

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI SOG'LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI
RESPUBLIKA O'RTA TIBBIYOT VA FARMASEVTIKA XODIMLARI
MALAKASINI OSHIRISH VA ULARNI IXTISOSLASHTIRISH MARKAZI

«TASDIQLAYMAN»

Respublika o'rta tibbiyot va
farmatsevtika xodimlari malakasini
oshirish va ularni ixtisoslashtirish
markazi Andijon filiali direktori

G.A.Turaxodjaeva
yanvar 2026 y.

Bilimlar sohasi: Sog'liqni saqlash

“Neonotologiyada hamshiralik ishi”

(sikli bo'yicha malaka oshirish guruhlar uchun)

Ishchi o'quv dasturi
(144 - kredit)

Andijon-2026y.

Tuzuvchi:

D.M. Gapparova.

Respublika o'rta tibbiyot va farmatsevtika xodimlar malakasini oshirish va ularni ixtisoslashtirish markazi Andijon filiali o'qituvchisi

G.I.Sodiqova

Respublika o'rta tibbiyot va farmatsevtika xodimlar malakasini oshirish va ularni ixtisoslashtirish markazi Andijon filiali uslubchisi

Takrizchilar:

SH. X. Atajonova

ADTI davolash fakulteti uchun , Pediatriya va Neonotologiya kofedراس dosenti.

A G Arzibekov

ADTI davolash fakulteti uchun , Pediatriya kofedراس mudiri TFN dosenti.

Ishchi o'quv dasturi Respublika o'rta tibbiyot va farmatsevtika xodimlari malakasini oshirish va ularni ixtisoslashtirish markazi Andijon filialining Uslubiy kengashida ko'rib chiqildi va tasdiqlashga tavsiya etildi

« 6. » yanvar 2026.y. bayonnoma № 1

Uslubiy bo'lim boshligi: G.I. Sodiqova

Ishci o'quv dasturi Respublika o'rta tibbiyot va farmatsevtika xodimlari malakasini oshirish va ularni ixtisoslashtirish markazi Andijon filialining Pedagogik kengashida ko'rib chiqildi va tasdiqlashga tavsiya etildi

« 7. » yanvar 2026.y. bayonnoma № 1

Pedagogik kengash raisi G.A.Turaxodjaeva

✓

1. Kirish

O'zbekiston Respublikasida o'rta tibbiyot xodimlarini tayyorlash, malakasini oshirish, tibbiyot muassasalarida o'rta tibbiyot xodimlari ishini xalqaro andozalarga mos tarzda tashkil etish borasida zamonaviy tizim yaratilgan. Mazkur O'quv dasturi O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 6-maydagi "Tibbiyot va farmatsevtika ta'limi va ilm-fani tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-4310-son va 2020-yil 7-apreldagi "Tibbiy-sanitariya sohasida kadrlarni tayyorlash va uzluksiz kasbiy rivojlantirishning mutlaqo yangi tizimini joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-4666-sonli qarorlari, O'zbekiston Respublikasi Sogliqni saqlash vazirligining 2020-yil 15-iyundagi 160-sonli "Tibbiy-sanitariya va farmatsevtika kadrlarining uzluksiz malakasini oshirish tizimini tashkil etish bo'yicha me'yoriy hujjatlarni yanada takomillashtirish to'g'risidagi" buyrug'i O'zbekiston Respublikasi Sogliqni saqlash vazirligining 2024 yil 28 oktabr 333-sonli "O'rta tibbiyot va farmatsevtika xodimlarining malakasini oshirish va qayta tayyorlashga qo'yiladigan Davlat talablari" ijrosini ta'minlash maqsadida ishlab chiqilgan. Ishchi o'quv dasturni ishlab chiqishda JSST va YuNISEF tomonidan tavsiya etilgan onalar va bolalarga universal-progressiv modeli bo'yicha xizmat ko'rsatish, yo'riqnomalar bilan ishlash, Milliy klinik protokollar bo'yicha tavsiyalardan foydalanilgan. Ishchi o'quv dasturi modul tizimi asosida ishlab chiqilgan bo'lib, dasturda o'quv fanning mazmuni, uni o'zlashtirish shakli va usullari mujassamlashtirilgan. Dastur mazmunida nazariy bilimlarni amaliy ko'nikmalar orqali mustahkamlash va chuqur bilimlarni egallash alohida e'tiborga olingan. Ishchi o'quv dasturi "Neonatologiyada hamshiralik ishi" yo'nalishining o'quv rejasi asosida tayyorlangan bo'lib, o'rta tibbiyot xodimlarini 144 kredit malaka oshirishlari uchun mo'ljallangan.

Dastur kasbiy rivojlanish va mutaxassislik fani modullaridan iborat bo'lib, ta'lim olayotganlarning har tomonlama kasbiy, ma'naviy va siyosiy dunyoqarashlarini kengaytirishga qaratilgan yangiliklar, shuningdek, sog'liqni saqlash tizimidagi islohotlar, tibbiyot sohasining ilm – fani va amaliyotining rivojlanishi tendensiyalari va yutuqlari, yangi texnika va texnologiyalari to'g'risida ma'lumotlar kiritilib, tibbiy ta'limda uzluksizligi va uzviyligini, fanlar va bo'limlarni ketma-ketligini ta'minlagan holda tinglovchilarni mustaqil ishlashga va fikrlashga qaratilgan o'quv materiallarini qamrab olgan.

1.1. Maqsad:

O'qish natijasida o'rta tibbiyot xodimlarining mavjud kompetensiyalarni takomillashtirish va kasbiy faoliyat uchun zarur yangi bilim va ko'nikmalarni egallash va kasbiy darajasini oshirish. Hamshiralarni har tomonlama yetuk mutaxassisliklari bo'yicha yetarli bilim va ko'nikmalarga ega bo'lishlariga erishish, ular faoliyatini yanada takomillashtirish, neonatologiya fanidan yangi

nazariy bilimlarni amaliy ko'nikmalar orqali mustaxkamlash va chuqur bilimlarni egallashga qaratilgan.

1.2. Vazifalar:

- umumiy malaka oshirish o'quv jarayonini Modulli tibbiy ta'lim tamoyili bo'yicha, zamonaviy, innovatsion, isbotlangan tibbiyotga asoslangan xalqaro ilmiy-amaliy ma'lumotlarni davlat talablariga mos holda tuzilgan O'quv dasturi bo'yicha tizimli tashkillashtirish;
- tibbiy davolash muassasalarida ko'rsatiladigan profilaktik, tashxislash va davolash uchun kerakli amaliy ko'nikmalarni mustaqil qo'llashga tayyorgarlikni shakllantirish;
- tibbiy etika va deontologiyaning zamonaviy jihatlarini shakllantirish;
- aholi o'rtasida tibbiy madaniyatni oshirish, sog'lom turmush tarzini shakllantirish, profilaktik chora tadbirlarni amalga oshirish orqali ko'p tarqalgan kasalliklarni oldini olishga o'rgatish;
- amaliyotda sog'liqni saqlash bo'yicha asosiy qonunlarni, amaldagi direktiv hujjatlarni ish faoliyatida qo'llay bilishni o'rgatish;
- zamonaviy klinik protokollar, tibbiyot sohasidagi yangiliklar, va standartlar bilan tanishtirib, ular asosida amaliy ko'nikmalarini olib borish;
- yordamga muhtoj chaqaloqlarni zamonaviy tashxislash usullari, malakali yordam ko'rsatish ko'nikalari bilan tanishtirish va o'rgatish;
- ona sutining ahamiyati, sog'lom tug'ilgan chaqaloqlarni parvarishlash, istisnosiz ko'krak suti bilan emizishning muammolarini aniqlash;
- chaqaloq hayotiga havf soluvchi holatlarda shoshilinch tez tibbiy yordam ko'rsatish bo'yicha nazariy bilim va amaliy ko'nikmalarini mukamallashtirish;
- patologiya bilan tug'ilgan chaqaloqlarga hamshiralik parvarishini olib borish;
- asfiksiyada tug'ilgan chaqaloqlarga samarali reanimatsiya o'tkazish ko'nikmalariga o'rgatish;
- muddatidan oldin tug'ilgan chaqaloqlarga xos bo'lgan xavfli omillarni aniqlash ko'nikmalarini yangilash;
- zamonaviy jihozlar bilan tanishtirish va ulardan foydalanishga o'rgatish;
- irsiy kasalliklarda chaqaloq va uning oilasiga ko'rsatiladigan hamshiralik parvarishi bo'yicha maslahatlar berish;
- tug'ma nuqson bilan tug'ilgan chaqaloqlar oilasiga ko'rsatiladigan hamshiralik parvarishi bo'yicha maslahatlar berish;
- tug'ruq jarohatlari bilan tug'ilgan chaqaloqlarni parvarishlash;
- favqulotda vaziyatlar, kechiktirib bo'lmaydigan holatlarni tahlil qila olish va kechiktirib bo'lmaydigan yordamni ko'rsatish qobiliyatini yangilash;

- chaqaloqlarda uchraydigan shoshilinch xolatlarda hamshiralik yordamini ko'rsatish ko'nikmalarini yangilash.

1.3. Ta'lim oluvchilar toifasi (kontingenti):

Ishchi o'quv dastur bo'yicha tug'ruq komplekslari va perinatal markazlarida faoliyat yuritayotgan o'rta tibbiyot xodimlari malakaviy tavsifnomasi va lavozim yo'riqnomalariga muvofiq, ya'ni mutaxassisligini *tasdiqlovchi hujjati* bo'lgan hamshiralar uchun mo'ljallangan.

1.4. Ishchi o'quv dasturni o'zlashtira olish uchun zarur bo'lgan tinglovchi kompetensiyasi:

- tibbiy etika va deontologiyani amalda qo'llay oladigan, shaxslararo muloqot ko'nikmalariasoslarini tushungan yetuk mutaxassis bo'lishi;
- hamshiraning xuquqiy me'yorlarini, bemor xuquqlarini,rad etish mezonlarini bilish;
- tibbiyot psixologiyasi va shaxslararo muloqot ko'nikmalarini amalga oshira olish;
- ona va bola salomatligini saqlash bo'yicha direktiv hujjatlarni o'rganish, me'yoriy hujjatlarni yuritishni bilishi;
- chaqaloqni parvarishlashda ko'nikmalarni o'zlashtirish;
- chaqaloqlarda patologik holatlarni aniqlashda zamonaviy tekshirish usullari xaqida ma'lumotga ega bo'lish;
- chaqaloqni parvarishlashda ko'nikmalarni o'zlashtirish bo'yicha onalarga yordam berish;
- shoshilinch holatlarda shifokorgacha tez tibbiy yordam choralarini qo'llay olish.

1.5. Dasturning dolzarbligi:

Ishchi o'quv dasturining dolzarbligi amaliy tibbiy yordamning real ehtiyojlaridan kelib chiqib, amaldagi standart va bayonnomalar, dalillarga asoslangan tibbiyot tamoyillarida kasalliklar dignostikasi, zamonaviy parvarish va profilaktika choralarini qo'llash, «Sog'lom avlod», «Ona va bola» Davlat dasturining asosiy yo'nalishlari,shuningdek tibbiyot huquqi bo'yicha amaldagi qonunchiligi, hamda zamonaviy ilm-fan yutiqlariga muvofiqligi, tibbiyot fani va amaliyotidagi mavjud vaziyat o'zgarishini hisobga olgan holda ishlab chiqilgan.

1.6. Dastur hajmi: 144 kredit (kuniga 6 kredit xaftada, 36 kredit).

1.7. O'qish shakli:

- kunduzgi - o'qish ishdan ajralgan holda
- on/offline, masofaviy - o'qish ishdan ajralgan/ ajralmagan holda

1.8. Mashg'ulotlarni o'tish tartibi: Mashg'ulotlar "Tibbiy-sanitariya va farmatsevtika kadrlarining uzluksiz malakasini oshirish tizimini tashkil etish to'g'risidagi" O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining

2020-yil 15-iyundagi №160 buyrug'i va markazning ichki tartib-qoidolari asosida rejalashtiriladi va amalga oshiriladi. Mashg'ulotlar 9-⁰⁰ da boshlanib, 13-⁴⁰ da tamom bo'ladi. Tushlik - 30 daqiqa.

1.9. Malaka oshirishdan so'ng: O'quv kursni to'liq o'zlashtirgan va yakuniy attestatsiyani topshirgan tinglovchilarga "Neonatologiyada hamshiralik ishi" bo'yicha umumiy malaka oshirganligi haqida Davlat talablari namunasidagi sertifikat taqdim etiladi.

2. Rejalashtirilayotgan ta'lim natijalari

2.1. Rejalashtirilayotgan ta'lim natijalaridan so'ng takomillashtirilishi (yangilanishi) lozim bo'lgan kasbiy kompetensiyalar:

- o'rta tibbiyot xodimining fikrlash, tahlil va sintez qilish, jamoa bilan ishlash va uni boshqarish, intizomlilik, boshlagan ishini mantiqiy yakuniga yetkazishga tayyorligini rivojlantiradi;
- o'z-o'zini baholash, tanqidiy tahlil qilish va to'g'ri qarorlarni qabul qilish, ona - bolalar sog'lig'ini saqlash va mustahkamlash doirasida, aholi orasida tibbiy madaniyat, sog'lom turmush tarzi, kasallik rivojlanishining oldini olish borasida profilaktik sanitariya targ'ibot tadbirlarni olib borish, sog'lom turmush tarzi ko'nikmalarini shakllantirishda innovatsion texnologiyalarni keng tadbiq etish;
- hamkasblar, hamshiralar va kichik tibbiy xodimlar, bemorlar va qarindoshlar bilan muloqotda tibbiy faoliyatning axloqiy va deontologik jihatlarini amalga oshirishga tayyorligi va amalga oshirishi;
- intizomiy, ma'muriy, fuqarolik, jinoiy javobgarlikni amalga oshirayotganda tibbiy xatolarning oldini olish bo'yicha o'z faoliyati natijalarini tahlil qilish tayyorligi va amalga oshirishi;
- shoshilinch holatlarni o'z vaqtida tashhislash, birlamchi tezkor yordamni amalga oshirish, ko'nikmalarni mustahkamlash;
- ona va bola salomatligini muhofaza qilish, reproduktiv salomatlik va bexatar onalik dasturlari asosida ona va bola sog'lig'ini saqlashga yo'naltirilgan hamshiralik jarayoni, samarali perinatal yordamini tashkil etish va parvarishni olib borish;
- sog'lom chaqaloqni ahvolini aniqlash, baho berish;
- tibbiy hujjatlarni sifatli yuritish tartibi bilan tanishadi;
- bexatar onalik bo'yicha suhbatlar o'tkazish qobiliyati yangilanadi;
- issiqlik zanjirini saqlash bo'yicha ko'nikmalari yangilanadi;
- Apgar shkalasi bo'yicha baholash qobiliyati yangilanadi;
- ko'krak sutining ahamiyatini onalarga tushuntirib berish mahorati oshadi;
- chaqaloqqa o'tkaziladigan emlash tartibi bilan tanishadi;

- chaqaloq muammolarini aniqlashni, chaqaloqning holatiga qarab, hamshira parvarishi, yordam ko'rsatish rejasini tuzish bo'yicha mahorati oshadi;
- chaqaloqlarda kasallikni oldini olish, ularning imkoniyatlarini o'rganadi;
- tug'ma nuqson bilan tug'ilgan chaqaloqlar oilasiga ko'rsatiladigan hamshiralik parvarishi bilan tanishadi;
- Daun sindromi, Patau sindromi, fenilketonuriya va galaktozemiya bilan tug'ilgan chaqaloqlarda hamshiralik parvarishini olib borish ko'nikmalari yangilanadi;
- gestatsion holatiga ko'ra ekstremal kam vaznda tug'ilgan chaqaloqlarga hamshiralik parvarishini olib boradi;
- kam vaznli chaqaloqlarning parvarishlash ko'nikmalari yangilanadi;
- tug'ruq jarohatlari bilan tug'ilgan chaqaloqlarni parvarishlash ko'nikmalari yangilanadi.

3. DASTUR MAZMUNI.

“Neonatalogiyada hamshiralik ish” kursi ishchi o'quv rejası

№	Modul va mavzular nomi	Kredit	Auditoriya mashg'ulotlari		Seminar	Attestatsiya
			Nazariy mashg'ulot	Amaliy mashg'ulot		
1.0	Kasbiy rivojlantirish moduli	32	16	16		
1.1	Modul: O'zbekiston Respublikasining tibbiyot sohasidagi davlat siyosati.	4	4	-		
1.1.1	Sog'liqni saqlash tizimini yanada rivojlantirishning asosiy ustuvor yo'nalishlari.	2	2	-		
1.1.2	Tibbiyot sohasida korrupsiyaviy jinoyatlarning yuzaga kelish omillari va javobgarlik masalalari. Korrupsiyaga qarshi kurashishga oid milliy qonunchilik tahlili va davlat siyosatining asosiy yo'nalishlari, oldini olishga doir amalga oshirilayotgan ishlar	2	2	-		
1.2	Modul: Tibbiyotda raqamli texnologiyalar	6	2	4		
1.2.1	Zamonaviy axborot texnologiyalari va ularning hamshiralik amaliyotidagi o'rni	2	2	-		
1.2.2	Raqamli hamshiralik amaliyoti - elektron tibbiy yozuvlar, bemor ma'lumotlarini kiritish va tahlil qilish	2	-	2		

1.2.3	Ma'lumotlar xavfsizligi, sun'iy intellekt va yangi tibbiyot platformalari	2	-	2		
1.3	Modul: Infekcion nazorat.	6	4	2		
1.3.1	Sanitariya epedimiologiya sohasida qo'llaniladigan me'yoriy hujjatlar va infekcion nazorat.	2	2	-		
1.3.2	Karantin va o'ta havfli yuqumli kasalliklar profilaktikasi. OIV/OITS xaqida tushuncha.	2	2	-		
1.3.3	Shifoxona ichi infeksiyalari profilaktikasi.			2		
1.4	Modul: Sterilizatsiyada zamonaviy usullar va texnika xavfsizligi	6	2	4		
1.4.1	Aseptika va antiseptika haqida tushuncha. Sterilizatsiya jarayoni. Tibbiy asboblarni sterilizatsiyadan oldingi tozalash qoidalari va usullari.	2	2	-		
1.4.2	Sterilizatsiya turlari, zamonaviy usullari. Gazli, plazmali va ozonli sterilizatsiya usullari.	2	-	2		
1.4.3	Sterilizatsiya xonasida texnika xavfsizligi qoidalari.	2	-	2		
1.5	Modul: Sog'lom turmush tarzini shakllantirish mezonlari. Jismoniy faollik	10	4	6		
1.5.1	Salomatlik tushunchasi. Salomatlik darajasi ko'rsatkichlari	2	2	-		
1.5.2	Salomatlik indeksini baholash.	2	-	2		
1.5.3	Sog'lom turmush tarzi yo'nalishlari. To'g'ri ovqatlanish mezonlari.	2	2	-		
1.5.4	Jismoniy faollik. Asosiy sog'lomlashtiruvchi mashg'ulotlar.	2	-	2		
1.5.5	Jismoniy mashqlarni turli yoshdagi sog'lom odamlarda, hamda bemorlarda qo'llash metodikasi.	2	-	2		
2.0	Mutaxassislik fanlar moduli	104	44	60		
2.1	Modul. Yangi tug'ilgan chaqaloqlarni parvarish qilish va klinik baholash	30	12	18		
2.1.1	Yangi tug'ilgan chaqaloqlarni anatomo-fiziologik xususiyatlari.	2	2	-		
2.1.2	Ona va bola salomatligini muhofaza qilish, reproduktiv salomatlik va bexatar onalik dasturlari asosida ona va bola sog'lig'ini saqlashga yo'naltirilgan hamshiralik jarayoni.	2	2	-		
2.1.3	Issiqlik zanjirini ta'minlash, antropometriya o'tkazish.	2	-	2		

2.1.4	Ona suti bilan boqish siyosatini qo‘llash	2	2	-		
2.1.5	Chaqaloqlarda moslashuv jarayonlari, fiziologik holatlar	2	2	-		
2.1.6	ABSD algoritmi. Apgar shkalasi bo‘yicha baholash	2	-	2		
2.1.7	Shoshilinch holatlarda parvarish choralari ko‘rsatish.	2	-	2		
2.1.8	Zamonaviy tibbiy apparatlar bilan ishlash	2	-	2		
2.1.9	Yangi tug‘ilgan chaqaloqlarni baholash,	2	2	-		
2.1.10	Chaqaloq muammolarini aniqlashni, chaqaloqning holatiga qarab, hamshira parvarishi	2	-	2		
2.1.11	Ko‘krak suti bilan emizishning muammolarini aniqlash	2	-	2		
2.1.12	Chaqaloq hayotiga havf soluvchi holatlarda shoshilinch tez tibbiy yordam ko‘rsatish	2	-	2		
2.1.13	Nafas olish buzilishlarida apparatlardan to‘g‘ri foydalanish	2	-	2		
2.1.14	Tibbiy hujjatlarni sifatli yuritish tartibi	2	2	-		
2.1.15	Patologiya bilan tug‘ilgan chaqaloqlarga hamshiralik parvarishini olib borish	2	-	2		
2.2	Modul: Muddatidan oldin tug‘ilgan va kam vaznli chaqaloqlarda hamshiralik parvarishi	24	10	14		
2.2.1	Muddatidan oldin tug‘ilgan hamda kam vaznli chaqaloqlarning anatomo-fiziologik xususiyatlari	2	2	-		
2.2.2	Muddatidan oldin tug‘ilgan chaqaloqlar klassifikatsiyasi, gestatsion yoshiga qarab ajratish.	2	2	-		
2.2.3	Ballard va Apgar shkalalari bo‘yicha baholash.	2	-	2		
2.2.4	Kuvezdan to‘g‘ri foydalanish.	2	-	2		
2.2.5	Muddatidan oldin tug‘ilgan chaqaloqlarni ovqatlantirish va parenteral qo‘llab-quvvatlash usullari.	2	-	2		
2.2.6	Muddatidan oldin tug‘ilgan chaqaloqlarda nekrotik enterokolitda hamshiralik yondashuvi.	2	-	2		

2.2.7	Apparatlar bilan ishlash, dezinfeksiya qoidalari,	2	-	2		
2.2.8	Muddatidan oldin tug‘ilgan chaqaloqlarga xos bo‘lgan xavfli omillarni aniqlash	2	2	-		
2.2.9	Kam vaznli chaqaloqlarning parvarishi, ularni ovqatlantirish.	2	-	2		
2.2.10	Muddatidan oldin tug‘ilgan chaqaloqlarni tibbiy kuzatuv va doimiy nazorat	2	2	-		
2.2.11	Muddatidan oldin tug‘ilgan chaqaloqlarni vazn va jismoniy rivojlanishni baholash	2	2	-		
2.2.12	Muddatidan oldin tug‘ilgan chaqaloqlarni gigiyena va parvarish qoidalari	2	-	2		
2.3	Modul: Neonatal davridagi kasalliklar	26	14	12		
2.3.1	Neonatal davrda uchraydigan giperbilirubinemiyaning klinik belgilari, tashxis qo‘yish va parvarish tamoyillari	2	2	-		
2.3.2	Chaqaloqlarda gemolitik va gemorragik kasalliklar klinik belgilari va parvarish tamoyillari	2	2	-		
2.3.3	Chaqaloqlarda uchraydigan gemolitik va gemorragik kasalliklar hamshira parvarishi	2	-	2		
2.3.4	Tug‘ma infeksiyalar. Sepsis	2	2	-		
2.3.5	Neonatal davrda uchraydigan nafas yo‘llari patologiyalarida hamshira parvarish	2	-	2		
2.3.6	Neonatal davrda uchraydigan meningit va zotiljam kasalliklar klinik belgilari va tashxis qo‘yish.	2	2	-		
2.3.7	Neonatal davrda uchraydigan meningit va zotiljam kasalliklarida hamshira parvarishi.	2	-	2		
2.3.8	Chaqaloqlarda uchraydigan osteomiyelit kasalligi klinik belgilari, tashxis qo‘yish va parvarish tamoyillari.	2	2	-		
2.3.9	Fototerapiya texnikasi, bilirubin miqdorini aniqlash	2	-	2		
2.3.10	TORCH infeksiyalarida parvarish	2	2	-		
2.3.11	OIV bilan kasallangan onalardan tug‘ilgan chaqaloqlarga yordam ko‘rsatish	2	-	2		
2.3.12	Gepatit B bilan kasallangan onalardan tug‘ilgan chaqaloqlarga yordam ko‘rsatish	2	2	-		

2.3.13	Sil va zaxm bilan kasallangan onalardan tugʻilgan chaqaloqlarga yordam koʻrsatish	2	-	2		
2.4	Modul: Irsiy kasalliklarda va tugʻma nuqsonlarda hamshiralik parvarishi	12	4	8		
2.4.1	Irsiy kasalliklar va tugʻma nuqsonlarni erta aniqlash hamda parvarish qilish.	2	2	-		
2.4.2	Skrining markazlari faoliyati, genetik sindromlar, tugʻma gipotireoz, fenilketonuriya va boshqa irsiy kasalliklarning klinik belgilari.	2	2	-		
2.4.3	Tugʻma nuqsonli chaqaloqlarda hamshiralik parvarishi, insonparvarlik tamoyillari va oilaviy maslahat ishlari	2	-	2		
2.4.4	Tugʻma gipotireoz va fenilketonuriya bilan tugʻilgan chaqaloqlarni parvarishlash.	2	-	2		
2.4.5	Irsiy kasalliklarning dastlabki belgilarini aniqlay olishi, skrining natijalari asosida kuzatuvni tashkil etish	2	-	2		
2.4.6	Tugʻma nuqsonli chaqaloqlarga parvarish va ovqatlantirish yordamlar	2	-	2		
2.5	Modul: Tugʻruq jarohatlari bilan tugʻilgan chaqaloqlarni parvarishlash.	6	2	4		
2.5.1	Tugʻruq shishi, kefalogramatoma, subaponevrotik qon quyilishlar, yuz nervi, bosh va orqa miya jarohatlarida parvarish va yordam koʻrsatish usullari	2	2	-		
2.5.2	Tugʻruq jarohatni erta aniqlash, fiziologik oʻzgarishlarni baholash	2	-	2		
2.5.3	Tugʻruq jarohatda shoshilinch yordam choralarini koʻrsatish	2	-	2		
2.6	Modul: Favqulodda vaziyatlar va hayot uchun xavfli holatlarda birinchi yordam koʻrsatish.	6	2	4		
2.6.1	Favqulodda vaziyatlar. Tasnifi, uning turlari, kelib chiqish sabablari, Tibbiy saralash bosqichlari.	2	2	-		
2.6.2	Ommaviy talofat oʻchogʻida jabrlanuvchilarni evakuatsiya qilish va birinchi tez tibbiy yordam koʻrsatish tamoyillari.	2	-	2		
2.6.3	Terminal holatlarda birinchi yordam koʻrsatish. Yurak-oʻpka reanimatsiyasi va uni bajarish algoritmi .	2	-	2		

3.0	Tanlov fanlar moduli	4			4	
3.1	O'zbekiston Respublikasi Davlat byudjeti mablag'lari hisobidan qoplanadigan tuman (shaxar) darajasida ambulatory va stasionar sharoitida ko'rsatiladigan tibbiy yordamning kafolatlangan hajmlari	4	-	-	4	
	Attestatsiya	4				4
	Jami:	144	60	76	4	4

3.2.1 Modul mazmuni

“Neonatalogiyada hamshiralik ish” kursi mazmuni

1.0.Kasbiy rivojlantirish moduli.

1.1Modul: O'zbekiston Respublikasining tibbiyot sohasidagi davlat siyosati 4 kredit

O'quv moduliga ajratilgan kredit:	4 kredit
Tinglovchida kasbiy kompetensiyaning shakllanishini ta'minlovchi bilim, ko'nikmalar	PF-158- “O'zbekiston 2030” strategiyasi mazmun mohiyati haqida Tibbiyotdagi islohotlar va korrupsiya nima? Tibbiyotdagi islohotlar – bu sog'liqni saqlash tizimini modernizatsiya qilish, xizmat ko'rsatish sifatini oshirish, moliyaviy va tashkiliy samaradorlikni yaxshilash bo'yicha amalga oshiriladigan o'zgarishlar. Misol: elektron sog'liqni saqlash tizimlari, poliklinika va dorixonalarni raqamlashtirish, diagnostika va davolash standartlarini takomillashtirish. Korrupsiya – bu tibbiyot tizimida qonunga xilof ravishda shaxsiy foyda olish uchun amalga oshiriladigan harakatlar. Misol: noto'g'ri retsept yozish, tibbiy xizmat uchun ortiqcha to'lov, shifokor tomonidan bemorning manfaatlarini e'tiborsiz qoldirish. Tibbiyot mutaxassisi uchun bu ikki jihatni tushunish va ularga qarshi samarali kurashish kompetensiya talab qiladi. 2. Kompetensiya tushunchasi Kompetensiya – bu muayyan faoliyatni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun zarur bo'lgan bilim, ko'nikma va malaka majmui. Tibbiyotdagi islohotlar va korrupsiya bo'yicha zarur kompetensiyalar A) Bilim kompetensiyalari Tibbiyot tizimidagi islohotlar, ularning maqsad va prinsiplarini bilish

	Sogʻliqni saqlash qonunchiligi va etika normalarini tushunish Korrupsiyaning turlari va oqibatlarini bilish B) Amaliy koʻnikmalar Sogʻliqni saqlash jarayonlarini samarali va shaffof boshqarish Resurslardan tejamkor va qonuniy foydalanish Korrupsiya holatlarini aniqlash va ularga munosabat bildirish C) Analitik va qaror qabul qilish kompetensiyalari Tibbiyot jarayonlarida islohotlarni baholash Korrupsiya xavfini aniqlash va oldini olish strategiyasini ishlab chiqish Qaror qabul qilishda axloqiy va qonuniy asoslarni hisobga olish D) Kommunikativ kompetensiyalar Bemorlar, jamoa va rahbariyat bilan shaffof va samarali muloqot qilish Korrupsiyaga qarshi tashabbuslarni targʻib qilish Axborot va trening orqali xodimlarni islohotlar va etikaga oʻrgatish E) Shaxsiy va ijtimoiy kompetensiyalar Axloqiy prinsiplarni saqlash Javobgarlik va fidoyilik Sogʻliqni saqlash tizimini shaffof va adolatli qilishga intilish
Oʻquv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:	1. Sovgʻalar va ishbilarmonlik mehmondoʻstligi bilan bogʻliq korrupsiyaviy xavf-xatarlar: • Qachon sovgʻa berish yoki qabul qilish qonunga zid va korrupsiya sifatida baholanishi mumkinligini; • Qonuniy ishbilarmonlik munosabatlari bilan shaxsiy manfaat oʻrtasidagi farqni; • Qonun va ichki hujjatlarda belgilangan sovgʻalarni qabul qilish/bosh tortish qoidalarini; • Sovgʻa yoki mehmondoʻstlik orqali taʼsir oʻtkazish holatlari bilan bogʻliq jiddiy xavf-xatarlarni. • Uchinchi shaxslar orqali pul yoki sovgʻa qabul qilish kabi yashirin xavflarni aniqlashni. 2. Korrupsiyaviy harakatlar tushunchasi va ularning turlari: • Korrupsiyaviy xatti-harakatlar (pora berish/olish, suisteʼmol qilish, manfaatlar toʻqnashuvi, soxta hujjat tayyorlash va h.k.) nima ekanini; • Davlat xizmatchilari, tibbiyot xodimlari va boshqa mansabdor shaxslar tomonidan amalga oshirilishi

	mumkin bo'lgan korrupsiyaviy harakatlar turlari. 3. Korrupsiyaviy harakatlar uchun intizomiy javobgarlik: • Qonun va ichki meyoriy hujjatlarga ko'ra xodimlar tomonidan sodir etilgan intizomiy buzilishlarni; • Intizomiy choralar (hayfsan, lavozimdan ozod etish, tanbeh va h.k.) qanday holatlarda qo'llanilishini; • Xizmat tekshiruvi, intizomiy ish yuritish va qaror qabul qilish tartibini. 4. Korrupsiyaviy harakatlar uchun jinoiy javobgarlik: • O'zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksida belgilangan korrupsiya bilan bog'liq moddalar (210-modda – pora berish, 211-modda – pora olish, 205-modda – hokimiyat yoki mansab vakolatini suiste'mol qilish va b.); • Jinoyat tarkibi, javobgarlik turlari va jazo choralari (jarima, ozodlikdan mahrum etish va h.k.); • Aybdor shaxslarga nisbatan amaliyotda qanday jazo qo'llanilishi mumkinligi.
O'quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:	1. Sovg'alar va mehmondo'stlik bilan bog'liq xatarlarni baholash va to'g'ri munosabatda bo'lish ko'nikmasi • Qonuniy va noqonuniy sovg'a/mehmondo'stlik o'rtasidagi farqni anglash; • Sovg'a yoki xizmat qabul qilishdan bosh tortish yuzasidan to'g'ri qaror qabul qilish; • Ishbilarmonlik munosabatlarida xolislik va kasb etikasiga amal qilish. 2. Fuqarolar bilan tozalik va shaffoflikka asoslangan munosabat o'rnatish ko'nikmasi • O'zaro munosabatlarda xizmat vazifalariga tayanish, shaxsiy manfaatlardan qochish; • Kontragentlar bilan kelishuvlarda korrupsiya xavfini oldindan ko'ra bilish; • Tashqi ta'sirlarga moyillikdan saqlanish va qarorlarni mustaqil qabul qilish. 3. Hujjatlar ekspertizasi va ijrosini xolis va shaffof amalga oshirish ko'nikmasi • Hujjatlar bilan ishlashda faktlar va dalillarga tayanish; • Ijro nazorati jarayonida "shaxsiy munosabatlar" emas, qonun va reglamentlarga asoslanish; • Hujjatlar orqali manfaatli tarafni qo'llab-quvvatlash xavfini aniqlash va undan saqlanish. 4. Korrupsiyaviy harakatlar to'g'risida xabardor qilish ko'nikmasi

		• Korrupsiya holatlarini qanday va qayerga xabar qilishni aniq bilish; • Xabar berishdagi anonimlik, himoya va huquqiy kafolatlardan xabardor bo'lish; • Xabar mazmunini aniq, asosli va ishonchli tarzda shakllantirish. 5. Qonunga muvofiq murojaat qilish va xabar berish ko'nikmasi Korrupsiya holatlari yuzaga kelganda qanday organlarga, qanday tartibda murojaat qilishni bilish;
O'quv mazmuni:	moduli	Korrupsiya tushunchasi va uning turlari haqida bilim berish; Milliy va xalqaro qonunchilikni tahlil qilish; Korrupsiyaga qarshi davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlarini o'rganish; Talabalarda huquqiy madaniyatni shakllantirish; Amaliy holatlar tahlili asosida huquqiy fikrlashni rivojlantirish. 1. Korrupsiya tushunchasi – Korrupsiya nima ekanligi, uning ta'rifi, mohiyati va kelib chiqish sabablari; – Korrupsiyaning asosiy turlari: pora olish va berish, xizmat mavqeidan suiiste'mol qilish, manfaatlar to'qnashuvi va h.k. 2. Milliy qonunchilik asoslari – "Korrupsiyaga qarshi kurashish to'g'risida"gi Qonunning asosiy normalari; – O'zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksi va Ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi kodeksdagi korrupsiyaga oid moddalar; – Korrupsiyaga qarshi Milliy strategiya va dasturlar mazmuni. 3. Davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlari – Korrupsiyaga qarshi davlat siyosatining maqsadlari va vazifalari; – Hukumat organlari va jamoatchilikning bu sohadagi o'rni; – Ochiqlik va shaffoflikni ta'minlash orqali korrupsiyani kamaytirish usullari. 4. Huquqiy madaniyat va ong – Korrupsiyaning jamiyatga va davlatga keltiruvchi zararlari haqida tushuncha; – Fuqarolarning huquqiy bilimi va mas'uliyatining ahamiyati; – Etik meyorlarga amal qilish va halollikning ahamiyati. 5. Amaliy misollar tahlili orqali bilimlarni mustahkamlash – Real hayotdagi korrupsiya holatlarini tahlil qilish;

	– Ularni huquqiy nuqtai nazardan baholash; – Qonuniy va samarali yechimlar taklif qilish qobiliyatini rivojlantirish. Tibbiyot sohasida korrupsiyaviy jinoyatlar tushunchasi – Pora olish va berish, xizmat mavqeidan suiiste'mol qilish, dori vositalari bilan bog'liq jinoyatlar. 2. Korrupsiyaviy jinoyatlarning asosiy sabablari – Nazoratning sustligi, tizimdagi shaffoflik yetishmasligi, huquqiy madaniyat pastligi, jamiyatda jazosizlik hissi. 3. Ichki va tashqi omillar – Tibbiyot muassasalaridagi tashkiliy kamchiliklar; – Aholining korrupsiyaga nisbatan murosali munosabati. 4. Korrupsiya uchun javobgarlik turlari – Jinoiy javobgarlik: Jinoyat kodeksining 210, 211, 212-moddalari; – Ma'muriy va intizomiy javobgarlik: jarima, ishdan bo'shatish, ogohlantirish.
Adabiyotlar: 1. PF-158-son 11.09.2023y. . "O'zbekiston-2030" strategiyasi 2. O'zbekiston Respublikasining 03.01.2017 yildagi "Korrupsiyaga qarshi kurashish to'g'risida"gi O'RQ-419-sonli Qonuni // [Elektron manba]. URL: https://lex.uz/docs/3088008. 3. O'zbekiston Respublikasining Jinoyat kodeksi // [Elektron manba]. URL: https://lex.uz/docs/111453. 4. O'zbekiston Respublikasining Jinoyat-protsessual kodeksi // [Elektron manba]. URL: https://www.lex.uz/acts/111460. 5. O'zbekiston Respublikasining Ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi kodeksi // [Elektron manba]. URL: https://lex.uz/docs/97664. 6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 02.02.2017 yildagi "Korrupsiyaga qarshi kurashish to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi qonunining qoidalarini amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-2752-sonli Qarori [Elektron manba]. URL: https://lex.uz/docs/3105125. Elektron ta'lim resurslari: - www.minzdrav.uz - www.gov.uz - www.press-service.uz - www.parlament.gov.uz - www.uza.uz - www.cbu.uz - www.lex.uz - www.ziynet.uz	

1.2. Modul: Tibbiyotda raqamli texnologiyalar

O'quv moduliga ajratilgan kredit:	6 kredit
Tinglovchida kasbiy kompetensiyaning shakllanishini ta'minlovchi bilim, ko'nikmalar	Tibbiyotda raqamli texnologiyalar bo'yicha zarur kompetensiyalar A) Bilim kompetensiyalari Raqamli texnologiyalar va ularning tibbiyotdagi qo'llanilishini bilish Elektron sog'liqni saqlash tizimi (EHR/EMR) va telemeditsina printsiplarini tushunish Ma'lumot xavfsizligi va bemor maxfiyligini himoya qilish qonunchiligini bilish AI va diagnostika dasturlarining asosiy ishlash printsiplari B) Amaliy ko'nikmalar Elektron sog'liqni saqlash tizimidan samarali foydalanish Telemeditsina orqali bemorlar bilan masofaviy konsultatsiya o'tkazish Raqamli diagnostika vositalarini ishlatish (masalan, laboratoriya natijalarini tahlil qilish) Ma'lumotlarni xavfsiz saqlash va uzatish C) Analitik va qaror qabul qilish kompetensiyalari Raqamli ma'lumotlardan tahlil qilish va xulosalar chiqarish Diagnostika va davolash bo'yicha qarorlarni AI va boshqa raqamli vositalardan foydalangan holda qabul qilish Ma'lumotlar xavfsizligi va etik cheklovlarni hisobga olish D) Kommunikativ kompetensiyalar Bemorlar va hamkasblarga raqamli texnologiyalarni tushuntirish Telemeditsina konsultatsiyalarida aniq va samarali muloqot qilish Raqamli tizimlar bo'yicha jamoa bilan hamkorlik qilish
O'quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:	• Kompyuterga axborot kiritish va axborot olish qoidalarini; • kompyuterni tuzilishi to'g'risida qisqacha ma'lumotni, kompyuterning foydali va zararli tomonlarini, kompyuterda ishlash jarayonida sanitariya qoidalariga rioya qilishni; • tibbiyotda zamonaviy axborot kommunikatsion texnologiyalari bilan ishlashni;

	• sogʻlom jamiyat qurishda axborotlashtirishning oʻrnini; • sogʻliqni saqlash tizimini axborotlashtirishda jahon tajribalarini; • axborotlarga ishlov berish, kiritish va chiqarish qurilmalari va ularning tavsifini; • tibbiyotda aloqa va kommunikatsiya vositalarini; • maʼlumotlarni saqlash, qayta ishlash va uzatish; • xozirgi kunda tibbiyotda informatsion texnologiyalari sohasi rivojlanib kelmoqda- tibbiyot xodimlari uchun planshetlardan foydalanib, <i>online</i>- registratsiya qilish va ulardan foydalana olishi.
Oʻquv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:	• kompyuter texnikasi bilan ishlashda texnika xavfsizligini; • dasturlar bilan ishlashni; • maʼlumotlar bazasi yaratish, ular ustida ishlashni va dasturlash asoslarini; • kompyuter grafik usullaridan foydalana olishni; • tibbiy axborotlar almashinuvi va uni izlashda internet tarmogʻida ishlashni; • elektron pochta dasturi bilan ishlashni; • AKT sogʻliqni saqlash tizimida qoʻllashni.
Oʻquv moduli mazmuni:	Tibbiyot sohasida kompyuter texnologiyalaridan foydalanish. Tibbiyotda qoʻllanilayotgan zamonaviy axborot texnologiyasi qurilmalarining dasturiy va texnik taʼminoti toʻgʻrisida nazariy va amaliy bilimlar Tibbiy statistik maʼlumotlarni toʻgʻri tahlil qilish va ulardan kasallikning oldini olish yoki davolashda qoʻllash. Axborot texnologiyalaridan foydalanish borasida amaliy koʻnikmalarga ega boʻlish, internet tarmogʻida ishlash, axborot qidirish va ulardan foydalanish, tibbiyot axborot tizimlari xususiyatlari, maʼlumotlar bazasini tashkil etish, ekspert tizimlari va axborot xavfsizligi asoslarini bilish.

Tavsiya etiladigan adabiyotlar:

- 1.O.N.Djurayev Axborot tizimlari va texnologiyalari (tarmoqlar va sohalar buyicha) Toshkent 2020y
 - 2.Aminov S.M “Axborot kommunikatsion texnologiyalar” 2020 y
 - 3.Tursunov, Nazarov “Ta’limda axborot texnologiyalari” 2021 y
 - 4.Ayupov Ravshan Hamdamovich “Ta’limda axborot texnologiyalari” TDPU, 2020 y
 5. Informatika asoslari
Mualliflar: M. Aripov, A. Haydarov
Yuklab olish:
Informatika asoslari PDF
(https://uzsmart.uz/kitoblar/view/6551?utm_source=chatgpt.com)
 6. Informatika va axborot texnologiyalari
Muallif: Z.S. Abdullayev
 7. Kompyuter savodxonligi kitobchasi
Yuklab olish:
Kompyuter savodxonligi PDF(https://pdfbox.uz/books/uzbek/11329-kompyuter-savodxonligi-kitobchasi?utm_source=chatgpt.com)
 8. Kompyuterli va raqamli texnologiyalar
Mualliflar: Hoshimov, Tulyaganov
 9. Informatika (klassik darslik)
Muallif: N.V. Makarova
- Elektron ta’lim resurslari:**

1. DMED haqida asosiy tushuncha (Kapital.uz)

2. O‘zbekcha tayyor adabiyotlar (PDF / DOC) (soff.uz)

2. DMED bo‘yicha test savollar (Hujjat24)

1.3.Modul: Infeksion nazorat

O‘quv moduliga ajratilgan kredit:	6 kredit
Tinglovchida kasbiy kompetensiyani shakllanishini ta’minlovchi bilim,	Infeksion nazoratda kompetensiya Bu — tibbiyot xodimi yoki mutaxassisning bilim, ko‘nikma va mas’uliyatli yondashuvi majmui. Kompetensiya quyidagilarni o‘z ichiga oladi: ✦ Bilimlar: • Infeksion kasalliklar yuqish yo‘llari • Sanitariya-epidemiologik me‘yorlar

ko'nikmalar	• Dezinfeksiya va sterilizatsiya turlari ◆ Amaliy ko'nikmalar: • To'g'ri qo'l yuvish texnikasi • Himoya vositalarini to'g'ri kiyish va yechish • Asboblarni xavfsiz qayta ishlash ◆ Mas'uliyat va xulq-atvor: • Qoidalariga qat'iy rioya qilish • Infeksiya xavfini baholay olish • Favqulodda holatlarda tezkor choralar ko'rish
O'quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:	• sanitariya qoidalari, normalari va gigiena normativlarini (SanQvaN); • davolash-profilaktika muassasalariga qo'yiladigan sanitar talablarni va "infeksion nazorat komissiyasi" ish faoliyatini; • sanitar me'yor va qoidalar bo'yicha amaldagi hujjatlarni; • OIV/OITSGa oid normativ hujjatlarni; • OIV etiologiya va patogenezini, epidemiologiyasini; • OIV yuqish yo'llari, tekshirish usullari, klinikasi va bemorlar parvarishini; • kasalliklardan (COVID -19) himoyalalanish tamoyillarini.
O'quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:	• shifoxona ichi infeksiyasini oldini olishda SanQvaMlarga rioya qilishni; • muolajalar vaqtida avariya holatlari yuzaga kelishini oldini olishni; • avariya holatlari yuzaga kelganda o'tkaziladigan chora-chadbirlar yig'indisini; • o'ta xavfli va karantin infeksiyalarda epidemiyaga qarshi o'tkaziladigan chora-tadbirlarni; • himoya kiyimlari va ulardan foydalanish tartibini. • qo'llarga gigienik ishlov berish usullari, texnikasi va qo'llarni yuvish tartibini;
O'quv moduli mazmuni:	Davolash profilaktika muassasalarida shifoxona ichi infeksiyasini oldini olish borasida qabul qilingan normativ hujjatlar. Shifoxona ichi infeksiyasini oldini olishda akusherlarning vazifalari. Tibbiy muolajalar orqali yuqadigan kasalliklarni oldini olish. Yuqumli kasalliklar (o'ta xavfli va karantin infeksiyalar, OITS)ni tarqalishini oldini olish. OIV/OITSGa oid normativ hujjatlar. OIV etiologiya va patogenezini, epidemiologiyasi. OIV/OITS infeksiyasi. Kasalliklardan (COVID19) himoyalalanish tamoyillari. Himoya kiyimlari va ulardan foydalanish tartibi.
Tavsiya etiladigan adabiyotlar 1. San. Q va M. № 0342/17 "DPMLarda shifoxona ichi infeksiyalari profilaktikasi"	

10 yanvar 2017 y.

2. San. Q va M. № 03-17-15.”O‘zbek.Res.davolash- profilaktika muassasalarida chiqindilarni yig‘ish,saqlash va yo‘q qilish sanitariya qoidalari va meyorlari”

3.V.N.Turaqulov,X.A.Raxmatova.N.A.Avezova.”Yuqumli kasalliklarda xamshiralik parvarishi”O‘quv qo‘llanma.Navoi nashriyot.2019yil.

4.F.I Salomova, Sh.T Iskandarova “Gigiyena. Tibbiy ekologiya” Toshkent-2020

5.S.B. Israilova “Sanitariya epidemiologik osoyishtalik va jamoat salomatligi xizmati” o‘quv qo‘llanma. Turon nashr. Samarqand-2026 <https://e-library.sammu.uz/uz/book/5400>

6.COVID-19 bo‘yicha milliy qo‘llanma JSST. O‘zbekiston Sog‘liqni saqlash vazirligi. 2020 yil 26 mart.

7.O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligi sayti

→ **rasmiy sanitariya me‘yorlari va hujjatlar**

8.ZiyoNET

→ bepul darsliklar va o‘quv qo‘llanmalar

Elektron ta’lim resurslari:

<http://www.edu.uz>

<http://www.pedagog.uz>

www.tma.uz,

www.lex.uz

<https://ru.pinterest.com/vkhamidov/>

1.4.Modul: Sterilizatsiyada zamonaviy usullar va texnika xavfsizligi

O‘quv moduliga ajratilgan kredit:	6 kredit
Tinglovchida kasbiy kompetensiyaning shakllanishini ta’minlovchi bilim, ko’nikmalar	Sterilizatsiya jarayonida texnika xavfsizligi — xodimlar salomatligi va atrof-muhitni himoyalashning asosiy omili. Kompetensiya quyidagilarni o‘z ichiga oladi: • Nazariy bilimlar: sterilizatsiya usullarining fizik-kimyoviy asoslarini bilish • Amaliy ko‘nikmalar: uskunalarni to‘g‘ri ishlatish va nazorat qilish • Xavf-xatarni baholash: issiqlik, bosim, kimyoviy va biologik xavflarni aniqlash • Me‘yoriy hujjatlarga rioya qilish: sanitariya qoidalari va xalqaro standartlar • Favqulodda vaziyatlarga tayyorgarlik: nosozlik yoki avariya holatida to‘g‘ri harakat qilish 3. Zamonaviy yondashuvning ahamiyati Zamonaviy sterilizatsiya texnologiyalarini joriy etish: • infeksiya xavfini kamaytiradi,

	• ish unumdorligini oshiradi, • xodimlar va bemorlar xavfsizligini ta'minlaydi, • sifat menejmenti tizimlarini mustahkamlaydi.
O'quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:	• Sterilizatsiya sohasi bo'yicha mavjud bo'lgan fizikaviy, kimyoviy, mexanik, biologik, aralash va yangi zamonaviy usullar to'g'risida to'liq ma'lumotlarga ega bo'lish Sterilizatsiya va uning turlarini. • Gazli sterilizatsiya usullarini • Plazmali va ozonli sterilizatsiya usullarini • Sterilizatorlar va avtoklavlar bilan ishlash davridagi texnika xavfsizligi qoidalariga haqida tushunchaga ega bo'lishi
O'quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:	• tibbiy asboblarni quruq issiqlik shkaftida sterillashni, • tibbiy vositalarning sterillanganlik sifatini tekshirish usullarini, • texnika xavfsizligini, • tibbiy vositalarning sterilizatsiya sifatini tekshirish usullarini bajara olishi.
O'quv moduli mazmuni:	Sterilizatsiyani olib borish xonalaridagi aseptika va antiseptika tadbirlari. Sterilizatsiya va avtoklavlash tadbirlariga tinglovchilarni amaliy tomondan o'qitish va o'rgatish. Mashg'ulotlar davomida markazlashtirilgan va markazlashtirilmagan sterilizatsiya bo'limlari turlari xaqida tushuncha berish, zamonaviy sterilizatsiya apparatlari bilan tanishtirish, texnika xavfsizligi masalalari bo'yicha ma'lumotlar berib borish. Asosiy diqqat va e'tiborni sterilizatsiya ishlarini to'g'ri olib borish, sterilizatsiyaning sifatli bo'lishini ta'minlovchi tadbirlar va uni tekshirish uchun zarur indikatorlardan to'g'ri foydalanish va ishlatish qoidalariga to'la amal qilish.
Tavsiya etiladigan adabiyotlar: 1.K.F.Melibayeva,G.F.Ergasheva. "Aseptika, antiseptika va dezinfeksiya" Uslubiy qo'llanma.Qo'qon.2025yil. 2.V.N.Turaqulov,F.A.Qurbonov."Xirurgiyada xamshiralik parvarishi"O'quv qo'llanma.Navoi nashriyot.2019 yil. 3. G.T Dxritiman,G.T.Iskandarova "Uskunaning hayotiy siklini boshqarish bo'yicha qo'llanma-Bug'li sterilizator(Avtoklav)"Tibbiyot xodimlari uchun uslubiy tavsiyanomalar.Toshkent.2024 yil. 4.G.T Dxritiman,G.T.Iskandarova "Uskunaning hayotiy siklini boshqarish bo'yicha qo'llanma-Plazmali sterilizator" Tibbiyot xodimlari uchun uslubiy tavsiyanomalar.Toshkent 2024 yil. 5.Elektron ta'lim resurslari: 1. Zamonaviy sterilizatsiya usullari	

• Sterilizatsiya usullari. Sterilizatsiya xususiyatlari Muallif: Arzimatova Ra'no Pardaboy qizi (JournalSS)
2. Aseptika va antiseptika asoslari • Tibbiyot xodimlarining aseptika va antiseptik sterilizatsiya usullarini qo'llanishi Mualliflar: ◦ Sh.Ya. Radjabov ◦ G.R. Kadamova ◦ M.M. Olimova (pedagogs.uz)
3. Mikrobiologiya va sterilizatsiya • Mikrobiologiya va virusologiya • Mualliflar: OTM professor-o'qituvchilari (NamDU) (www.namdu.uz)
4. Umumiy tibbiyot va dezinfeksiya • Tibbiyotda dezinfeksiya va sterilizatsiya asoslari (book.bsmi.uz)
5. Sterilizatsiya usullari va qo'llanilishi, Stomatologiyada sterilizatsiya • Sterilizatsiya usullari va ularning qo'llanilishi • Muallif: Shoda Team (Hujjat24)

1.5. Modul: Sog'lom turmush tarzini shakllantirish mezonlari. Jismoniy faollik.

O'quv moduliga ajratilgan kredit:	10 kredit
Tinglovchida kasbiy kompetensiyaning shakllanishini ta'minlovchi bilim, ko'nikmalar	Jismoniy faollik va sog'lom turmushda kompetensiyalar Bu sohadagi kompetensiyalar quyidagilarni o'z ichiga oladi: • Sog'lom turmush qoidalari bo'yicha bilimga ega bo'lish • Shaxsiy sog'liqni baholay olish va nazorat qilish • To'g'ri ovqatlanish rejasini tuzish ko'nikmasi • Jismoniy mashqlarni xavfsiz va samarali bajarish • Sog'lom hayot tarzini boshqalarga targ'ib qila olish
O'quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:	• Salomatlik tushunchasi, salomatlik darajasi ko'rsatkichlarini; • sog'lom turmush tarzini shakllantirish tamoyillarini; • salomatlikka ta'sir etuvchi omillar: • irsiy, ekologik tibbiy va hayot tarzi va salomatlik mexanizmlarini bilishi, tahlil qila olishni; • atrof muhit va ekologik omillarning salomatlikka ta'sirini; • salomatlikni mustahkamlashga qaratilgan standart va

	algoritmnlarni; • to‘g‘ri ovqatlanish prinsiplarini; • kun tartibini to‘g‘ri tashkil etishni; • jismoniy faollik va chiniqishning • salomatlikka ta‘sirini; • zararli odatlarning organizmga ta‘sirini; • tibbiy ko‘riklarni tashkil etish va aholini • jalb etishni; • sog‘lom turmush tarzini maqsadli guruhlar o‘rtasida shakllantirish va targ‘ib etishni;
O‘quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:	• Aholining turli guruhlarida (yoshiga, mehnat turiga, jinsiga qarab) psixoemotsional holatni aniqlashni; • sog‘lom turmush tarzini qo‘llab quvvatlashda maqsadli guruhlarini shakllantirish va ular o‘rtasida suhbatlar olib borishni; • individual salomatlik va uni asrash yo‘llarini; • jismoniy faollik, to‘g‘ri ovqatlanish prinsiplari, zararli odatlarning salomatlikka ta‘siri mavzularida aholi o‘rtasida tadbirlar tashkil etishni; • maqsadli guruhlar o‘rtasida targ‘ibot ishlarini olib borishni; • inson salomatligini saqlash va tiklashda jismoniy tarbiya mashqlari kompleksini; • jismoniy mashqlarni har xil yoshdagi sog‘lom odamlarda va bemorlarda qo‘llash uslublarini; • Skandinaviya yurish usullarini.
O‘quv moduli mazmuni:	Sog‘lom turmush tarzini tashkil etish asoslari. Sog‘lom turmush tarzini shakllantirishda maqsadli guruhlar bilan ishlash. Atrof muhit va ekologik omillarning salomatlikka ta‘siri, to‘g‘ri ovqatlanish prinsiplari, kun tartibini to‘g‘ri tashkil etish, jismoniy faollik va chiniqishning salomatlikdagi ahamiyati, zararli odatlarning organizmga ta‘siri, tibbiy ko‘riklarni tashkil etish va aholini jalb etish.
Tinglovchilarni mustaqil o‘zlashtirishi uchun adabiyotlar ro‘yxati: 1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 10 noyabrdagi “Aholining sog‘lom ovqatlanishini ta‘minlash bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi PQ 4887-sonli qarori. 2. VMQ 2025 y. 6-may № 297 “ Sog‘liqni saqlash va ta‘lim tashkilotlarida ichimlik suvi hamda sanitariya-gigiyena infratuzilmasini kengaytirishga qaratilgan “Toza qo‘llar” dasturi.	

3.O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 18 dekabrda “Yuqumli bo‘lmagan kasalliklarning profilaktikasini, sog‘lom turmush tarzini qo‘llab – quvvatlash va aholining jismoniy faolligi darajasini oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi **PQ 4063-sonli qarori.**

4. **SSV buyrug‘i № 97, 2024 y,27mart.** “Axoli orasida kasalliklarni erta aniqlash, skrining dasturlarni samarali o‘tkazish,aniqlangan kasalliklar bo‘yicha manzilli sog‘lomlashtirish ishlarini tashkil etish” to‘g‘risida.

5.**SSV ning № 175-buyrug‘i,2025yil,20-iyun.”** Aholiga birlamchi tibbiy-sanitariya yordami ko‘rsatish tizimini takomillashtirish to‘g‘risida”

6.Sh.Zokirxo‘jayev,A.Gadoyev,M.Turimbetova “Dietologiya ” 2023 yil

7.A.Gadayev,L.Musadjanova,N.Pirmatova, N.Mo‘minova “Shifobaxsh taomlar ” 2017 yil.

8.Sh.Qurbonov,A.Qurbonov “To‘g‘ri ovqatlanish qoidalar ”2014 yil

9. **Elektron ta‘lim resurslar:**

1. inlibrary.uz – sog‘lom turmush maqolalari
2. globalsciences.uz – ilmiy tadqiqotlar
3. avitsenna.uz – ovqatlanish bo‘yicha tavsiyalar
4. yuz.uz – sog‘lom turmush dasturlari
5. hujjat 24.uz – o‘quv materiallar

2.1. Modul. Yangi tug‘ilgan chaqaloqlarni parvarish qilish va klinik baholash

O‘quv moduliga ajratilgan kredit:	30 kredit
O‘quv moduli mazmuni:	Mazkur modul yangi tug‘ilgan chaqaloqlarni parvarish qilish, ularning anatomo-fiziologik xususiyatlarini chuqur o‘rganish va klinik baholashga bag‘ishlangan. Tinglovchilar chaqaloqning holatini aniqlash, antropometriya o‘tkazish, issiqlik zanjirini ta‘minlash, ona suti bilan boqish siyosatini qo‘llash va reanimatsiya asoslarini o‘rganadilar. Modul davomida chaqaloqlarda moslashuv jarayonlari, fiziologik holatlar, ABSD algoritmi, shoshilinch holatlarda parvarish choralarini ko‘rsatish, zamonaviy tibbiy apparatlar bilan ishlash va ularni dezinfeksiya qilish ko‘nikmalarini shakllantiriladi. Natijada tinglovchi yangi tug‘ilgan chaqaloqlarni baholash, parvarish qilish, ona suti bilan boqish, reanimatsiya choralarini bajarish va nafas olish buzilishlarida apparatlardan to‘g‘ri foydalanish qobiliyatiga ega bo‘ladi.

O‘quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:	• anatomo-fiziologik xususiyatlarini • ona suti bilan boqishni afzalligini • chaqaloqlarda moslashuv jarayonlari • fiziologik folatlarni • ABSD algoritmini • yangi tug‘ilgan chaqaloqlarni baholashni
O‘quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:	• chaqaloqning holatini aniqlashni • antropometriya o‘tkazishni • issiqlik zanjirini ta’minlashni • shoshilinch holatlarda parvarish choralari ko‘rsatishni • zamonaviy tibbiy apparatlar bilan ishlashni • yangi tug‘ilgan chaqaloqni parvarish qilishni • nafas olish buzilishlarida apparatlardan to‘g‘ri foydalanishni

2.2. Modul. Muddatidan oldin tug‘ilgan va kam vaznli chaqaloqlarning parvarishi

O‘quv moduliga ajratilgan kredit:	24 kredit
O‘quv moduli mazmuni:	Ushbu modul muddatidan oldin tug‘ilgan hamda kam vaznli chaqaloqlarning anatomo-fiziologik xususiyatlari, ularni parvarish qilish, ovqatlantirish va profilaktika tadbirlarini o‘rganishga qaratilgan. Tinglovchilar Ballard va Apgar shkalalari bo‘yicha baholash, termoregulyatsiya tamoyillari, kuvezdan foydalanish, ovqatlantirish va parenteral qo‘llab-quvvatlash usullarini amalda o‘zlashtiradilar. Shuningdek, nekrotik enterokolitda hamshiralik yondashuvi, apparatlar bilan ishlash, dezinfektsiya qoidalari, kam vaznli chaqaloqlarda parvarish va kuzatuv tartibi o‘rgatiladi. Modul yakunida tinglovchi muddatidan oldin tug‘ilgan chaqaloqlarda xavf omillarini aniqlay olish, kuvezdan to‘g‘ri foydalanish va parvarish choralari bajarish malakasiga ega bo‘ladi.
O‘quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:	• muddatidan oldin tug‘ilgan hamda kam vaznli chaqaloqlarning anatomo-fiziologik xususiyatlarini • kuvezdan foydalanishni

	• ovqatlantirish va parenteral qo'llab-quvvatlash usullarini • nekrotik enterokolitda hamshiralik yondashuvi • dezinfeksiya qoidalarini • muddatidan oldin tug'ilgan chaqaloqlarda xavf omillarini aniqlay olishni
O'quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:	• muddatidan oldin tug'ilgan hamda kam vaznli chaqaloqlarni parvarish qilishni • muddatidan oldin tug'ilgan hamda kam vaznli chaqaloqlarni ovqatlantirishni • parenteral ovqatlantirishni • kam vaznli chaqaloqlarni parvarishlashni • kuvezdan to'g'ri foydalanishni

2.3. Modul. Neonatal davr kasalliklari

O'quv moduliga ajratilgan kredit:	26 kredit
O'quv moduli mazmuni:	Mazkur modul neonatal davrda uchraydigan kasalliklar — giperbilirubinemiya, gemolitik va gemorragik kasalliklar, tug'ma infeksiyalar, nafas yo'llari patologiyalari hamda sepsis, meningit, zotiljam, osteomiyelit kabi infeksiyon jarayonlarni qamrab oladi. Tinglovchilar ushbu kasalliklarning klinik belgilari, tashxis qo'yish va parvarish tamoyillarini o'rganadilar. Fototerapiya texnikasi, bilirubin miqdorini aniqlash, TORCH infeksiyalarida parvarish, OIV, gepatit V, sil va zaxm bilan kasallangan onalardan tug'ilgan chaqaloqlarga yordam ko'rsatish usullari o'zlashtiriladi. Modul yakunida tinglovchi neonatal kasalliklarda parvarish choralarini amaliy bajarish, fototerapiya o'tkazish, infeksiyon nazorat va ARV terapiyasi tamoyillarini to'liq bilib oladi.
O'quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:	• giperbilirubinemiya, gemolitik va gemorragik kasalliklar, tug'ma infeksiyalar, nafas yo'llari patologiyalari hamda sepsis, meningit, zotiljam, osteomiyelit kasalliklari klinik belgilarini • OIV, gepatit V, sil va zaxm bilan kasallangan onalardan tug'ilgan chaqaloqlarga yordam ko'rsatish usullarini
O'quv moduli	• giperbilirubinemiya, gemolitik va gemorragik

yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:	kasalliklar, tug'ma infeksiyalar, nafas yo'llari patologiyalari hamda sepsis, meningit, zotiljam, osteomiyelitda chqaloqlar parvarishini • Fototerapiya texnikasini • bilirubin miqdorini aniqlashni • ARV terapiyasi tamoyillarini
---	--

2.4. Modul. Irsiy kasalliklar va tug'ma nuqsonlarda hamshiralik parvarishi

O'quv moduliga ajratilgan kredit:	12 kredit
O'quv moduli mazmuni:	Modulning mazmuni yangi tug'ilgan chaqaloqlarda uchraydigan irsiy kasalliklar va tug'ma nuqsonlarni erta aniqlash hamda parvarish qilishga qaratilgan. Tinglovchilar skrining markazlari faoliyati, genetik sindromlar, tug'ma gipotireoz, fenilketonuriya va boshqa irsiy kasalliklarning klinik belgilari bilan tanishadilar. Shuningdek, tug'ma nuqsonli chaqaloqlarda hamshiralik parvarishi, insonparvarlik tamoyillari va oilaviy maslahat ishlari o'rganiladi. Modul yakunida tinglovchi irsiy kasalliklarning dastlabki belgilarini aniqlay olishi, skrining natijalari asosida kuzatuvni tashkil etish hamda tug'ma nuqsonli chaqaloqlarga parvarish va ovqatlantirish yordamlarini to'g'ri bajarish ko'nikmalarini egallaydi.
O'quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:	• yangi tug'ilgan chaqaloqlarda uchraydigan irsiy kasalliklar va tug'ma nuqsonlarni erta aniqlash hamda parvarish qilishni • skrining markazlari faoliyatini • genetik sindromlarni • tug'ma gipotireozni • fenilketonuriya va boshqa irsiy kasalliklarning klinik belgilarini
O'quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:	• tug'ma nuqsonli chaqaloqlarda hamshiralik parvarishini • insonparvarlik tamoyillarini • oilaviy maslahat ishlarini • skrining natijalari asosida kuzatuvni tashkil etish hamda tug'ma nuqsonli chaqaloqlarga parvarishni • ovqatlantirish yordamlarini to'g'ri bajarish ko'nikmalarini

2.5. Modul. Tugʻruq jarohatlari bilan tugʻilgan chaqaloqlarni parvarish qilish

Oʻquv moduliga ajratilgan kredit:	6 kredit
Oʻquv moduli mazmuni:	Tugʻruq jarohatlari yangi tugʻilgan chaqaloqlarda eng xavfli shoshilinch holatlardan biri boʻlib, bu modulda ularning sabablari, turlari va klinik belgilarini oʻrganish nazarda tutiladi. Tinglovchilar tugʻruq shishi, kefalogramatoma, subaponevrotik qon quyilishlar, yuz nervi, bosh va orqa miya jarohatlarida parvarish va yordam koʻrsatish usullarini oʻzlashtiradilar. Har bir holatda amaliy koʻnikmalar — jarohatni erta aniqlash, fiziologik oʻzgarishlarni baholash va shoshilinch yordam choralarini koʻrsatish mashq qilinadi. Modul yakunida tinglovchi tugʻruq jarohatlarini aniqlay olish, parvarish choralarini toʻgʻri bajarish va chaqaloqqa yordam koʻrsatish boʻyicha mustahkam amaliy bilimga ega boʻladi
Oʻquv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:	• Tugʻruq jarohatlari sabablari, turlari va klinik belgilarini • tugʻruq shishi, kefalogramatoma, subaponevrotik qon quyilishlar, yuz nervi, bosh va orqa miya jarohatlarida parvarish va yordam koʻrsatish usullarini
Oʻquv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:	• tugʻruq shishi, kefalogramatoma, subaponevrotik qon quyilishlar, yuz nervi, bosh va orqa miya jarohatlarida parvarish va yordam koʻrsatish usullarini • fiziologik oʻzgarishlarni baholashni • chaqaloqqa yordam koʻrsatishni

2.6.Modul: Favqulodda vaziyatlar va hayot uchun xavfli holatlarda birinchi yordam koʻrsatish

Oʻquv moduliga ajratilgan kredit:	6 kredit
Oʻquv moduli mazmuni:	Favqulodda vaziyatlar haqida asosiy tushuncha.Favqulodda vaziyatlar,ularning sabablari, turlali.Tibbiy saralash va triaj

	asoslari. Shoshilinch tibbiy yordam ko'rsatish bosqichlari va qoidalari. Ommaviy talofatlar holatida evakuatsiya va birinchi yordam ko'rsatish tamoyillari. Qon ketishni to'xtatish usullari. Yengil va og'ir kuyishlarda tibbiy yordam ko'rsatish. Elektr jarohatlari, ochiq va yopiq jarohatlar, sinishlar, uzoq muddat ezilishda shoshilinch tibbiy yordam ko'rsatish. Hushdan ketish, kollaps, shok, koma haqida umumiy ma'lumot. Hushdan ketish, kollaps holatlarida bemorga yordam ko'rsatish. Shok holatlarida yordam ko'rsatish algoritmi (gipovolemik, anafilaktik, travmatik). Komatoz holatda bemorni baholash va dastlabki yordam ko'rsatish. Terminal holat bosqichlari. Klinik va biologik o'lim belgilari. CPR – yurak-o'pka reanimatsiyasining nazariy asoslari. Kattalar va bolalarda yurak massaji va sun'iy nafas berishni o'tkazish algoritmi.
O'quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:	• Favqulodda vaziyatlar va halokatlarning asosiy turlarini; • favqulodda vaziyatlar tasnifi, kelib chiqish sabablari, manbalarini; • tibbiy evakuatsiya bosqichlarini; • jarohatlanganlarni tibbiy saralash tartibini; • favqulotda vaziyatlarda o'rta tibbiyot xodimining vazifalarini; • evakuatsiya bosqichlarida tibbiy yordam turlarini; • ommaviy talofat o'chog'ida birinchi yordam ko'rsatishni; • o'tkir yurak qon – tomir yetishmovchiligida yurak-o'pka reanimatsiyasini.
O'quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:	• Favqulodda vaziyatlarda shikastlanish turiga qarab jabrlanganlarni tibbiy saralashni; • texnogen, tabiiy, ekologik tushdagi favqulotda vaziyatlarda birinchi yordam ko'rsatishni; • jabrlanganlarni evakuatsiya qilishni; • transport avariylarida yordam ko'rsatishni; • jarohatlarda, suyak sinishida va Krash sindromida birinchi yordam ko'rsatishni; • o'tkir qon ketishlarda birinchi tibbiy yordam ko'rsatishni; • elektr toki bilan shikastlanishda birinchi yordam ko'rsatishni; • o'tkir zaharlanishlarda birinchi yordam

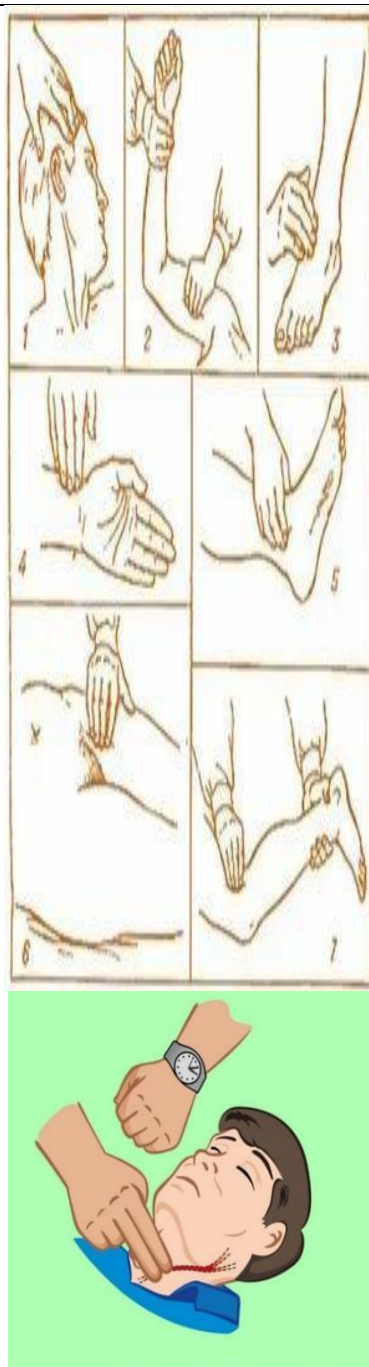
	ko'rsatishni; • sovuq urishi va issiqlik urishida birinchi yordam ko'rsatishni; • cho'kishda birinchi yordam ko'rsatishni; • bo'g'ilishda birinchi yordam ko'rsatishni; • hasharotlar chaqishi va hayvonlar tishlaganda tez tibbiy yordam ko'rsatishni; • o'tkir yurak qon – tomir yetishmovchiligida yurak-o'pka reanimatsiyasini asosiy tadbirlarning "SAV" ketma-ketligini bajarishni.
Adabiyotlar:	1.D.Turaqulov,L.X.Musajonova."Shoshilinch tez tibbiy yordam ko'rsatishda xamshiralik ishi"O'quv qo'llanma.A.Navoi nashriyot.2019 yil. 2. Y.Allayorov Y.Tojiboev "Favqulotda vaziyatlarda tez tibbiy yordam asoslari."2017 y.Toshkent. 3.Elektron ta'lim resurslari: 1. Free online First Aid, CPR & AED kurslari • FirstAidForFree.com — asosiy birinchi yordam, CPR (CPR), AED (avtomatik tashqi defibrillyator) va boshqa ko'plab mavzularni o'z ichiga olgan bepul onlayn kurslar. 2. First Aid Online Classes — American Red Cross • American Red Cross (Amerika Qizil Xoch) tomonidan taklif etilgan onlayn birinchi yordam kurslari. Interaktiv modul orqali CPR, yaralanishlarni boshqarish va boshqa birinchi yordam ko'nikmalari. 2. CPR, AED va First Aid kursi — Alison Free Course: CPR, AED and First Aid Alison platformasidagi bepul kurs. Bu kursda CPR, AED ishlatish va favqulodda vaziyatlarda tez yordam asoslarini mustaqil o'rganish mumkin.

3.2.2 Simulyatsion kurs (tibbiy trening) mazmuni

№	Bajariladi gan ishlar mazmuni	Eskizlar, chizmalar rasmlar,	Kerakli bo'lgan jixozlar.	Bajarilish tartibi
---	-------------------------------	------------------------------	---------------------------	--------------------

1	Qo'llarni yuvish	HANDS WASHING MEDICAL INSTRUCTION VectorStock VectorStock.com/6372085 	suyuk sovun,bir martalik qog'oz salfetka.	Ho'llash va sovunlash: Qo'llarni toza suv bilan ho'llang va yetarli miqdorda sovun surting. Kaftlarni ishqalash: Kaftlarni bir-biriga qaratib, aylanma harakatlar bilan ishqalang. Barmoqlar orasini tozalash: O'ng kaftni chap qo'l orqasiga qo'yib, barmoqlarni bir-birining orasiga kimgazing va ishqalang. So'ngra qo'llarni almashtiring. Barmoqlarni qulflash: Barmoqlarni bir-biriga ilashtirib (qulflab), barmoqlar orqa yuzasini qarama-qarshi kaft bilan ishqalang. Bosh barmoqlarni yuvish: Chap qo'l bosh barmog'ini o'ng kaft bilan qisib ushlab, aylanma harakatlar bilan tozalang. Keyin o'ng bosh barmoqni ham shunday yuving. Tirnoqlar va barmoq uchlari: O'ng qo'l barmoq uchlarini chap kaftga qo'yib, aylanma harakatlar bilan ishqalang. Bu tirnoq ostidagi mikroblarni ketkazadi. Keyin qo'llarni almashtiring.
---	-------------------------	---	--	---

2.	Radial pulsni aniqlash. Bemorni qulay xolatda o'tkazish yoki yotqizish.		Suyuq sovun, bir martalik qog'oz salfetka. Sekundomer, harorat varaqasi, ruchka. Qizil ruchka.	Radial pulsni aniqlash. 1.Qo'llar yuviladi va quritiladi. 2.Bemorga muolaja maqsadi tushuntiriladi 3.Bemor qulay xolatda o'tkaziladi yoki yotqi ziladi. 4.Bemorning qo'li bo'sh egilgan holatda bo'lishi kerak. 5.Radial pulsni aniq lashda tekshiruvchi bilakning ichki yuzasi, 1/3 pastki qismi, 1 – barmoq asosi bo'ylab bilak arteriyasi tomi rini shunday ushlashi kerakki II, III, IV barmoqlari tomir ustida bo'lishi kerak. 6.Pulsni tekshirayot gan vaqtda tekshiruv chi IV barmog'i bemor ning I - barmog'i ro'parasida bo'lishi kerak. 7.Pulsasiya qilayotgan arteriyani uchchala barmoq bilan paypaslab, asta bilak suyagining ichki tomoniga bosiladi 8. Pulsni aniqlayotganda uni maromiga, to'liqligiga ESLATMA: ahamiyat beriladi. 9. Bilak arteriyasida pulsni sanash mumkin bo'lmaganda uyqu va chakka sanaladi. 10. sohalarida Natijasi harorat varaqasiga qizil ruchka belgilanadi. ESLATMA: 1.Puls urishini bun dan
----	--	--	---	---

tashqari quyi dagi sohalarda aniqlash mumkin: a) Karotid puls – uyqu arteriyasida, ya’ni kekirdakning yon tomonidagi anatomik chuqurchada aniqlanib, kattalarda o’pka – yurak reani maksiyasini o’tkaz ganda foydalaniladi. b) Braxial puls - elka arteriyasida, ya’ni tirsak chuqurchasi markazining kichik barmoq aniqlanadi, tomonida asosan arterial qon bosimini o’lchashda foydalani ladi. v) Femoral puls – son arteriyasida, ya’ni tos suyagining yuqori oldingi qismi va chov birlashmasi o’rtasida aniqlanadi, asosan oyoqlarning qon bilan ta’minlanishi yoki o’pka – yurak reanimasiyasi o’tkazilganda ko’krak qafasining kompressiyalarini baholashda foydalaniladi. g) Pedal puls – oyoq kaftining dorzal yuzasida va to’piqning ichki (medial) o’simtasini orqa pastroq qismida aniqlanadi, asosan oyoqlarning qon bilan ta’minlanishini baholashda foydalaniladi d) Apikal

				puls – yurak cho‘qqisi turtkisida, ya’ni chap o‘mrov o‘rta chizig‘i bo‘ylab, 4 – 5 qovurg‘alararo sohada stetoskop yordamida eshitiladi. e) Apikal va radial pulsni aniqlash orqali puls defisitini (tanqisligi) aniqlash:
3	Arterial bosim (a.b.)ni o‘lchash.	 	Tonometr, fonendoskop	Arterial bosim (a.b.)ni o‘lchash. 1. Qo‘llar yuviladi va quritiladi. 2. Bemorga muolaja maqsadi tushuntiriladi 3. Arterial bosimni o‘lchash uchun bemor qulay o‘tkaziladi yoki yotqiziladi. Bemorning o‘ng yoki chap bilagini yelkasigacha yalang‘ochlanadi. 5. Bemor qo‘li krovat ga yoki stulga kafti bilan yuqoriga qaratib qo‘yiladi 6. Tonometr vintelini burab manjetini havosi chiqariladi. 7. Bemorni tirsagidan 2-3 sm yuqoriga manjetni 2 barmoq sig‘adigan qilib o‘rab olinadi. 8. Bemorning tirsak bo‘g‘imida yelka arteriyasi tomir urishini 2,3,4 barmoqlar yordamida topiladi. 9. Tomir urgan joyga fonendoskop membra

		Правильное положение манжеты тонометра на плече: на 2-3 см выше локтевого сустава, на уровне сердца	nasini qo'yiladi, eshituv nayi quloqqa ulanadi. 10. Vintelni berkitib rezina ballon yordamida manjetkaga havo yuboriladi. 11. Vintelni ochib, havo asta- sekin chiqariladi. 12. Havo chiqish vaqtida fonendoskopda tomir urishi eshitiladi. Bu sistolik bosim ko'rsatgichidir. 13. Havo chiqishi davomida tovushlar eshitilmay qoladi. Bu diastolik bosim ko'rsatgichini bildiradi. 14. Tovushlarnin g eshitilgan va eshitilmagan joylardagi natijani monometrdan yozib olinadi. 15. Vintelni to'liq ochib, manjetkani ichidagi xavo to'liq chiqariladi. 16. Manjetka bemor bilagidan olinadi. 17. Natija xarorat varaqasiga belgilanadi. ESLATMA: Normada sistolik bosim
--	--	---	--

				kattalarda 100-130 mm.simob ustuniga, diastolik bosim 60-90mm. simob ustuniga teng bo‘ladi.
4	Nafas olish sonini sanash	HANDS WASHING MEDICAL INSTRUCTION VectorStock VectorStock.com/6372085 	Sekundomer-1 ta, lotok – 1ta, gemodi namika varaqlari-1 ta suyuq sovun -1 ml, qog‘oz sochiq-20sm, steril qo‘lqop -1 juft,70% li etil spirti – 5 ml, paxta sharcha-10 gr, 0,5% gipoxlorid natriy eritmasi -500 ml	1. Qo‘llar yuviladi va quritiladi. 2.Bemor bilan ishonchli munosabat o‘rnatiladi. 3.Muolaja mohiyati va ketma-ketligi tushuntiriladi. Bemordan muolajaga roziligi olinadi. 5.Kerakli jihozlar tayyorlanadi. 6.Hamshira qo‘llari yuviladi va quritiladi. 7.Nafasni sanash uchun bemor karovatga o‘tirgan yoki yotgan bo‘lishi kerak. Bemor oldida joylashib o‘tiriladi va bemorni chalg‘itish uchun uning qo‘lini pulsni aniqlash maqsadida ushlagandek ushlanadi. 9.Hamshira qo‘lini bemorning bilagidan ushlab, agar ko‘krak tipidagi nafasni aniqlash kerak bo‘lsa bemorning ko‘krak sohasiga, qorin tipini aniqlashda epigastral sohasiga pulsni aniqlash maqsadida qo‘ygandek qo‘yadi. 10.Nafas olish sekundomerdan

				foydalangan holda sanaladi. 11.Nafas olish sanalganda uning maromini, sonini, chuqurligini va tipini baholanadi. 12.Nafas harakatlari 1 daqiqa davomida sanaladi.
5	Hushdan ketganda birinchi yordam ko'rsatish.	HANDS WASHING MEDICAL INSTRUCTION VectorStock VectorStock.com/6372065 	Yostiq yoki katlanadigan adyol ,Nam sochiq yoki salqin suv, Nashatir spirti (ammiak) ,Paxta ,Bir martalik qo'rqoplar ,Qaychi yoki tugmani ochish uchun vosita ,O'ralgan qulay mato (matrascha yoki polietilen) , Zaruratda yonboshlatis h uchun orqa	1. Avvalo xavfsizlikni ta'minlang: O'zingiz va jabrlanuvchi uchun xavfsiz joyda ekaningizga ishonch hosil qiling (masalan, yo'l o'rtasida bo'lsa, uni chetga olib chiqing 2.BIRINCHI YORDAM QADAMLARI: Jabrlanuvchini tekshiring Odamga ohang bilan murojaat qiling : "Yaxshimisiz?", "Meni

		Побрызгать лицо холодной водой, дать понюхать ватку с нашатырным спиртом	yostiqlik (kichik) , Og'ir holatlar uchun telefon yoki aloqa vositasi eshityapsizmi?" Javob bermasa, yengil silkitib ko'ring. 3. Burun tagiga paxtaga shimdirilgan nashatir spirti tutqazish mumkin – bu odamning o'ziga kelishiga yordam beradi. Ammo nashatirli paxtani burunga tiqmaslik, uni ichkariga quyib yubormaslik va hushsiz holatda odamni ichimlik bilan sug'ormaslik kerak – bu xatoliklar odamga zarar yetkazishi mumkin. 4. Nafas olishni va yurak urishini tekshiring. Nafas chiqishini og'iz yoki burundan eshiting yuzingiz bilan sezishga harakat qiling. 5. Ko'krakning ko'tarilishini kuzating. Nafas va urishni aniqlash 10 soniyadan oshmasligi kerak. 6. Agar nafas olmasa yoki yurak urishi to'xtagan bo'lsa: Zudlik bilan tez yordam chaqiring (103). Yurak urishini sun'iy yo'l bilan tiklash (KPR) boshlang: Ko'krakning markaziga ikki qo'lni
--	--	--	--

				qo'yib, har bir bosish 5–6 sm chuqurlikda va daqiqasiga ~100–120 marta bo'lishi kerak. 7. Agar nafas olayotgan bo'lsa, ammo hushsiz bo'lsa: Uni yonbosh holatga o'tkazing (stabil yon holat): Nafas yo'llari ochiq bo'lishi uchun tilni orqaga tushib qolishining oldini oladi. Nafasini va holatini doimiy kuzatib boring. Kiyimlarini bo'shating Yoqa, belbog', sutyen yoki boshqa qisuvchi kiyimlarni yeching.
6	Antropometriya o'tkazish	Ulchov tasmasi 	santimetrli o'lchov tasmasi; ruchka; suyuq sovun	Mijozdan issiq yoki qalin kiyimlarini yechishini iltimos qiling; O'lchashni yupqa kiyim ustidan amalga oshiring; Mijozdan o'lchash tasmasini gavda atrofidan (pastki qovurg'a va tos suyagining yuqori nuqtasi orasida joylashgan markaziy nuqtada) o'tkazishni iltimos qiling; O'lchash tasmasi bir xil sathda turganligiga ishonch hosil qiling; Mijozdan gavdasining og'irligini bir tekisda taqsimlagan holda, oyoqlarini birga

				qo'yishini iltimos qiling; Qo'llarini bo'shashgan holatda tutishi; Me'yoriy nafas olib so'ngra nafas chiqarishini iltimos qiling; Bel aylanasi uzunligini o'lchang; O'lchash tasmasi qattiq siqmagan holda, teriga yopishib turishi lozim (rasmlarga qarang). Mijozdan santimetrli tasmani qaytarab oling; Qo'llarni sovun bilan yuving. Me'yorida bel aylanasi erkaklarda 100 sm , ayollarda 90 sm bo'lishi kerak
7	Tana haroratini o'lchash.		tibbiy termometr, sochiq, harorat daftari, zararsizlantiruvchi eritma solingan idish (1% li xloramin eritmasi)	Qo'l yuviladi va quritiladi. Bemorga muolaja haqida ma'lumot beriladi. Bemor qulay vaziyatda yotqiziladi. Termometr olinadi va simob ustuni silkitib tushiriladi. Termometr qo'yiladigan soha ko'zdan kechiriladi va sochiq bilan quruq qilib artiladi. Termometr teri burmasiga qo'yiladi. Bunda termometrdagi simob rezervuari badanga tegib turishi kerak. 10 daqiqadan so'ng

				termometr olinadi. Termometrdagi ko'rsatgich aniqlanadi. Termometr ko'rsatgichi harorat daftariga qayt qilinadi. Termometr simob ustuni pastga tushguncha silkitiladi. Termometr zararsizlantiriladi. Harorat varaqasiga qayd qilinadi. Termometrni zararsizlantirish: termometr zararsizlantiruvchi eritmalaridan biriga solib qo'yiladi (2% li xloramin eritmasiga 30 daqiqaga, 3% perikis vodorodli eritmasiga 80 daqiqaga, 0,5% li dizoksan eritmasiga 20 daqiqaga) oqar suvda chayiladi va quruq qilib artiladi. Termometr quruq joyda, tagiga paxta solingan idishda saqlanadi.
--	--	--	--	---

8	Kollaps , Shokda birinchi yordam.	HANDS WASHING MEDICAL INSTRUCTION VectorStock VectorStock.com/6372085 	Yostiq yoki katlanadigan adyol ,Nam sochiq yoki salqin suv, Nashatir spirti (ammiak) ,Paxta , bir martalik qo‘lqoplar ,Qaychi yoki tugmani ochish uchun vosita ,O‘ralgan qulay mato (matrascha yoki polietilen) , Zaruratda yonboshlatis h uchun orqa yostiq (kichik) , Og‘ir holatlar uchun telefon yoki aloqa vositasi	1. Holatni baholash va yordam chaqirish Jabrlanuvchining holatini tezda baholang: hushida yoki yo‘qmi, nafas olyaptimi. Tez yordam 103 chaqiring. 2. Jabrlanuvchini yotqizing, iloji bo‘lsa beliga orqa bilan, tekis joyga. Oyoqlarini biroz ko‘tarib qo‘ying – bu miya va yurakka qon oqimini yaxshilaydi. 3. Agar voqea yopiq joyda bo‘lsa, derazani oching, shamollatish yarating. Kiyimlarning yoqasini, belbog‘ini, tugmalarini yeching, siqib turgan qismlarni bo‘shating. 4. Boshni yon tomon ga buriring, bu tilning orqaga tushib nafas yo‘llarini to‘sis qo‘y masligi uchun zarur. Agar qayt qilish ehtimoli bo‘lsa, yonbosh yotqizing. 5. Terisi sovuq, oqarib ketgan bo‘lsa – tanani iliqalashtirish choralari rini ko‘ring. Sovuq ter chiqishi – bu qon aylanishining buzilganidan darak
---	--	--	---	--

			beradi. Nashatir spirtiga shimdirilgan paxtani burun tagiga olib boring (1–2 soniyaga). Agar nashatir bo‘lmasa, odekolon bilan artish mumkin. 7. Og‘ir holatlarda nafas va yurakni tekshirish Nafas yoki yurak urishi yo‘q bo‘lsa: Sun‘iy nafas (masalan, “og‘izdan og‘izga”) Yurakni bilvosita massaji (ko‘krakni 100–120 marta daqiqasiga bosish) 8. Agar bemor hushiga kelsa: Sokin yotishini ta‘minlang. Suyuqlik bering (masalan, iliq shirin choy), agar qusmayotgan bo‘lsa Avval ichib yurgan dori vositalarini o‘zi istasa, faqat o‘zi qabul qilgan dorilarni bering
--	--	---	---

9	Yurakni bilvosita massaj qilish texnikasi.	HANDS WASHING MEDICAL INSTRUCTION VectorStock VectorStock.com/6372085 	Sun'iy nafas berish uchun niqob yoki plyonka, avtomatlashtirilgan tashqi defibrillyator, gigiyenik qo'lqoplar, sekundomer, yassi va qattiq sirt, antiseptik vositalar.	1. Bemor holatini tayyorlash: Bemor qattiq va tekis sirt ustiga yotqiziladi. Ko'krak va qorin qismini siqib turgan kiyimlardan butunlay ozod qilinadi. 2. Qutqaruvchi bemorning chap tomonida joylashadi. Chap qo'l kafti ko'krak suyagining pastki uchdan bir qismiga, ya'ni hanjarsimono'simtadan 2–3 sm yuqoriga vertikal holatda qo'yiladi. 3. Qo'llarning joylashuvi: O'ng qo'l chap qo'lning ustiga qo'yiladi. Bunda bilaklar tekis, kaftlar yumshoq bukilgan, barmoqlar esa na chap kaftga, na bemorning ko'kragiga tegmasligi kerak. 4. Ikkala qo'l to'g'ri va bukilmagan holatda bo'lishi kerak. Qutqaruvchi o'z vaznidan foydalangan holda ko'krak suyagini umurtqa tomon 4–5 sm bosadi. Har bir bosish taxminan 0.5 soniya davom etadi, urishsiz, tiniq ritmda bajariladi. Tezlik: daqiqasiga 60–
---	--	---	---	---

80 marta.

5. Yurak massaji +
sun'iy nafas:

Yurak massaji
sun'iy nafas bilan
birga olib boriladi.

Qutqaruvchilar
sonidan qat'i nazar,
nafas va bosish
nisbati 2:15 bo'lishi
kerak (2 marta nafas,
15 marta ko'krak
bosilishi)

6 Yurak massajining
samaradorlik belgilari:

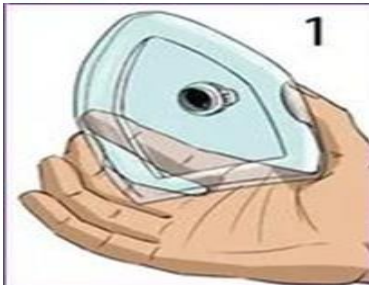
a) Massaj vaqtida
bo'yin
arteriyasida puls
sezilishi

Ko'z qorachig'ining
torayishi, yorug'likka
reaktsiya paydo
bo'lishi

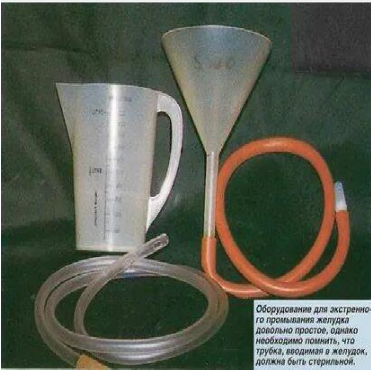
c) Teri rangi
pushti rangga
kirishi

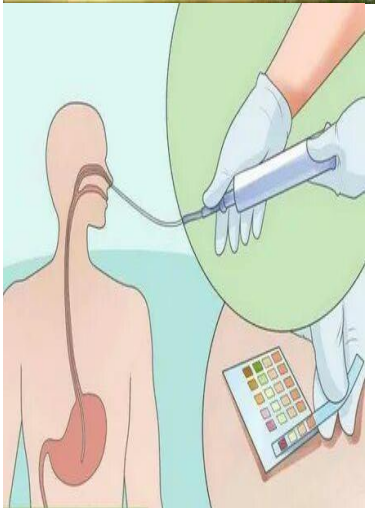
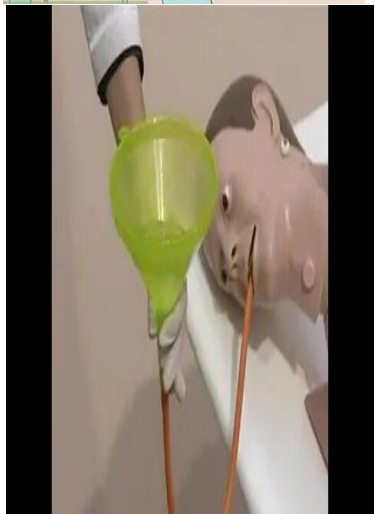
d) O'z-o'zidan
nafas olish va
hushning
tiklanishi

10	O'pka sun'iy ventilyatsiyasini o'tkazish	HANDS WASHING MEDICAL INSTRUCTION VectorStock VectorStock.com/6372085 	4 qavat qilib buklangan steril salfetkalar, og'iz-halqum naychasi (havo yo'li), AMBU qopchasi bilan birga yuz niqobi.	1. Nafas yo'llarini ochish: Bemorni qattiq va tekis yuzaga yotqiziladi, boshi yon tomonga buriladi. Ko'rsatkich barmoq steril salfetka yoki ro'molcha bilan o'ralgan holda, bemorning og'zi va halqumi begona narsalardan tozalanadi. 2."Og'izdan og'izga" usulida sun'iy nafas berish:Yordam ko'rsa tuvchi bemor yoniga joylashadi.Bir qo'l ostidan bemor ning bo'ynini ushlab, ikkinchi qo'l bilan pesho nasini bosadi va boshini maksimal orqa ga egadi. Ikki barmoq bilan burunni bekitadi, ikkin chi qo'li bilan og'izni biroz ochadi. Og'iz orqali mahkam yopib , kuchli va tez nafas (0.8–1.0litr) yuboradi.Bemor passiv ravishda nafas chiqaradi Sanitar-gigiyena uchun nafas berishda steril salfetka yoki bintdan foydalaniladi, ammo qalinmato qo'llanilmaydi. Kattalarda nafas chastotasi: daqiqasiga 14–16 marta. To'g'ri bajarilayotga nini ko'krak qafasi ning harakati bilan
----	--	--	--	---

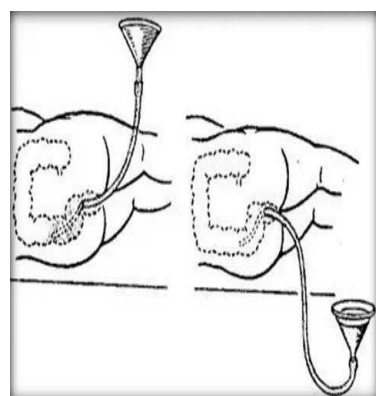
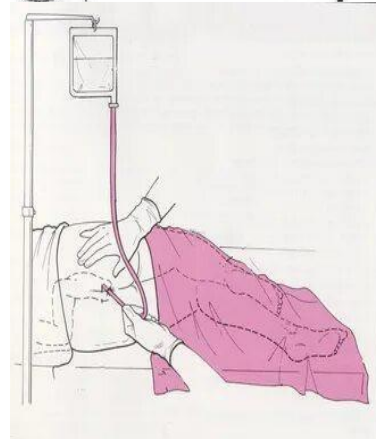
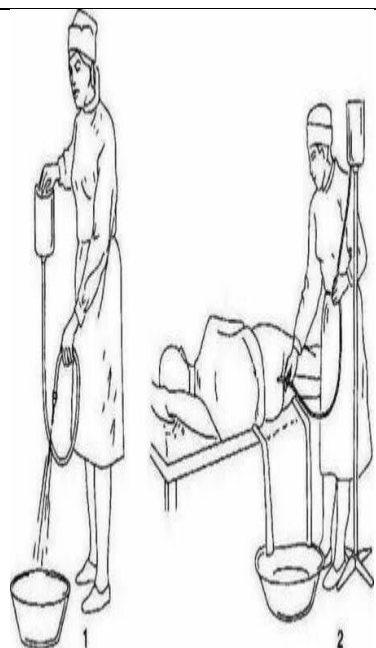
		      	aniqlanadi: nafas olayotganda ko'tarilishi, chiqarayotganda tushishi. 3 Og'izdan burunga" usulida sun'iy nafas berish: Pastki jag' shikastlanganda yoki og'iz ochilmasa qo'llaniladi. Bosh orqaga egiladi, bir qo'l peshonada, ikkinchisi bilan pastki jag' yuqo riga ko'tariladi va og'iz yopiladi. Burun ni lablari bilan qamrab, nafas yuboriladi. 4. AMBU moslamasi bilan sun'iy nafas: Niqob bemorning yuziga qo'yiladi, og'iz va burunni to'liq yopadi. Niqobning yuqori (burun qismi) qismi bosh barmoq bilan, pastki qismi esa III, IV va V barmoqlar yordamida jag'ni yuqoriga ko'tarib mahkamlanadi. II barmoq niqobning pastki qismini mahkam ushlab turadi. Bosh orqaga egilgan holatda bo'lishi lozim. Bo'sh qo'l bilan Ambu xaltachasi ritmik tarzda siqiladi — nafas yuboriladi. Nafas chiqishi maxsus klapan orqali
--	--	--	--

				atmosferaga chiqadi 5. Sun'iy nafas yurak massaji bilan birga qo'llanganda: Tavsiya etilgan nisbat: 2 ta sun'iy nafas : 15 ta yurak siqilishi (2:15). Sun'iy nafas berish vaqtida yurak massaji to'xtatiladi, ammo bu tanaffus 3 soniyadan oshmasligi lozim
11	Pulsoksimetr		pulsoksimetr, ruchka, stul yoki kushetka (mijoz uchun).	Tibbiyot xodimi quyidagi qadamlarni bajarishi lozim: Qo'llarni sovun bilan yuving; Pulsoksimetriyani o'tkazishdan oldin tekshirilayotgan barmoqning terisi toza ekanligiga va tirnoq ustida lak yo'qligiga ishonch hosil qiling; Pulsoksimetrni yoqing; Pulsoksimetrni mijozning barmog'iga qo'ying; Bir necha soniya kuting; Pulsoksimetr aniq signalini olganida, ekranda yurak urushi va saturatsiya aks etadi;

12	Oshqozonni yuvish ketma ketligi.	HANDS WASHING MEDICAL INSTRUCTION VectorStock VectorStock.com/6372095 Оборудование для экстренного промывания желудка должно простое, однако необходимо помнить, что трубка, введенная в желудок, должна быть стерильной.	Steril, yo‘gon me‘da zondi, voronka, 1 chelak yuvish uchun eritma (4,2% li natriy gidrokarbonat eritmasi, suv), 1 litrli ko‘zacha, klyonkali fartuk, klyonka, suv solish uchun tog‘ora, sochiq, “Janye” shpritsi, qo‘lqop.	1 .Bemorga muolaja maqsadi tushuntiriladi; 2.Qo‘l yuviladi va quritiladi; 3.Fartuk va qo‘lqop kiyiladi; 4.Bemordan ko‘ylak tugmachalarini yechish so‘raladi; 5.Bemor to‘g‘ri o‘tqaziladi: stulga suyanganda boshi oldinga engashgan, oyoqlari bir oz ochilgan holda o‘tqaziladi; 6.Bemorning bo‘yin va ko‘kragiga klyonka fartuk tutiladi; 7.Pinset yordamida steril, nam zond olinadi. O‘ng qo‘l bilan yopiq uchidan 10-15 sm oraliqda ushlanadi, chap qo‘l bilan ikkinchi uchi ushlanadi; 8.Me‘daga qancha santimetrda zond kiritilishi aniqlanadi; 9.Bemordan og‘iz ochish va burun orqali chuqur nafas olish so‘raladi. Zondning yopiq uchi til ustiga qo‘yiladi; 10.Bemordan yutinishi so‘raladi. Har bir yutinganda zond asta-sekin
----	----------------------------------	---	---	---

		   	yuboriladi. Zond belgilangan qismigacha kiritiladi; 11. Zondning ikkinchi uchiga voronka kiygiziladi; 12. O'rnatilgan voronka bemorning tizzasigacha tushuriladi va yuvush uchun tayyorlangan eritma bilan to'ldiriladi; 13. Eritma solingan voronka asta-sekinlik bilan ko'tariladi. 14. Voronka yana asta-sekin tizzagacha tushiriladi va ichidagi suyuqlik tog'oraga tushuriladi; 15. Muolaja me'dadan toza suv tushguncha 15 -16 marta qaytariladi; 16. Salfetka bilan zond uchi o'raladi; 17. Asta-sekinlik bilan zond me'dadan chiqariladi va salfetka bilan artiladi; 18. Bemor oldidan klyonka olinadi va ishlatilgan asboblarni zararsizlantiriladi; Qo'lqop va fartuk yechiladi va zararsizlantiriladi; 20. Me'da yuvilgandan so'ng bemor ahvoli kuzatiladi.
--	--	--	---

13.	Sifonli huqna o'tkazish ketma ketligi.	HANDS WASHING MEDICAL INSTRUCTION 	Suyuq sovun, bir martalik qog'oz salfetka, vazelin, bir martalik qo'lqop, kleyonka fartuk. Steril yo'g'on naycha, lotok, kleyonka, katta taglik, shpatel. Hajmi 1 litrli voronka, 10-12 litr qaynatilgan, harorati 37C li suv solingan idish, 1litr hajmdagi krujka. Voronka, yuvindi suvlar uchun idish. 0,5% gipoxlorid natriy eritmasi	1 .Bemorga muolaja maqsadi tushuntiriladi; . Qo'l yuviladi va quritiladi; . Fartuk va qo'lqop kiyiladi; . Bemordan ko'ylak tugmachalarini yechish so'raladi; . Bemor to'g'ri o'tqaziladi: stulga suyangan holda boshi oldinga engashgan, oyoqlari bir oz ochilgan holda o'tqaziladi; 6.Bemorning bo'yin va ko'ragiga klyonka fartuk tutiladi; 7.Pinset yordamida steril, nam zond olinadi. O'ng qo'l bilan yopiq uchidan 10-15 sm oraliqda ushlanadi, chap qo'l bilan ikkinchi uchi ushlanadi; . Me'daga qancha santimetrda zond kiritilishi aniqlanadi; . Bemordan og'iz ochish va burun orqali chuqur nafas olish so'raladi. Zondning yopiq uchi til ustiga qo'yiladi; 10.Bemordan yutinishi so'raladi. Har bir yutinganda zond asta-sekin yuboriladi. Zond belgilangan qismigacha kiritiladi;
-----	--	---	--	---

11. Zondning ikkinchi uchiga voronka kiygiziladi;
 . O'rnatilgan voronka bemor tizzasigatushuriladi va yuvush uchun tayyorlangan eritma bilan to'ldiriladi;
 . Eritma solingan voronka asta-sekinlik bilan ko'tariladi.
 . Voronka asta-sekin tizzagacha tushiriladi va ichidagi suyuqlik tog'oraga tushuriladi;
 . Muolaja me'dadan toza suv tushguncha 15 -16 marta qaytariladi;
 16. Salfetka bilan zond uchi o'raladi;
 . Asta-sekinlik bilan zond me'dadan chiqariladi va salfetka bilan artiladi;
 . Bemor oldidan klyonka olinadi va asboblarni zararsizlantiriladi;
 . Qo'lqop va fartuk yechiladi va zararsizlantiriladi;
 20. Me'da yuvilgandan so'ng bemor ahvoli kuzatiladi.

4.1. O‘quv bazalari: Respublika o‘rta tibbiyot va farmatsevtika xodimlari malakasini oshirish va ularni ixtisoslashtirish markazi Andijon filiali Buvasa’din ko‘chasi, 18-uy. Davolash profilaktika muassasalari qoshidagi o‘quv bazalari.

Amaliyot bazasi: davolash profilaktika muassasalari qoshidagi O‘quv bazalari.

4.2. Mashg‘ulotlarni o‘tkazish uchun zarur jihozlar ro‘yxati:

Modul buyicha dars olib borish uchun nazariy, amaliy va seminar darslar o‘tiladigan o‘quv auditoriyalari

Multimediali jamlanma: slaydlar to‘plami bo‘lgan rrt ko‘rinishli ma‘ruzalar SD diskda ko‘rgazma materiallar, ekran videofilmlar.

Klinik amaliyko‘nikmalarnimustaxkamlash treningo‘kuvxonasimulyaj, fantom v.b jihozlar.

Mavzular bo‘yicha turli jadvallar, tasviriy ko‘rgazma va qo‘llanmalar,

4.3. Tavsiya etiladigan adabiyotlar

4.3.1. Qonunchilikvame‘yoriy-xuquqiy xujjatlar:

1.O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining farmon va qarorlari.

2.O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash Vazirligining buyruq va me‘yoriy hujjatlari.

4.3.2 Asosiy adabiyotlar.

1. V.N.Turakulov “Neantalogiyada hamshiralik ishi” Toshkent 2019yil

2. Z.A.Safarov “Neantalogiyada hamshiralik ishi” Toshkent 2024-yil

3. B.U.Kaniyazova “Muddatdan oldin tug‘ulgan chaqaloqlarning parvarishi” uslubiy qo‘llanma 2025-yil

4. B.Gadayeva “Umumiy kilinik tekshiruv usullari o‘quv qo‘llanma” 2024-yil

4.3.3Tavsiya etilgan adabiyotlar:

1. **B.N.To`raqulov , X.X.Egamov , B.M.Siddiqova** Neonotologiyada xamshiralik ishi. Toshkent 2019 y

2.**F.I.Toshmuxammedova, H.U.Aliyev, R.Z.Nizomov .** Neonotologiya .

3. **T.L.Gomelli, M.D.Kanningama, F.G.Eyalya** Neonotologiya.

4.**Xalmatova B.T., Fayzieva O‘.R., Sotiboldieva N.R.** Neonatologiyada hamshiralik ishi. Toshkent, 2014.

5.**Alimov A.V., Ismailova M.A.** va boshq. Neonatologiya. Toshkent Pediatriya Tibbiyot Instituti, 2016.

Effektivnoe ispol‘zovanie neonatal’nogo oborudovaniya. **Milliy qo‘llanma**, Sog‘liqni saqlash tizimi muassasalari uchun. Toshkent, 2019.

6.**Milliy qo‘llanma:** Neonatologiya bo‘yicha O‘zbekiston Respublikasi sog‘liqni saqlash tizimi muassasalari uchun. Toshkent, 2020.

7.Yangi tug‘ilgan chaqaloqlar muammolarini hal qilish: shifokorlar, hamshiralalar va

- akusherlar uchun qo‘llanma. **YuNISEF, JSST hamkorligida**. Toshkent, 2018.
- 8.N.P. Shabalov**. Neonatologiya. 7-nashr. Moskva, 2018.
- 9.JSST (WHO)**. Standards for improving the quality of care for small and sick newborns in health facilities. Jeneva, 2020.
- 10.JSST (WHO)**. Pocket Book of Hospital Care for Children. 2-nashr. Jeneva, 2015.
- AAP (American Academy of Pediatrics). Neonatal Resuscitation Program (NRP), 8th Edition. Itasca, 2021.
- ERC (European Resuscitation Council). Guidelines for Newborn Resuscitation. 2021.
- 11.Stoll B.J., Cloherty J.P. Cloherty & Stark’s Manual of Neonatal Care**. 9-nashr. Wolters Kluwer, 2022.
- 12.Fanaroff A.A., Martin R.J., Walsh M.C.** Fanaroff and Martin's Neonatal-Perinatal Medicine. 11-nashr. Elsevier, 2020.

Qo‘shimcha adabiyotlar:

- Reproktiv salomatlik va bexatar onalik. O‘quv qo‘llanma, seminar ishtirokchilari uchun. Toshkent, 2019 (yangilangan nashr).
- **WHO, UNICEF**. Caring for the Newborn at Home: a training course for community health workers. Geneva, 2015.
- **Umirov S.E.** Xavfsiz immunizatsiya: amaliy qo‘llanma. YuNISEF va JSST dasturi asosida. Toshkent, 2020.
- **JSST**. Qo‘llanma: Tug‘ruq va yangi tug‘ilgan chaqaloqlarga xizmat ko‘rsatadigan muassasalarda ko‘krak suti bilan boqishni himoya qilish, qo‘llab-quvvatlash va rag‘batlantirish. Jeneva, 2017.
- **YuNISEF**. Hayotning birinchi soatidan boshlab: chaqaloqlar va yosh bolalarni ovqatlantirishni yaxshilash zarurligini asoslash. Nyu-York, 2016.
- **JSST**. Omon qolish va rivojlanish: har bir kichik va og‘ir xasta chaqaloq uchun yordamni tubdan o‘zgartirish. Jeneva, 2019.
- **JSST, YuNISEF**. Har bir yangi tug‘ilgan chaqaloq uchun harakat rejasi: erishilgan natijalar va o‘rganilgan saboqlar. Jeneva, 2020.

4.3.3. Elektron ta’lim resurslari :

- <http://www.minzdrav.uz> – O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligi rasmiy sayti, me’yoriy hujjatlar va yangiliklar.
- <http://www.qonber.uz> – Respublika qon quyish tizimi sayti.
- <https://www.unicef.org/uzbekistan> – UNICEF O‘zbekiston rasmiy sahifasi.
- <https://www.who.int> – JSST (Butunjahon sog‘liqni saqlash tashkiloti) rasmiy sayti, *Newborn and Child Health* bo‘limi.
- <https://www.cdc.gov/reproductivehealth> – AQSh Kasalliklarni nazorat qilish markazi (CDC), reproduktiv va neonatal salomatlik bo‘yicha resurslar.
- <https://www.globalhealthlearning.org> – Global Health Learning Center, bepul onlayn kurslar (neonatal va pediatriya sohalarida).

- <https://openwho.org> – JSS Tning onlayn o'quv platformasi, neonatal yordam va reanimatsiya kurslari.

5. Oraliq nazorat

Oraliq nazorat – sikl davomida o'quv dasturining (bir necha mavzularni o'z ichiga olgan) moduli tugallangandan keyin tinglovchilarining bilim va amaliy ko'nikma darajasini aniqlash va baxolash usuli. Oraliq nazorat test, suxbat, vaziyatli masala yechish, yozma ish, amaliy ko'nikmalarni baxolash yoki ularni kombinatsiyalangan shakllarida o'tkaziladi, aniq ishlab chiqilgan baholash mezonlari bo'yicha baxolanadi va natijalari gurux jurnalida qayd etiladi.

Andijon filialida malaka oshirish kurslaridagi oraliq nazoratlar bir marotaba og'zaki so'rov shaklida o'tilgan mavzular asosida nazariy amaliy savollarni o'z ichiga olgan xolda 5 ta savoldan iborat biletlar yordamida amalga oshiriladi. Har bir to'g'ri javobga maksimal 20 balldan (%) beriladi, o'tish balli 60 ball (%). Oraliq nazoratdan o'tgan tinglovchilar nazoratning keyingi bosqichi Yakuniy attestatsiyaga qo'yiladi.

ORALIQ NAZORAT UCHUN BILETLAR.

1-BILET.

BILET. № 1

1. Chaqaloklarning adaptatsiyasi ularning atrof muxitga moslashishi.
2. Chaqaloqni birlamchi holatini baholash.
3. Yangi tug'ilgan chaqaloqlarda antropometrik ko'rsatkichlari.
4. Ko'krak bilan emiziyotgan yangi tug'ilgan chaqaloqlarga ona ko'kragi taranglashganligini uchun ayol, antibakterial malxam surtgan, natijada bola emmay qo'ygan sizning taktikangiz?
Rad etuvchi vositalar va tinchlantiruvchi moddalar ishlatishni davom ettirasizmi?
5. Shifoxonada chaqaloq 37-38 haftalik muddatda tug'ilgan, og'irligi 3500 gramm bo'yining uzunligi 52 smni tashkil etgan, teri normal rangda bo'lgan umumiy ahvoli yaxshi, 3 kunda qayta massasi o'lchanganda 3400 grammni tashkil etayotgani qayd etildi.
Bolaning ahvolini qanday baholaysiz va sizning maslahatingiz?

BILET. № 2

1. Chaqaloqlarda bo'ladigan fiziologik holatlar.
2. Chaqaloqlarning psixoemotsional xususiyatlari.
3. Chaqaloqqa o'tkaziladigan emlashlar.

4. Onasini so‘zidan, aytishicha, bolasi kechasi bilan ko‘p yig‘lab ko‘krakni inkor etmoqda. Obektiv tekshirilganda aktiv, harakatchan, qorni dam, palpatsiyada og‘riqli.
Sizning taktikangiz va pravarish rejangizni izoxlang?
5. Aniqlanishicha ayolda tashxisi qo‘yilgan va tug‘riqdan keyin bolasini emizishni xoxlayotganligini aytmoqda, bolani tabiiy yoki sun’iy yo‘l bilan oziqlantirishligi haqida siz nima maslahat berasiz?
Sizni taktikangiz?

BILET. № 3

1. Go‘dak va ilk yoshdagi bolalarni ovqatlantirish.
2. Asfiksiya tushunchasi. Asfiksiyani baxolash.
3. Ko‘krak suti bilan boqishning afzalliklari.
4. Emizishni qo‘llab - quvvatlovchi guruhlar to‘zilishini rag‘batlantirilishi hamda tug‘ruqxonadan yoki shifoxonalardan chiqarilayotgan onalarni shunday guruhlarga yuborish shartmi? Siz nima maslaxatlarni berasiz?
5. Yangi tug‘ilgan chaqaloq boshini tepa va chakka soxalarida shish va bosh chanog‘ini shakli o‘zgarganligi kuzatilmoqda, bola ko‘p yig‘lab, qisman ko‘krakdan bosh tortib kelmoqda. Tug‘ilganida Apgar shkalasi bo‘yicha 8 ball to‘plagan, obektiv boshqa o‘zgarishlar aniqlanmadi. Kasallik haqida sizning fikringiz?

BILET. № 4

1. Yangi tug‘ilgan chaqaloqlarda antropometrik ko‘rsatkichlar.
2. Ko‘krak suti bilan boqishning 11 - kadami.
3. Tug‘ruk jaroxatlari tushunchasi, chaqaloq xolatini baholash.
4. Ayolni birinchi tug‘riq ekanligi uchun u bolani eimza olmayotganligini va bolasi uxlab qolayotganligini aytib yordam ko‘rsatishni so‘rab murojlat qildi.
Sizni maslaxatingiz va ko‘magingiz?
5. Yangi tug‘ilgan chaqaloq boshini tepa va chakka soxalarida shish va bosh chanog‘ini shakli o‘zgarganligi kuzatilmoqda, bola ko‘p yig‘lab, qisman ko‘krakdan bosh tortib kelmoqda. Tug‘ilganida Apgar shkalasi bo‘yicha 8 ball to‘plagan, obektiv boshqa o‘zgarishlar aniqlanmadi. Kasallik haqida sizning fikringiz?

BILET. № 5

1. Asfiksiyaning kelib chiqish sabablari, asfiksiyada birlamchi tez tibbiy yordam ko‘rsatish.

2. GBN (giperbilirubinemiya) sabablari, chaqaloq parvarishi.
3. Muddatdan oldin tug'ilgan chaqaloqlar xaqikida tushuncha.
4. Ayolni sut bezi ko'zdan kechirilganda, qizarganligi kuzatilmoqda. Og'rikni doimiyligi va xaroratni ko'tarilishi aniqlandi.
Sizning taktikangiz?
5. Ko'krak bilan emiziyotgan yangi tug'ilgan chaqaloqlarga ona ko'kragi taranglashganligini uchun ayol, antibakterial malxam surtgan, natijada bola emmay qo'ygan sizning taktikangiz?
Rad etuvchi vositalar va tinchlantiruvchi moddalar ishlatishni davom ettirasizmi?

BILET. № 5

1. Muddatdan oldin tug'ilgan chaqaloqlarni parvarish qilish va ovqatlantirish.
2. TORCH infeksiyasi bilan tugilgan bola parvarishi.
3. Chakaloklar patologiya bo'limidagi hamshiralik parvarishi.
4. Shifoxonada chaqaloq 37-38 haftalik muddatda tug'ilgan, og'irligi 3500 gramm bo'yining uzunligi 52 smni tashkil etgan, teri normal rangda bo'lgan umumiy ahvoli yaxshi, 3 kunda qayta massasi o'lchanganda 3400 grammni tashkil etayotgani qayd etildi.
Bolaning ahvolini qanday baholaysiz va sizning maslahatingiz?
5. Onasini so'zidan, aytishicha, bolasi kechasi bilan ko'p yig'lab ko'krakni inkor etmoqda. Obektiv tekshirilganda aktiv, harakatchan, qorni dam, palpatsiyada og'riqli..
Sizning taktikangiz va pravarish rejangizni izoxlang?

BILET. № 6

1. Chaqaloqlar sepsisida chaqaloqlarga va ularning oilalariga hamshiralik parvarishi.
2. OITV bilan zararlangan onadan tugilgan chakaloq parvarishi
3. Kam vaznli bola tug'ilishini asosiy sabablari, belgilari , chakaloklar parvarishi.
4. Aniqlanishicha ayolda tashxisi qo'yilgan va tug'riqdan keyin bolasini emizishni xoxlayotganligini aytmqda, bolani tabiiy yoki sun'iy yo'l bilan oziqlantirishligi haqida siz nima maslahat berasiz?
Sizni taktikangiz?
5. Emizishni qo'llab - quvvatlovchi guruhlar to'zilisini rag'batlantirilishi hamda tug'ruqxonadan yoki shifoxonalardan chiqarilayotgan onalarni shunday guruhlarga yuborish shartmi?

Siz nima maslaxatlarni berasiz?

BILET. № 7

1. Muddatdan oldin tugilgan chakaloklarni belgilari, uziga xos xususiyatlari.
2. GBN (giperbilirubinemiya) sabablari, chaqaloq parvarishi.
3. Fiziologik tana vaznini kamayishi, fiziologik tana xaroratini kutarilishi.
4. Yangi tug'ilgan chaqaloq boshini tepa va chakka soxalarida shish va bosh chanog'ini
shakli o'zgarganligi kuzatilmoqda, bola ko'p yig'lab, qisman ko'krakdan bosh tortib kelmoqda. Tug'ilganida Apgar shkalasi bo'yicha 8 ball to'plagan, obektiv boshqa o'zgarishlar aniqlanmadi.
Kasallik haqida sizning fikringiz?
5. Ayolni birinchi tug'riq ekanligi uchun u bolani eimza olmayotganligini va bolasi uxlab qolayotganligini aytib yordam ko'rsatishni so'rab murojlat qildi.
Sizni maslaxatingiz va ko'magingiz?

BILET. № 8

1. Muddatdan oldin tug'ilgan chaqaloqlarning sutkalik va bir martalik sutga bo'lgan ehtiyoji.
2. Kam vaznli chaqaloqlarni xususiyatlari. Kam vaznli bolani tug'ilishiga maxsus tayyorgarlik.
3. Chaqaloqlarda patologik sariqlik.
4. Ayolni sut bezi ko'zdan kechirilganda, qizarganligi kuzatilmoqda. Og'rikni doimiyliigi va xaroratni ko'tarilishi aniqlandi.
Sizning taktikangiz?
5. Yangi tug'ilgan chaqaloq boshini tepa va chakka soxalarida shish va bosh chanog'ini
shakli o'zgarganligi kuzatilmoqda, bola ko'p yig'lab, qisman ko'krakdan bosh tortib kelmoqda. Tug'ilganida Apgar shkalasi bo'yicha 8 ball to'plagan, obektiv boshqa o'zgarishlar aniqlanmadi. Kasallik haqida sizning fikringiz?

BILET. № 9

1. Terini infeksiyon kasalliklari: piodermiya, stafilodermiya, chaqaloqlar flegmonasi.
2. Irsiy kasalliklar xakida tushuncha. Irsiy kasalliklarni sabablari va moyillik tugdiruvchi omillar.
3. Tug'ruq jaroxatlari va tug'ma shikastlanishlar tushunchasi, kelib chiqish sabablari, chaqaloq holatini baholash.
4. Emizishni qo'llab - quvvatlovchi guruhlar to'zilishini rag'batlantirilishi hamda tug'ruqxonadan yoki shifoxonalardan chiqarilayotgan onalarni shunday guruhlarga yuborish shartmi?
Siz nima maslaxatlarni berasiz?
5. Aniqlanishicha ayolda tashxisi qo'yilgan va tug'riqdan keyin bolasini emizishni xoxlayotganligini aytmoqda, bolani tabiiy yoki sun'iy yo'l bilan oziqlantirishligi haqida siz nima maslahat berasiz?

BILET. № 10

1. Skrining markazining asosiy vazifalari.
2. Terini yuqumli kasalliklarini rivojlanishida shifoxona ichi infeksiyasining profilaktikasining ahamiyati.
3. Muddatiga yetmaytug'ilgan chaqaloqlarning anatomo-fiziologik xususiyatlari.
4. Onasini so'zidan, aytishicha, bolasi kechasi bilan ko'p yig'lab ko'krakni inkor etmoqda. Obektiv tekshirilganda aktiv, harakatchan, qorni dam, palpatsiyada og'riqli..
Sizning taktikangiz va pravariish rejangizni izoxlang?
5. Shifoxonada chaqaloq 37-38 haftalik muddatda tug'ilgan, og'irligi 3500 gramm bo'yining uzunligi 52 smni tashkil etgan, teri normal rangda bo'lgan umumiy ahvoli yaxshi, 3 kunda qayta massasi o'lchanganda 3400 grammni tashkil etayotgani qayd etildi.
Bolaning ahvolini qanday baholaysiz va sizning maslahatingiz?

BILET. № 11

1. Irsiy kasalliklar va tugma nuksonlarlar oldini olish.
2. Tug'ruqda shikastlangan chaqaloqlarni parvarishlash xususiyatlari.
3. Tug'ruq shishi, kefalogrammada chakaloklar parvarishi.
4. Ko'krak bilan emizilayotgan yangi tug'ilgan chaqaloqlarga ona ko'kragi taranglashganligini uchun ayol, antibakterial malxam surtgan, natijada bola emmay qo'ygan sizning taktikangiz?
Rad etuvchi vositalar va tinchlantiruvchi moddalar ishlatishni davom ettirasizmi?
5. Emizishni qo'llab - quvvatlovchi guruhlar to'zilishini rag'batlantirilishi hamda tug'ruqxonadan yoki shifoxonalardan chiqarilayotgan onalarni shunday guruhlarga yuborish shartmi?
Siz nima maslaxatlarni berasiz?

BILET. № 12

1. Chaqaloqlarning tug‘ruq vaqtida jarohatlanishi, tug‘ruq jarohatlariga olib keluvchi omillar.
2. Irsiy kasalliklarni oldini olish chora-tadbirlari.
3. Chaqaloqlarda uchraydigan teri va shilliq qavat kasalliklari, ularni rivojlanishiga olib keluvchi omillar.
4. Ayolni birinchi tug‘riq ekanligi uchun u bolani eimza olmayotganligini va bolasi uxlab qolayotganligini aytib yordam ko‘rsatishni so‘rab murojlat qildi. Sizni maslaxatingiz va ko‘magingiz?
5. Aniqlanishicha ayolda tashxisi qo‘yilgan va tug‘riqdan keyin bolasini emizishni xoxlayotganligini aytmogda, bolani tabiiy yoki sun’iy yo‘l bilan oziqlantirishligi haqida siz nima maslahat berasiz? Sizni taktikangiz?

BILET. № 13

1. Chaqaloklarning adaptatsiyasi ularning atrof muxitga moslashishi.
2. Bolani ko‘krakka to‘g‘ri tutish qoidalari, belgilari.
3. Yangi tug‘ilgan chaqaloqlarda antropometrik ko‘rsatkichlar.
4. Shifoxonada chaqaloq 37-38 haftalik muddatda tug‘ilgan, og‘irligi 3500 gramm bo‘yining uzunligi 52 smni tashkil etgan, teri normal rangda bo‘lgan umumiy ahvoli yaxshi, 3 kunda qayta massasi o‘lchanganda 3400 grammni tashkil etayotgani qayd etildi.
Bolaning ahvolini qanday baholaysiz va sizning maslahatingiz?
5. Yangi tug‘ilgan chaqaloq boshini tepa va chakka soxalarida shish va bosh chanog‘ini shakli o‘zgarganligi kuzatilmogda, bola ko‘p yig‘lab, qisman ko‘krakdan bosh tortib kelmogda. Tug‘ilganida Apgar shkalasi bo‘yicha 8 ball to‘plagan, obektiv boshqa o‘zgarishlar aniqlanmadi.

BILET. № 14

1. Chakaloklarda fiziologik sariklik, fiziologik eritema, fiziologik tana vaznini kamayishi.
2. Nevrologik va fiziologik reflekslarni chaqirilishi.

3. Go'dak va ilk yoshdagi bolalarni ovqatlantirish.
4. Ayolni sut bezi ko'zdan kechirilganda, qizarganligi kuzatilmoqda. Og'rikni doimiyli va xaroratni ko'tarilishi aniqlandi.
Sizning taktikangiz?
5. Ko'krak bilan emiziyotgan yangi tug'ilgan chaqaloqlarga ona ko'kragi taranglashganligini uchun ayol, antibakterial malxam surtgan, natijada bola emmay qo'ygan sizning taktikangiz?
Rad etuvchi vositalar va tinchlantiruvchi moddalar ishlatishni davom ettirasizmi?

BILET. № 15

1. Ko'krak suti bilan boqishga ko'rsatmalari.
2. Asfiksiyaning kelib chiqish sabablari, asfiksiyada birlamchi tez tibbiy yordam ko'rsatish.
3. Asfiksiya bilan tug'ilgan chaqaloqlarni parvarishlash va davolash.
4. Aniqlanishicha ayolda tashxisi qo'yilgan va tug'riqdan keyin bolasini emizishni xoxlayotganligini aytmoqda, bolani tabiiy yoki sun'iy yo'l bilan oziqlantirishligi haqida siz nima maslahat berasiz?
5. Ayolni birinchi tug'riq ekanligi uchun u bolani eimza olmayotganligini va bolasi uxlab qolayotganligini aytib yordam ko'rsatishni so'rab murojlat qildi.
Sizni maslaxatingiz va ko'magingiz?

BILET. № 16

1. Chalalik darajalari va uni baxolash.
2. Virusli va bakteriyali infeksiyalarini asoratlarini oldini olish buyicha onaga tavsiya berish.
3. GBN (giperbilirubinemiya) sabablari, chaqaloq parvarishi.
4. Yangi tug'ilgan chaqaloq boshini tepa va chakka soxalarida shish va bosh chanog'ini
shakli o'zgarganligi kuzatilmoqda, bola ko'p yig'lab, qisman ko'krakdan bosh tortib kelmoqda. Tug'ilganida Apgar shkalasi bo'yicha 8 ball to'plagan, obektiv boshqa o'zgarishlar aniqlanmadi.
5. Onasini so'zidan, aytishicha, bolasi kechasi bilan ko'p yig'lab ko'krakni inkor etmoqda. Obektiv tekshirilganda aktiv, harakatchan, qorni dam, palpatsiyada og'riqli..
Sizning taktikangiz va pravarish rejangizni izoxlang?

BILET. № 17

1. Muddatdan oldin tug'ilish sabablari, toifalash.

2. Chaqaloqlarda patologik sariqlik.
3. Tugma nuksonlar sabablari, klinikasi, tugma nuksonlar bilan tug'ilgan chaqaloqlarni parvarishlash.
4. Emizishni qo'llab - quvvatlovchi guruhlar to'zishini rag'batlantirilishi hamda tug'ruqxonadan yoki shifoxonalardan chiqarilayotgan onalarni shunday guruhlarga yuborish shartmi?
Siz nima maslaxatlarni berasiz?
5. Ayolni birinchi tug'riq ekanligi uchun u bolani eimza olmayotganligini va bolasi uxlab qolayotganligini aytib yordam ko'rsatishni so'rab murojlat qildi. Sizni maslaxatingiz va ko'magingiz?

BILET. № 18.

1. Irsiy kasalliklar xakida tushuncha, sabablari, irsiy kasalliklarga olib keladigan omillar.
2. Tug'ruq jaroxatlari va tug'ma shikastlanishlar tushunchasi, kelib chiqish sabablari.
3. TORCH infeksiyasi bilan tugilgan bola parvarishi.
4. Ko'krak bilan emiziyotgan yangi tug'ilgan chaqaloqlarga ona ko'kragi taranglashganligini uchun ayol, antibakterial malxam surtgan, natijada bola emmay qo'ygan sizning taktikangiz?
Rad etuvchi vositalar va tinchlantiruvchi moddalar ishlatishni davom ettirasizmi?
5. Shifoxonada chaqaloq 37-38 haftalik muddatda tug'ilgan, og'irligi 3500 gramm bo'yining uzunligi 52 smni tashkil etgan, teri normal rangda bo'lgan umumiy ahvoli yaxshi, 3 kunda qayta massasi o'lchanganda 3400 grammni tashkil etayotgani qayd etildi.
Bolaning ahvolini qanday baholaysiz va sizning maslahatingiz?

BILET. № 19

1. Yangi tug'ilgan chaqaloqlarda sepsisning erta va kech namoyon bo'lishi.
2. Muddatiga yetmaytug'ilgan chaqaloqlarning anatomo-fiziologik xususiyatlari.
3. Asfiksiyaning kelib chiqish sabablari, asfiksiyada birlamchi tez tibbiy yordam ko'rsatish

4. Emizishni qo'llab - quvvatlovchi guruhlar to'zilishini rag'batlantirilishi hamda tug'ruqxonadan yoki shifoxonalardan chiqarilayotgan onalarni shunday guruhlarga yuborish shartmi?
Siz nima maslaxatlarni berasiz?
5. Aniqlanishicha ayolda tashxisi qo'yilgan va tug'riqdan keyin bolasini emizishni xoxlayotganligini aytmoqda, bolani tabiiy yoki sun'iy yo'l bilan oziqlantirishligi haqida siz nima maslahat berasiz?

BILET. № 20.

1. Chaqaloqlarda bo'ladigan fiziologik holatlar.
2. Ko'krak suti bilan boqishning 11- kadami.
3. Asfiksiyani baxolash. Apgar shkalasi bo'yicha baholash.
4. Shifoxonada chaqaloq 37-38 haftalik muddatda tug'ilgan, og'irligi 3500 gramm bo'yining uzunligi 52 smni tashkil etgan, teri normal rangda bo'lgan umumiy ahvoli yaxshi, 3 kunda qayta massasi o'lchanganda 3400 grammni tashkil etayotgani qayd etildi.
Bolaning ahvolini qanday baholaysiz va sizning maslahatingiz?
5. Yangi tug'ilgan chaqaloq boshini tepa va chakka soxalarida shish va bosh chanog'ini shakli o'zgarganligi kuzatilmoqda, bola ko'p yig'lab, qisman ko'krakdan bosh tortib kelmoqda. Tug'ilganida Apgar shkalasi bo'yicha 8 ball to'plagan, obektiv boshqa o'zgarishlar aniqlanmadi.
Kasallik haqida sizning fikringiz?

6.YAKUNIY ATTESTATSIYA

6.1.Yakuniy attestatsiyaga qo'yiladigan talablar,o'tkazish shakli va baholash mezonlari.

Yakuniy attestatsiya O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash Vazirligining 2020-yil 15-iyundagi 160-sonli buyrug'i 3-ilovasidagi «Tibbiy-sanitariya va farmatsevtika kadrlarini qayta tayyorlash va malakasini oshirish ta'lim muassasalarida tinglovchilarning kasbiy bilim va ko'nikmalarini baholash to'g'risidagi Nizom» ga asosan o'tkaziladi.

Umumiy malaka oshirish kurslarida **Yakuniy attestatsiya** ga Oraliq nazoratdan o'tgan tinglovchilar kiritiladi. Nazoratning ushbu turi quyidagi bosqichlarda amalga oshiriladi:

- Test sinovi;
- Amaliy ko'nikmani baxolash bosqichlarida amalga oshiriladi
- Yakuniy suhbat (Imtixon)

Test sinovi – malaka oshirish o‘quv dasturiga muvofiq ishlab chiqilgan test banki asosida o‘tkaziladi. Test sinovi natijalari quyidagicha baxolanadi: to‘plangan to‘g‘ri javoblar xajmi umumiy test topshirig‘ining 60 % va undan ortiqni tashkil etganda “O‘tdi”, 59% va undan kam natijaga erishilganda — “O‘tmadi” deb baxolanadi. Tinglovchining tayanch bilimlarini aniqlash va yakuniy test sinovini o‘tkazish uchun mazkur malaka oshirish kursi dasturi doirasida tuzilgan bir xil test topshiriqlari bankidan foydalaniladi. Tinglovchiga test topshiriqlari bankidan 50 tadan kam bo‘lmagan xajmda test topshiriqlari beriladi. Har bir to‘g‘ri javob 2 balldan baholanadi.

Yakuniy attestatsiyaning amaliy ko‘nikmani baxolash bosqichiga test sinovidan o‘tgan tinglovchilar qo‘yiladi. Amaliy ko‘nikmani baxolashda o‘rta tibbiyot va farmasevtika kadrlari malakasini oshirish va ularni ixtisoslashtirishga qo‘yilgan amaldagi Davlat talablari va malaka talablari doirasida tinglovchi tomonidan amalga oshirilishi lozim ko‘nikmalar sinovdan o‘tkaziladi. Baxolash natijalari “O‘tdi” va “O‘tmadi” deb belgilanadi.

Yakuniy suxbat shaklida tinglovchilarga xar biri 5 ta savoldan iborat 2 ta vaziyatli masalali bilet beriladi. Vaziyatli masalalarni yechish natijasi mazkur vaziyatli masalada belgilangan savollarga berilgan to‘g‘ri javoblar soni asosida shakllantiriladi . Har bir savolga berilgan to‘g‘ri javoblar 10 balldan baholanadi. Nazoratning ushbu to‘g‘ri berilgan umumiy to‘g‘ri javoblar soni 7 ta (70%) va undan ortiq bo‘lganda –“ o‘tdi”, 6 ta va undan kam bo‘lgan xollarda – “o‘tmadi “ sifatida baxolanadi.

Tinglovchining bilim va ko‘nikmalari quyidagi mezonlar bo‘yicha baxolanadi:

O‘zlashtirish	Baho	Tinglovchining bilim darajasi
87-100	5	Tinglovchi o‘quv dasturining barcha bo‘limlari bo‘yicha tizimli, chuqur va to‘liq bilimga ega; Savollarga mantiqiy to‘liq va izchil javob beradi; Javoblarida nazariyani amaliyot bilan chambarchas bog‘laydi; Amaliy masalalarni xal etishda olgan bilimlarini fikrini xatosiz, to‘g‘ri asoslaydi; Amaliy ko‘nikmalarni algoritm bo‘yicha izchil va to‘g‘ri bajaradi; Amaliy topshiriqlarni bajarishda kasbiy bilimini mukammal ko‘rsata oladi; Vaziyatli masalalarni to‘g‘ri yechadi, javoblarni asoslaydi; Noananaviy xolatlarda muammoni mustaqil va ijodiy yechadi.
76-86	4	Tinglovchi dastur doirasida to‘liq bilimlarga ega, javobini xatosiz bayon etadi, savollarga mantiqiy to‘g‘ri javob beradi; Amaliy masalalarni xal yetishda olgan bilimlarini, xatosini o‘z vatida to‘g‘rilaydi;

		Amaliy ko'nikmalarni algoritm bo'yicha izchil va to'g'ri bajaradi; Amaliy topshiriqlarni bajarishda yetarli kasbiy bilimga egaligini ko'rsata oladi; Vaziyatli masalalarni to'g'ri yechadi, javoblarni asoslaydi.
60-75	3	Tinglovchi dastur doirasida bilimga ega, savollarga to'g'ri javob beradi, lekin ayrim kamchiliklarga yo'l qo'yadi; olgan bilimlarini amaliyotda qo'llay oladi; Amaliy ko'nikmalarni algoritm bo'yicha izchil va to'g'ri bajaradi; Vaziyatli masalalarni to'g'ri yechadi, biroq yoasoslashda qiynaladi.
60 dan kam	2	Tinglovchi dastur doirasidagi materialning asosiy qismini bilmaydi, savollar javob berishda qo'pol xatolarga yo'l qo'yadi; Javobini mantiqiy bayon etmaydi; olgan bilimlarini amaliyotda qo'llay olmaydi; Amaliy ko'nikmalarni bajarishda xatoliklarga yo'l qo'yadi; Vaziyatli masalalarni yechishda qo'pol xatoliklarga yo'l qo'yadi.

6.2 NAZORAT UCHUN SAVOLLAR

1. O'zbekiston Respublikasida onalar va bolalar hayotini ximoyalash uchun nima ishlar amalga oshirilmoqda?
2. Sog'liqni saqlash Vazirligining buyruqlarini sanab o'ting?
3. Bexatar onalik strategiyasi bo'yicha qanday ishlar olib borilayapti?
4. Qanday kontratsepsiya vositalarini bilasiz?
5. Perinatal va neonatal davr xaqida tushuncha bering?
6. Yangi tug'ilgan sog'lom chaqaloq deb qanday chaqaloqqa aytiladi?
7. Chaqaloqni issiqlik himoyasini o'nta qadamini aytib bering?
8. Kindikni parvarishini aytib bering?
9. Yangi tug'ilgan chaqaloqni parvarishini qanday zamonaviy tamoyillarini bilasiz?
10. Yangi tug'ilgan chaqaloqni haroratini boshqarishini aytib bering?
11. Invaziv va noinvaziv monitoring nima?
12. Chaqaloqlarda fiziologik sariqlik bilan potologik sariqlikni farqi?
13. Chaqaloqlarda sariqlikning qanday sabablarini bilasiz?
14. Uzlüksiz va uzlukli fototerapiyani izohlab bering?

16. Fototerapiya o'tkazish to'g'risida tushuncha bering?
17. Fototerapiya o'tkazishda asoratlarni oldini olishda hamshiraning vazifasi qanday?
18. Chaqaloqlarni nafas yo'lini xususiyatlarini aytib bering?
19. Chaqaloqlarda nafas olish muammolarida hamshiraning vazifasi nimalardan iborat?
20. Invaziv va noinvaziv monitoring nima?
21. Chaqaloqlarda fiziologik sariqlik bilan potologik sariqlikni farqi?
22. Chaqaloqlarda sariqlikning qanday sabablarini bilasiz?
23. Uzluksiz va uzlukli fototerapiyani izohlab bering?
24. Fototerapiya o'tkazish to'g'risida tushuncha bering?
25. Fototerapiya o'tkazishda asoratlarni oldini olishda hamshiraning vazifasi qanday?
26. Chaqaloqlarni nafas yo'lini xususiyatlarini aytib bering?
27. Chaqaloqlarda nafas olish muammolarida hamshiraning vazifasi nimalardan iborat?
28. Chaqaloqlarni rivojlanishdan orqaga qolishiga sabablarni sanang?
Chala tug'ilgan chaqaloqlar deb aytiladi, ta'rifni izoxlang?
29. Chala tug'ilgan chaqaloqlarga (teri-teri) kontakti qanday natija beradi?
30. Chala tug'ilgan chaqaloqlar vazniga nisbatan nechta guruhga ajratiladi?

6.3 YaKUNIY ATTESTATSIYA UCHUN TEST SAVOLLARI

1 – ilova

1-variant

1. Yangi tug'ilgan chaqaloqlarni birinchi bor ko'krakka berish?(1)
 - 1) yarim soat ichida;
 - 2) 2 soatdan keyin;
 - 3) 24 soatdan keyin;
 - 4) tug'ilgan zaxoti;
2. Perinotal o'lim ko'rsatkichi?(1)
 - 1) Xomiladorlikni 28 xaftaligidan Chaqaloqni 7 kunligacha;
 - 2) Xomiladorlikni 28 xaftaligidan bola tug'ilganigacha;
 - 3) Xomiladorlikni 28 xaftaligidan bir oyligigacha;
 - 4) Xomiladorlikni 28 xaftalgigacha;
3. Yangi tug'ilgan chaqaloqni pulsi (1 daqiqa ichida)Qanday?(2)
 - 1) 70-80;
 - 2) 140-160;
 - 3) 120-125;
 - 4) 100-120;

4. Yangi tug'ilgan Chaqaloqlarda xakikiy melena kachon paydo bo'ladi?(1)

- 1) tug'ilgan zaxoti;
- 2) xayotini 1-2 sutkasida;
- 3) xayotini 4-5 kuni;
- 4) 30 kunligida;

5. Chaqaloqlarda fiziologik sariklik kachon paydo bo'ladi?(1)

- 1) 3 sutkaligida;
- 2) 1 sutkaligida;
- 3) tug'ilgan zaxoti;
- 4) 1 xaftaligida;

6. Tug'ruq shishida o'tkaziladigan terapiya?(1)

- 1) kraniotserebral gipoterapiya;
- 2) antibiotik terapiya;
- 3) antigistomin preparatlar;
- 4) davolash talab etilmaydi;

7. Kefalogemotomani tug'ruq shishidan farki?(1)

- 1) choklardan o'tmaydi tez xajmida kichiklashadi, 2-3 kunda yo'qoladi;
- 2) choklardan o'tgan 2-3 kunda yo'qoladi;
- 3) choklardan o'tgan 6-8 xaftada yo'qoladi;
- 4) choklaridan o'tmagan anik chegarasi bo'ladi, 6-8xaftada yo'qoladi;

8. Yuz nervini periferik parezada asoratlari?(1)

- 1) asoratsiz kechadi, bir necha xaftadan so'ng yo'qoladi;
- 2) asoratsiz, 1 sutkada yo'qoladi;
- 3) asoratsiz, 10-12 o'Yligida yo'qoladi;
- 4) asoratlari bor, sepsisga aylanadi;

9. Tugma virusli gepatitning yukish yo'llari?(1)

- 1) transplatsentar yo'li;
- 2) alementar yo'li;
- 3) gematransfo'ziyada;
- 4) toza bo'lmagan asbob-anjomlar orkali;

10. Gonoblenariya profilaktikasi?(1)

- 1) tug'ilgandan keyin va 2 soat o'tgach;
- 2) tug'ilgan zaxoti;
- 3) 2 soatdan so'ng;
- 4) sutni kamayishi;

11. Relaktatsiya ma'nosi nimani anglatadi?(3)

- 1) sutni kamayishi;
- 2) sutni xosil bo'lishi;
- 3) sutni kayta paydo bo'lishi;
- 4) sutni kaytib ketishi;

12. Laktostaz Qanday ma'noni anglatadi?(1)

- 1) ko'krakda sutni turib kolishi;
- 2) ko'krakda sutni paydo bo'lishi;
- 3) ko'krakda sutni kamayishi;
- 4) sut yo'lini infeksiyalanishi;

13. Xamshiralik jarayoni bosqichi?(4)

- 1) 4 ta;
- 2) 6 ta;
- 3) 8 ta;
- 4) 5 ta;

14. Gemolitik kasallikda sariglik paydo bo'ladi?(2)

- 1) xayotini 3-kuni;
- 2) tug'ilgan zaxoti;
- 3) xayotni 7-kuni;
- 4) meonatal davr oxirida;

15. Gemolitik kasallikda qon almashtirishga bo'lgan absolyut ko'rsatma?(1)

- 1) billirubin mikdori soatiga 5 mk. mol/l dan oshib ketishi;
- 2) kindik qonida billirubin mikdori 50 mk. mol/l;
- 3) bevosita billirubinni mikdori 40 mk. mol/l;
- 4) bevosita billirubinni mikdori 2 sutkada 80 mk. mol/l dan oshsa;

16. Yangi tug'ilgan chaqaloqni siydik pufagining xajmi?(1)

- 1) 50 ml;
- 2) 100 ml;
- 3) 200 ml;
- 4) 150 ml;

17. Yangi tug'ilgan chaqaloqni gemoglobin mikdori?(1)

- 1) 140-160 gr/l;
- 2) 120-140 gr/l;
- 3) 100-120 gr/l;
- 4) 80-100 gr/l;

18. Yangi tug'ilgan chaqaloqlarni bosh aylanasi uzunligi?(1)

- 1) 34-36;
- 2) 30-32;
- 3) 35-40;

4) 28-32;

19. Yangi tug'ilgan chaqaloqni 1 minutda nafas olish soni?(1)

1) 40-60;

2) 30-35;

3) 25-30;

4) 40-50;

20. Yangi tug'ilgan chaqaloqlar asfiksiyasida birinchi o'tkaziladigan muolaja?(1)

1) reflektor ravishda ta'sir qilish;

2) sun'iy nafas oldirish;

3) dorilarni yuborish;

4) onasiga emizishga berish;

21. Embrional davr davom etadi?(1)

1) 8 xaftagacha;

2) 4 xaftagacha;

3) 2 xaftagacha;

4) 32 xaftagacha;

22. Fetal davr davom etadi?(1)

1) 8 xaftadan tug'ruqgacha;

2) 4 xaftadan 32 xaftagacha;

3) 38 xaftadan 38 xaftagacha;

4) 28 xaftadan tug'ruqgacha;

23. Opportunistik kasalliklarga kiradi?(1)

1) toksoplazmoz, sitamegaloovirus, kandidos, herpes;

2) flegmona, toksoplazmos, eklamsiya;

3) tuberklyoz, stafilokok;

4) atipik pnevmoniya, toksoplazmos;

24. Prolaktik gormoni xosil bo'ladi?(1)

1) gipofizni oldingi bo'lagida;

2) areolada;

3) gepofezdan orka bo'lagida;

4) orka miyada;

25. Oksitotsin gormoni xosil bo'ladi?(1)

1) gipofizni orka bo'lagida;

2) alveolada;

3) sut naychalarida;

4) montgomer bezlarida;

26. Relaktatsiya ma'nosi kuyidagini anglatadi?(1)

- 1) sutni kayta paydo bo'lishi;
- 2) sutni kamayishi;
- 3) sutni xosil bo'lishi;
- 4) sutni kaytib ketishi;

27. Laktostaz Qanday ma'noni anglatadi?(1)

- 1) ko'krakda sutni turib kolishi;
- 2) ko'krakda sutni paydo bo'lishi;
- 3) ko'krakda sutni kamayishi;
- 4) sut yo'lini infeksiyalanishi;

28. Gemolitik kasallikda sariglik paydo bo'ladi?(1)

- 1) tug'ilgan zaxoti;
- 2) xayotini 3-kuni;
- 3) xayotini 5-kuni;
- 4) xayotni 7-kuni;

29. Bo'limda infeksiyon kasallikka gumon kilinganda xamshirani taktikasi?(4)

- 1) antibiotik kilish;
- 2) issigini tushirish;
- 3) qon analizni tekshirish;
- 4) bemorni boshka Chaqaloqlardan yakkalantirish;

30. Ona va bolani birga bo'lishiga karshiliklar?(3)

- 1) onani infeksiyon kasalliklari;
- 2) onani pnevmoniyasi;
- 3) onani psixozlari;
- 4) onani yurak kasalliklari;

31. Ko'krak suti bilan bolishga karshi ko'rsatma?(4)

- 1) Ko'krak uchini yassiligi;
- 2) Mastit;
- 3) Sitamegalovirus infeksiyalari, herpes;
- 4) galloktezimiya, fenilketonuriya, onani radiaktiv terapiya olayotgan davri;

32. Virusli B gepatitga emlashga karshi ko'rsatma?(1)

- 1) bolani vazni 1800 dan kam;
- 2) Chaqaloqlar pnevmoniyasi;
- 3) chala tug'ilgan bola, vazni 2000 gr;
- 4) terini yiringli kasalligi;

33. Poliomiyelitga emlashga karshi ko'rsatma?(2)

- 1) gipertermiya;
- 2) immun tankisligini barcha turlari;
- 3) bosh miya jaroxati;
- 4) asfeksiya;

34.BSJ ga karshi ko 'rsatma?(1)

- 1) vazni 1800 gr. dan kam;
- 2) vazni 2000 gr. dan kam;
- 3) Pilodermiya;
- 4) bolani vazni 4000 gr. dan ortik;

35.Jinsiy krizlar?(4)

- 1) terini bichilishi;
- 2) ko 'krakni bo 'rtishi va kizarishi;
- 3) terida toshmalar paydo bo 'lishi;
- 4) ko 'krakni bo 'rtishi, terisini rangini o 'zgarmasligi;

36.O 'zbekiston Respublikasida Donor qoni va komponentlarini xavsizligini ta' minlash to 'grisidagi buyruk?(3)

- 1) 245-chi;
- 2) 500-chi;
- 3) 42-chi;
- 4) 96-chi;

37.IFAga ko 'shilayotgan qon saklanishi mumkin?(2)

- 1) 48 soatgacha;
- 2) 24 soatgacha;
- 3) 2 soatgacha;
- 4) 4 kungacha;

38.OIVga karshi PKP o 'tkazish?(1)

- 1) xlor suvda foydalanish.;
- 2) dori vositalardan foydalanish.;
- 3) Dezinfeksiyalovchi eritmalardan.;
- 4) sovunli eritma.;

39.OIVga karshi vositalar to 'plami soni?(3)

- 1) 15 ta;
- 2) 22 ta;
- 3) ximoya vositasidan foydalaniladi;
- 4) 19 ta;

40.Infeksiyalar profilaktikasida xloraminni kuyidagi foizi ishlatiladi?(1)

- 1) 0,5%;

- 2) 3%;
- 3) 5%;
- 4) 1%;

41.OIVli onadan bola tugilgach necha xaftaligacha IFA(-) bo 'ladi?(4)

- 1) 20 xaftaligacha;
- 2) 12 xaftaligacha;
- 3) 24 xaftaligacha;
- 4) 18 xaftaligacha;

42.OIV bilan kasallangan onadan tug'ilgan bola emizishga beriladi?(3)

- 1) birinchi kun;
- 2) tug'ilgan zaxoti;
- 3) berilmaydi;
- 4) 3 kun;

43.Apgar shkalasi bo 'yicha baxolashda klinik belgilari?(2)

- 1) pulsi, nafas olishi, emishi;
- 2) pulsi, nafas olishi, tonusi;
- 3) reflekslari, ko 'z simptomlari;
- 4) terisini rangi, areolani xolati;

44.Fetal davr bu?(1)

- 1) xomilani 12 xaftaligidan tugilgunigacha bo 'lgan davr;
- 2) xomilani 8 xaftaligidan 28 xaftaligigacha bo 'lgan davr;
- 3) xomilani 28 xaftaligidan 38 xaftaligigacha bo 'lgan davr;
- 4) uruglanishidan 12 xaftalikkacha bo 'lgan davr;

45.Tranzitor xolatga kirmaydi?(4)

- 1) jinsiy krizlar;
- 2) ko 'krak bezini bo 'rtishi;
- 3) buyrakni nordon tuz infarkti;
- 4) kindik churrasi;

46.Ona tomondan emizishga bo 'lgan kiyinchilik?(1)

- 1) ko 'krak uchi yassilashgan;
- 2) onani anemiyasi;
- 3) onani infeksiyon kasalligi;
- 4) onani OIV kasalligi;

47.Apgar shkalasi bo 'yicha yurak urishi kachon 2 ball bilan baxolanadi?(2)

- 1) yurak urish soni 80 ta;
- 2) yurak urish soni 100 dan ortik;

- 3) yurak urish soni 100 dan kam;
- 4) yurak urish soni 60 ta;

48.Nafas olish Apgar shkalasi bo 'yicha kachon 1 ball bilan baxolanadi?(2)

- 1) 1daqiqada 15 -20 marta;
- 2) nafas nomuntazam;
- 3) nafas olishi bir tekis;
- 4) nafas olmagan;

49.Apgar shkalasi bo 'yicha nafas olishi kachon 2 ball bilan baxolanadi?(1)

- 1) nafas olishi bir tekis;
- 2) nafas yo 'k;
- 3) nafas nomuntazam;
- 4) nafas olmagan;

50.Apgar shkalasi bo 'yicha terini rangi kachon 1ball bilan baxolanadi?(3)

- 1) rangpar;
- 2) tanasini xamma kismi sianoz;
- 3) tanasi pushti, kaftlari sianoz;
- 4) tanasi pushti;

2-variant

1.Apgar shkalasi bo 'yicha terini rangi kachon 2 ball bilan baxolanadi?(4)

- 1) tanasi pushti, kaftlari sianoz;
- 2) akrotsianoz;
- 3) rangpar;
- 4) tanasini xammasi pushti;

2.Shartsiz fiziologik refleksga nima kirmaydi?(1)

- 1) so 'rish refleksi;
- 2) emaklash refleksi;
- 3) ximoya refleksi;
- 4) kidiruv refleksi;

3.Perinatal davr?(3)

- 1) bu bolani 28 xaftaligi;
- 2) bolani 7 kunligi;
- 3) bolani 28 xaftaligidan, tugilgach 7 kunlikkacha;
- 4) bolani 8 kunligidan 28 kunligigacha;

4.Bolani necha marta emizish kerak?(3)

- 1) xar 3 soatda;
- 2) 1 sutkada 10-12 marta;

- 3) Chaqaloqni talabiga karab;
- 4) xar 3 soatda tungi tanaffus bilan;

5.Oy kuni yetib tug'ilgan chaqaloqni o'rtacha vazni?(1)

- 1) 3300.0-3500.0g;
- 2) 2500.0-2700.0g;
- 3) 2900.0-3100.0g;
- 4) 4000.0-4200.0g;

6.Oy kuni yetib tug'ilgan chaqaloqni tanasini uzunligi?(1)

- 1) 50-52 sm;
- 2) 45-47 sm;
- 3) 47-49 sm;
- 4) 54-56 sm;

7.Chaqaloqni ko'krak kafasini o'rtacha aylanasi?(3)

- 1) 34-36 sm;
- 2) 30-32 sm;
- 3) 32-34 sm;
- 4) 36-38 sm;

8.Chaqaloqni o'rtacha bosh aylanasi uzunligi?(1)

- 1) 34-36 sm;
- 2) 36-38 sm;
- 3) 32-34 sm;
- 4) 30-32 sm;

9.Fiziologik sariklik paydo bo'ladi?(2)

- 1) 10-12 kuni;
- 2) 2-3 kuni;
- 3) 1-2 kuni;
- 4) 4-5 kuni;

10.Erkin ovkatlanish deb nimaga aytiladi?(4)

- 1) xar 3 soatda emsa;
- 2) talabiga karab, tungi tanaffus bilan emsa;
- 3) xar 2-3 soatda emsa;
- 4) bola emish vaktini va xajmini belgilasa;

11.Gipogalaktiya deb aytiladi?(2)

- 1) sutni ko'payishi;
- 2) sutni kamayishi;
- 3) sutni okib ketishi;
- 4) ko'krakni to'lishishi;

12. Sutni sekretsiasini kamayishini sababi?(3)

- 1) prolaktin garmonini tormozlanishi;
- 2) bolani tez-tez emishi;
- 3) onani xayajon, o'rigini xis qilishi;
- 4) ona bolasi xakida o'ylashi;

13. Sut kayerda xosil bo'ladi?(4)

- 1) areolada;
- 2) montgomer bezlarida;
- 3) sut yo'llarida;
- 4) alveolada;

14. Oksititsin ajraladi?(3)

- 1) bosh miyada;
- 2) gipofizni oldingi bo'lagida;
- 3) gipofizni orka bo'lagida;
- 4) miyachada;

15. Prolaktin kayerda ajraladi?(3)

- 1) orka miyada;
- 2) uzunchok miyada;
- 3) gipofizni oldingi bo'lagida;
- 4) gipofizni orka bo'lagida;

16. Ko'krak oldi xolatini nechta jixati bor?(2)

- 1) 5 ta;
- 2) 4 ta;
- 3) 3 ta;
- 4) 2 ta;

17. Ko'krakka to'g'ri ko'yishni nechta jixati bor?(3)

- 1) 2 ta;
- 2) 3 ta;
- 3) 4 ta;
- 4) 5 ta;

18. Ko'krakni to'lishishini asosiy belgilari?(3)

- 1) ogriqli, issik;
- 2) taranglashgan, kizargan;
- 3) xarorati ko'tarilmagan, kattik, taranglashgan;
- 4) xarorati ko'tarilgan, shishgan;

19. Ko 'krakni dagallashishini asosiy belgilari?(1)

- 1) ogrikli, terisi yaltiragan, sut okmaydi;
- 2) kattik, taranglashgan, sut okadi;
- 3) xarorati ko 'tarilmagan, issik;
- 4) xarorati ko 'tarilgan, sut okadi;

20. Laktatsion amenoreya bu?(3)

- 1) sutni ko 'p kelishi;
- 2) sutni okib ketishi;
- 3) emayotganda xayz ko 'rmaslik;
- 4) ko 'p qon yo 'kotish;

21. Laktostaz kuyidagi ma' noni anglatadi?(2)

- 1) ko 'krak uchini yalliglanishi;
- 2) sutni turib kolishi;
- 3) sutni ko 'p okishi;
- 4) o 'sma paydo bo 'lishi;

22. Kefalogematomani tug'ruq shishidan farki?(3)

- 1) anik chegarasi bo 'lmaydi, tez so 'riladi;
- 2) ushlab ko 'rganda ko 'lga kattik unnaydi;
- 3) anik chegarasi bo 'ladi, flyuktuatsiya ko 'riladi;
- 4) anik chegarasi bo 'ladi, ushlab ko 'rganda ko 'lga kattik unnaydi;

23. Tug'ilgandan so 'ng kindikni kesish vakti?(3)

- 1) 10 - 15 soniyada;
- 2) 3 - 5 daqiqada;
- 3) 45 - 60 soniyada;
- 4) 10 - 20 soniyada;

24. Yangi tug'ilgan chaqaloq boshini satxi bilan xaroratni yo 'kotadi?(1)

- 1) 25%;
- 2) 40%;
- 3) 10%;
- 4) 5%;

25. Vazni 1.5-2.0 kg yangi tug'ilgan Chaqaloq uchun xonani xarorati necha gradus bo 'lishi kerak?(1)

- 1) 29,5°S;
- 2) 32°S;
- 3) 27°S;
- 4) 26°S;

26. Vazni 2-3.0 kg yangi tug'ilgan Chaqaloq uchun xonani xarorati necha gradus bo'lishi kerak?(3)

- 1) 28°S ;
- 2) $29,5^{\circ}\text{S}$;
- 3) $26,5^{\circ}\text{S}$;
- 4) $22-24^{\circ}\text{S}$;

27. Vazni 3 kg dan ortik yangi tug'ilgan chaqaloq uchun xonani xarorati necha gradus bo'lishi kerak?(2)

- 1) 26°S ;
- 2) $26,5^{\circ}\text{S}$;
- 3) $25,5^{\circ}\text{S}$;
- 4) 25°S ;

28. Kyuvezni xarorati yangi tug'ilgan vazni 1000g dan kam Chaqaloq uchun bo'lishi kerak?(1)

- 1) $36,7^{\circ}\text{S}$;
- 2) $37,0^{\circ}\text{S}$;
- 3) $37,2^{\circ}\text{S}$;
- 4) $36,5^{\circ}\text{S}$;

29. Kyuvezni xarorati yangi tug'ilgan vazni 1000-1500g li Chaqaloq uchun bo'lishi kerak?(4)

- 1) $36,6^{\circ}\text{S}$;
- 2) 36°S ;
- 3) $35,4-35,2^{\circ}\text{S}$;
- 4) $36,2-35,4^{\circ}\text{S}$;

30. Vazni 2000-2500g li yangi tug'ilgan chaqaloq uchun kyuvezni xarorati kuydagicha bo'lishi kerak?(2)

- 1) $33,8-32,6^{\circ}\text{S}$;
- 2) $34,8-33,6^{\circ}\text{S}$;
- 3) $34,0-32,8^{\circ}\text{S}$;
- 4) $34-32^{\circ}\text{S}$;

31. Yangi tug'ilgan chaqaloqni qonduksiya yo'li bilan issiklikni yo'kotishi Qanday izoxlanadi?(2)

- 1) tanasidagi issiklikni atrofdagi predmetga o'tkazishi;
- 2) tanasini sovuk yoki nam predmetga tegib turishi;
- 3) yelvizaklarni bo'lishi;
- 4) tanasini namligi natijasida xaroratni yokotishi;

32. Yelvizaklar tufayli gipotermiya ko'tarilishi Qanday ataladi?(4)

- 1) parlanish;

- 2) nurlanish;
- 3) qonduksiya;
- 4) qonveksiya;

33. Gipotermiyani klinik belgilari?(3)

- 1) bezovta bo'lish, yaxshi emmaslik;
- 2) xarorati ko'tariladi, shish paydo bo'ladi;
- 3) uykuhan bo'ladi, yaxshi emmaydi, shish;
- 4) talvasalar ko'tirilishi, skleredema;

34. Gipotermik bolani isitish Qanday olib boriladi?(2)

- 1) atrof muxit bolani tana xaroratidan 1,5-2,0°S yukori bo'lishi kerak;
- 2) atrof muxit bolani xaroratidan 1-1,5°S yukori bo'lishi kerak;
- 3) atrof muxit bolani tana xaroratidan 0,5-1,0°S yukori bo'lishi kerak;
- 4) atrof muxit 32-34°S bo'lishi kerak;

35. Chaqaloqni qonidagi glyukozani mikdori(meyorida)?(3)

- 1) 1,8-2,0 mkmol/l;
- 2) 1,2-1,8 mkmol/l;
- 3) 2,8-8,3 mkmol/l;
- 4) 8,3-9,4 mkmol/l;

36. Gipoglikemiyani belgilari?(4)

- 1) gipotermiya, bezovtalik;
- 2) uykuhanlik, terisini kurukligi;
- 3) terisi ko'kimtir, poliuriya;
- 4) gipotermiya, uykuhanlik;

37. Gemolitik kasallikda fizioterapiya qaysi yildan ko'llanila boshlagan?(3)

- 1) 1953 yil;
- 2) 1955 yil;
- 3) 1958 yil;
- 4) 1960 yil;

38. Chaqaloqni organizmidagi suyuklikning mikdori (vazniga nisbatan % xisobida)?(1)

- 1) 75%;
- 2) 85%;
- 3) 90%;
- 4) 60%;

39. OIV li onadan tug'ilgan bolani qonida antitelo paydo bo'ladi?(4)

- 1) 10 kunligida;

- 2) 10 xaftaligida;
- 3) 18 xaftaligida;
- 4) 18 oylikida;

40.OIV li onadan chaqaloqqa tug'ruq yo 'llaridan shu kasalik necha % xolatda yukadi?(2)

- 1) 50%;
- 2) 60%;
- 3) 80%;
- 4) 90%;

41.Qon va uning komponentlarini xavfsizligini ta' minlash to 'gisidagi karor?(3)

- 1) 32;
- 2) 41;
- 3) 42;
- 4) 96;

42.Mukammal tozalash o 'tkazishda yuvuvchi eritma bilan yuvilayotgan joy kancha daqiqaga dimlanadi?(1)

- 1) 10;
- 2) 15;
- 3) 20;
- 4) dimlanmaydi;

43.Amputatsiya kilingan organ, to 'kima va yo 'ldosh Qanday dezinfeksiya kilinadi?(4)

- 1) 1 nisbatda 5% dez. eritmabilan 10 daqiqa davomida dezinfeksiya kilinadi;
- 2) 1/5 nisbatda 0,5% dez. eritmabilan 20 daqiqa davomidadezinfeksiya kilinadi;
- 3) 1/5 nisbatda 1% dez. eritma bilan 15 daqiqa davomida dezinfeksiya kilinadi;
- 4) 1/5 nisbatda 0,5% dez. eritma bilan 10 daqiqa davomida dezinfeksiya kilinadi;

44.Amputatsiya kilingan organ va to 'kimalar,xomila yo 'ldoshlari dezinfeksiya kilingach Qanday yo 'kotiladi?(3)

- 1) yokiladi;
- 2) chikindiga tashlanadi;
- 3) kabristonga ko 'miladi;
- 4) uyiga berib yuboriladi;

45.Bir marotaba ishlatilgan shprintsar kuyidagicha zarasizlantiriladi?(2)

- 1) 0,5% li xlor saklovchi dezinfektga 20 daqiqa solinadi;
- 2) 0,5% li xlor saklovchi dezinfektantga 10 daqiqa solinadi;
- 3) 5% xlor saklovchi dezinfektga 5 daqiqa solinadi;
- 4) 1% xlor saklovchi dezinfektan;

46. Bexatar onalik termini ostida nima yotadi?(1)

- 1) Tug 'ruqdan oldin,tug 'ruq jarayonida va tug 'ruqdan so 'nggi davrda ayolning jismoniy, aqliy va ijtimoiy mo 'tadilligi va uning oqibatida sog 'lom bola tug 'ilishi.
- 2) Xomiladorlik paytida ayolning, aqliy,jismoniy va ijtimoiy mo 'tadilligi.
- 3) Tug 'ruqni maxsus muassasalarida yuqori malakali akusher-ginekolog ishtirokida olib borish.
- 4) Onalar xastalanishi va o 'limini oldini olish.

47. Hamshiralik jarayoni nechta bosqichdan iborat, sanab o 'ting?(2)

- 1) 4ta,1- Bemor muammolari, 2- Parvarish rejasini tuzish, 3- Rejani amalga oshirish va 4-Baholash.
- 2) 5ta,1- Bemor muammolari,2- Tashxislash,3- Parvarish rejasini tuzish,4- Rejani amalga oshirish va 5-Baholash.
- 3) 4ta,1- Bemor muammolari,2- Tashxislash,3- Parvarish rejasini tuzish,4- Rejani amalga oshirish
- 4) 5ta,1- Bemor muammolari,2- Tashxislash,3- Parvarish rejasini bajarish, 4- Rejani tuzish va 5-Baholash

48. Hamshiralik ishini asoschisi kim?(3)

- 1) V. Sulkovich
- 2) Z.Freyd.
- 3) F.Naytingel.
- 4) V. Apgar

49. Hamshiralik jarayonini asoschisi kim va qachon qabul qilingan?(1)

- 1) 1955 yilda AQShlik, L.Xol
- 2) 2000 yilda Asvtriyalik, G.Abbot
- 3) 1999 yilda Angliyalik, D.Vinchester
- 4) 1995yilda Fransiyalik, V.Apgar

50. Sog 'lom turmush tarzi inson hayoti davomiyligini necha foizga oshiradi?(2)

- 1) 8-10%
- 2) 47-55%
- 3). 55-65%
- 4) 20-21%

3-variant.

1. Yatrogeniya so 'zini lug 'aviy ma' nosi?(3)

- 1) Kichik tibbiy personal sovuq qonligidan kelib chiqadigan kasalliklar
- 2) Tibbiyotga tegishli bo 'lmagan shaxslar sovuq qonligidan kelib chiqadigan kasalliklar

- 3) Tibbiy xodim sovuq qonligidan kelib chiqadigan kasalliklar
- 4) Vrachlar sovuq qonligidan kelib chiqadigan kasalliklar

2. Deontologiya so 'zini lug 'aviy ma' nosi?(1)

- 1) Insonni-tibbiy xodimni kasbga bog 'liq xulq- atvori to 'g 'risidagi fandir
- 2) Insonni-tibbiy xodimni xulqi to 'g 'risidagi fandir
- 3) Tibbiy xodimlarni muomilasi, yurish-turishi va odob axloqining majmuasidir.
- 4) Tibbiy xodimni o 'ziga xosligini umumiyashtiruvchi xususiyati.

3. Etika so 'zini lug 'aviy ma' nosi?(1)

- 1) Tibbiy xodimlarni muomilasi, yurish-turishi va odob axloqining majmuasidir
- 2) Kasallik siptomlarini o 'rganadigan fan.
- 3) Insonni-tibbiy xodimni kasbga bog 'liq xulq- atvori to 'g 'risidagi fandir
- 4) Tibbiy xodimni o 'ziga xosligini umumiyashtiruvchi xususiyati to 'g 'risidagi fandir

4. Prolaktin-Oksitotsin refleksini qo 'zg 'atuvchi omillar?(1)

- 1) Ona va bolani birga bo 'lishi, ishonch.
- 2) Ko 'krakda og 'rik paydo bo 'lishi
- 3) Sut yo 'lini infeksiyalanishi
- 4) Ko 'krakda sutni kamayishi

5. Chaqaloqlarni rivojlanishdan orqaga qolish sabablarni sanang?(2)

- 1) Muddatdan keyingi tug 'riq, qog 'onoq suvlarini infeksiyalanishi ayoldagi ekstraginetal kasalliklar, alemintar sabab, homilani jaroxatlanishi
- 2) Muddatdan oldingi tug 'riq, qog 'onoq suvlarini infeksiyalanishi. ayoldagi ekstraginetal kasalliklar, alemintar sabab, homilani jaroxatlanishi
- 3) Muddatdan oldingi tug 'riq, qog 'onoq suvlarini infeksiyalanmasligi, ayoldagi ekstraginetal kasalliklar, alemintar sabab, homilani jaroxatlanmasligi
- 4) Muddatdagi tug 'riq, qog 'onoq suvlarini infeksiyalanishi. ekstraginetal kasalliklar, alemintar sabab, homilani jaroxatlanishi

6. Chala tug 'ilgan chaqaloq deb aytiladi?(1)

- 1) Ona qornida 25 xaftadan 37 xaftagacha rivojlanib, og 'irligi 2500 gramm, uzunligi 45 sm dan kam bo 'lgan tirik yoki tiriklik alomatlari bo 'lgan chaqaloqqa aytiladi.
- 2) Ona qornida 37 xaftagacha rivojlanib, og 'irligi 2600 gramm, uzunligi 46 sm dan kam bo 'lgan tirik yoki tiriklik alomatlari bo 'lgan chaqaloqqa aytiladi
- 3) Ona qornida 37 xaftagacha rivojlanib, og 'irligi 2590 gramm, uzunligi 45 sm dan kam bo 'lmagan tirik yoki tiriklik alomatlari bo 'lgan chaqaloqqa aytiladi

4) Ona qornida 37 xaftagacha rivojlanib, og 'irligi 2585 gramm, uzunligi 48 sm dan kam bo 'lgan tirik yoki tiriklik alomatlari bo 'lgan chaqaloqqa aytiladi.

7. Chala tug 'ilgan chaqaloqlar vazniga nisbatan nechta darajaga ajratiladi?(3)

- 1) 4 darajaga bo 'linadi-1.Daraja 2001- 2500, 2.Daraja. 1501- 2000, 3.Daraja 1000-1600, 4.Daraja-1000 va undan kam bo 'lsa
- 2) 4 darajaga bo 'linadi-1.Daraja 2000- 2500, 2.Daraja. 1500- 2000, 3.Daraja 1000-1500, 4.Daraja-1001 va undan kam bo 'lsa
- 3) 4 darajaga bo 'linadi-1.Daraja 2001- 2500, 2.Daraja. 1501- 2000, 3.Daraja 1001-1500, 4.Daraja-1000 va undan kam bo 'lsa
- 4) 4 darajaga bo 'linadi-1.Daraja 2001- 2500, 2.Daraja. 1505- 2005, 3.Daraja 1001-1500, 4.Daraja-1000 va undan kam bo 'lsa

8. Chala tug 'ilgan chaqaloklar nega gipotermiyaga chidamsiz bo 'ladilar?(1)

- 1) Termoregulyatsiya markazi yaxshi rivojlanmaganligidan va charvisi kam.
- 2) Kam ovqatlanganligi uchun, ko 'p uxlaydi, onasi bilan muloqotga kirmaydi
- 3) Bosh miyasi umuman rivojlanmaganligi va jarohatlanganligidan
- 4) Massasi kam va nimjom bo 'lganligidan, ko 'p yig 'laydi va haroratni yo ' qotadi.

9. Yangi tug 'ilgan chaqaloq hayotining birinchi sutkalaridagi normal tana harorati nechaga teng va qachon gipotermiya va gipertermiya deb aytilish mumkin?(1)

- 1) Normal 36,5-37,5°S, gipotermiya -<36,5°S, gipertermiya - >37,5°S
- 2) Normal 36,5-37,°S, gipotermiya -<37,5°S, gipertermiya - >38,5°S
- 3) Normal 37-37,5°S, gipotermiya -<36,5°S, gipertermiya - >37,5°S
- 4) Normal 36,-37,5°S, gipotermiya -<36,5°S, gipertermiya - >37,5°S

10. Gestatsion yoshni aniklashni qanday usullar bilan aniqlash muki?(2)

- 1) Sulkovich shkalasi, Apgar shkalasi, Akusherlik oyini sanash
- 2) Ballard shkalasi, Apgar shkalasi, Akusherlik oyini sanash
- 3) Genetik sinama, Apgar shkalasi, UTT tekshiruvi
- 4) Sial sinamasi, terini ko 'zdan kechirish, labarator tekshirish

11. Termoneytral sharoit yaratish nima degani?(2)

- 1) Bola tanasi temperaturasi bilan xar xil sharoit yaratish
- 2) Bola tanasi temperaturasi bilan bir xil sharoit yaratish
- 3) Bola tanasi temperaturasi past sharoit yaratish
- 4) Bola tanasi temperaturasidan baland sharoit yaratish

12. Birinchi galda vaqtdan ilgari tug 'ruq va muddatiga yetmaslik deganda nima tushiniladi?(3)

- 1) 37,5 to 'liq haftaga yetmagan tug 'ruqlarni tushinish mumkin
- 2) 38 to 'liq haftaga yetmagan tug 'ruqlarni tushinish mumkin
- 3) 37 to 'liq haftaga yetmagan tug 'ruqlarni tushinish mumkin
- 4) 39 to 'liq haftaga yetmagan tug 'ruqlarni tushinish mumkin

13. Juda vaqtidan ilgari tug 'ruq deganda necha haftadan ilgari tug 'riq deganda nimani tushuniladi?(1)

- 1) 32 hafta
- 2) 31,5 hafta
- 3) 35 hafta
- 4) 34 hafta

14. Muddati yetmay tug 'ilgan chaqaloqlarga kindikni qanday qisish muolajasi amalga oshiriladi?(2)

- 1) Erta qisish
- 2) Kechki qisish
- 3) O 'tkir qisish
- 4) O 'z paytida qisish

15. Chala tug 'ilish sabablarini izohlang?(4)

- 1) Ona sababli, Yo 'ldosh sababli, Ijtimoiy – biologik sababli, Homilador sababli
- 2) Ona sababli, Ovqatlanish sababli, Ijtimoiy – biologik sababli, Homila sababli
- 3) Ota sababli, Yo 'ldosh sababli, Ijtimoiy – biologik sababli, Homila sababli
- 4) Ona sababli, Yo 'ldosh sababli, Ijtimoiy – biologik sababli, Homila sababli

16. Ko 'krak bilan emizishga yordam necha qadamli sistemadir?(1)

- 1) 11 qadamli
- 2) 12 qadamli
- 3) 4 qadamli
- 4) 9 qadamli

17. Ko 'krakdan oldingi xolat necha qadamdan iborat?(1)

- 1) 4 qadam
- 2) 11 qadam
- 3) 8 qadam
- 4) 6 qadam

18. Eng toza va eng kerakli sutni aniqlang?(3)

- 1) Tabiiy sutga yaqinlashtirilgan sut
- 2) Echki suti
- 3) Ona suti
- 4) Sigir suti

20. Ona sutini afzalliklari?(1)

- 1) To 'la qonli ozuqa, suvni to 'ldiradi, immunitet
- 2) To 'la qonli ozuqa, suvni to 'ldiradi, immunitetni pasaytiradi
- 3) To 'la qonli ozuqa, suvni to 'ldiradi, immunitetni pasaytiradi va semirtiradi
- 4) To 'la qonli ozuqa, suvni to 'ldirmaydi, immunitet

21. Bolani necha marta emizish eng optimal hisoblanadi?(2)

- 1) har 3-4 soatga
- 2) Bola istagiga qarab
- 3) 6-8 marotaba
- 4) 8-10 marotaba

22. Emizishga nisbiy qarshi ko 'rsatmalarga kiradi?(1)

- 1) Mastit va gipertermiya xolati
- 2) Omfalit va gipotermiya
- 3) Diareya va displaziya
- 4) Metiorizm va diareya

23. 1 oylik chaqaloqlarga qancha miqdorda emizish kerak?(3)

- 1) O 'rtacha 10-20 ml
- 2) O 'rtacha 50-60 ml
- 3) O 'rtacha 30-40 ml
- 4) O 'rtacha 40-50 ml

24. Qachongacha faqat ona suti bilan ovqatlantirilishi kerak?(1)

- 1) 6 oygacha
- 2) 4 oygacha
- 3) 8 oygacha
- 4) 7 oygacha

25. Og 'iz sutining boshqa sutilardan farqi?(1)

- 1) Energetik va antibakterialligi
- 2) Tarkibi va miqdoridan
- 3) Ajralish vaqti va xususiyatidan
- 4) Sifati va rangidan

26. Kechki sutni boshqa sutilardan farqi?(2)

- 1) Emizishni avvalida ajraladi
- 2) Emizishni oxirida ajraladi
- 3) Kechasi ajraladi
- 4) Kechki paytda ajraladi

27. Gipogalaktiyada maslaxatingiz?(1)

- 1) Emizishni davom ettirish, mutaxasisga uchrashish

- 2) Emizishni davom ettirish, mutaxasisga uchrashmaslik
- 3) Emizishni davom ettirish, nomutaxasisga uchrashish
- 4) Emizishni davom ettirmaslik, mutaxasisga uchrashish

28. Laktostaz xolatida relaktatsiyaga erishish usuli?(1)

- 1) Emizish, ko 'krak so 'rg 'ichidan foydalanish
- 2) Bolani qo 'shimcha ovqatlantirish
- 3) Emizish, sog 'ish
- 4) Emizmaslik

29. Saplementatsiya so 'zini tushuntiring?(1)

- 1) Vitaminlar va mikroelementlar bilan to 'yintirish
- 2) Ozuqalar va antibiotiklar berish
- 3) Yog 'lar va uglevodlar bilan to 'yintirish
- 4) Organizmni suv va oqsillar bilan to 'yintirish

30. Sutni ajralishi nimalarga bog 'liq?(1)

- 1) Ayolni ruhiy, jismoniy xolatiga bolasini emishiga va sotsial sharoitiga bog 'liq
- 2) Ayolni ruhiy, jismoniy va sotsial sharoitiga bog 'liq
- 3) Ayolni ruhiy, jismoniy bolasini sof og 'irligiga va sotsial sharoitiga bog 'liq
- 4) Ayolni ruhiy, jismoniy, endokrin tizimiga va sotsial sharoitiga bog 'liq

31. Laktostaz terminini izoxlang?(2)

- 1) Sut ajralishini ortishi
- 2) Sutni ajralmay qolishi
- 3) Sutni sekin kelishi
- 4) Sut ajralishini kamayishi.

32. Laktoreya xolatini tushuntiring?(1)

- 1) Sutni patologik ajralishini davom etishi
- 2) Sut ajralishini ortishi
- 3) Sutni ajralmay qolishi
- 4) Sutni sekin kelishi

33. Mammoektomiya operatsiyasini moxiyati?(2)

- 1) Sut bezini kesish
- 2) Sut bezini sektoral amputatsiyasi
- 3) Sut bezini plastik operatsiyasi
- 4) Sut bezini punksiya qilish

34. Ko 'krak so 'rg 'ichni ishlash prinsipi?(1)

- 1) So 'rg 'ich uchida manfiy bosim paydo qilish
- 2) So 'rg 'ichni tortish

- 3) So 'rg 'ichni elastikligini oshirish
- 4) So 'rg 'ichda kompreksion ta' sir

35) Sut bezi qanday bezlarga kiradi?(4)

- 1) Shakli o 'zgarmagan apokrin, ekzokrin bez
- 2) Shakli o 'zgargan allokrin, ekzokrin bez
- 3) Shakli o 'zgargan apokrin, endokrin bez
- 4) Shakli o 'zgargan apokrin bez

36. Eskida bir ayolni emgan ikkita bola nima deb nomlanishgan?(1)

- 1) ko 'kaldosh va emizikdosh.
- 2) ko 'krakdosh va emizikdosh
- 3) qarindosh va ko 'kaldosh
- 4) onadosh va emizikdosh

37. Sutni sifatliy tarkibi qaysi ovqat maxsulotlari iste' molida yaxshilanadi(1)

- 1) Ratsional ovqatlanganda
- 2) Suv va sharbat ichganda
- 3) Suyuq ovqatlanganda
- 4) Quyuk ovqatlanganda

38. Sutni paydo bo 'lishini izoxlang?(1)

- 1) Sutni paydo bo 'lishi bevosita oksitotsin-prolaktin mexanizmi va qon bosim oshishi ta' sirida alveolalar ichiga qonni suyuq qismini sizib kirish bilan bog 'liq
- 2) Sutni paydo bo 'lishi bevosita prolaktin mexanizmiga va qonni suyuq qismini bosim ta' sirida alveolalar ichiga sizib kirish bilan bog 'liq
- 3) Sutni paydo bo 'lishi bevosita oksitatsin-prolaktin mexanizmiga qonni suyuq qismini bosim pasayishi ta' sirida alveolalar ichiga sizib kirish bilan bog 'liq
- 4) Sutni paydo bo 'lishi bevosita oksitatsin mexanizmlari va qonni suyuq qismini bosim ta' sirida alveolalar ichiga sizib kirish bilan bog 'liq

39. Sutni dimlanishi nimalarga bog 'liq?(1)

- 1) Emizmaslik va tor kiyinishga
- 2) Emizishga va yaxshi ovqatlanishga
- 3) O 'z vaqtida emizmaslik va bolani kasalligiga
- 4) Emizish tartibiga va uxlashga

40. Tug 'riq shishida o 'tkaziladigan terapiya(2)

- 1) antibiotik terapiyasi
- 2) extiyotlik bilan parvarishlash
- 3) davolash talab etilmaydi
- 4) antigistamin preparatlar

41. Kefalogemotomani tug 'ruq shishidan farki?(1)

- 1) choklardan o 'tmaydi, fluktuatsiya,sekin so 'riladi
- 2) choklardan o 'tgan 2-3 kunda so 'riladi
- 3) choklaridan o 'tmagan aniq chegarasi bo 'ladi, 6-8 xaftada so 'riladi
- 4) choklardan o 'tgan 6-8 xaftada so 'riladi

42. Gemolitik kasallikda sariqlik paydo bo 'ladi?(1)

- 1) tug 'ilgan zaxoti
- 2) hayotini 3-kuni
- 3) neonatal davr oxirida
- 4) hayotni 7-kuni

43. Chala tug 'ilagan bolalarni eng ma' qul ovqatlantirish usuli?(1)

- 1) zond orqali
- 2) piyoladan
- 3) so 'rg 'ich orqali
- 4) pipetkadan

44. Yangi tug'ilgan chaqaloqlar suyagi yumshoq bo'lishiga sabab nima?

- 1) *Organik moddalar ko`p;
- 2) Anorganik moddalar ko`p;
- 3) Vitaminlar ko`p;
- 4) Tuzlar ko`p.

45. Ko`krak egilmasi nima deb ataladi?

- 1) Lordoz;
- 2) B.*Kifoz;
- 3) Kifoskolioz;
- 4) Skolioz.

46. Bo`yin egilmasi nima deb ataladi?

- 1) Kifoz;
- 2) Skolioz;
- 3) C.* Lordoz;
- 4) Kifoskolioz.

47. Chaqaloqlarda gemoglobin necha g/l bo'ladi?

- 1) 130-140 g/l;
- 2) B.*170-247 g/l;
- 3) 142-146 g/l;
- 4) 110-170 g/l.

48. Chaqaloqlarda trombositlar soni qancha bo'ladi?

- 1) 270-290;
- 2) 260-280;
- 3) C.*200-250;
- 4) 180-200.

49. 5 yoshli bolada eritrotsitlarning cho`kish tezligi qancha bo'ladi?

- 1) 2-3;
- 2) 2-15;
- 3) 3-5;
- 4) D.*7-8.

50. Chaqaloqlarda oqsil normada necha g/l bo`ladi?

- 1) 59-79 g/l;
- 2) B.*47-65 g/l;
- 3) 62-78 g/l;
- 4) 70-80 g/l.

4- variant.

1 . Muskul tonusi qanday aniqlanadi?

- 1) Auskultatsiya bilan;
- 2) Perkusiya bilan;
- 3) C.*Paypaslash bilan;
- 4) Kuzatish bilan.

2. Terini tiklanishi nima deb ataladi?

- 1) A.*Regeneratsiya;
- 2) B. Salivatsiya;
- 3) C. Gemobsorbtsiya;
- 4) D. Sekretsii.

3. Emadigan bolalarda toksikoz rivojlanishining sababi nimada?

- 1) Ichaklar o`tkazuvchanligi sust;
- 2) B.*Ichaklar o`tkazuvchanligi yuqori;
- 3) Muskullari ko`ndalang joylashgan;
- 4) Shilliq osti to`qimasi yo`q.

4. Emadigan bolalarning ichaklari qanday tuzilgan?

- 1) Tana uzunligidan 4-marta uzun;
- 2) Tana uzunligidan 8 marta uzun;
- 3) C.* Tana uzunligidan 6 marta uzun;
- 4) Tana uzunligidan 2 marta uzun.

5. Yangi tug`ilgan chaqaloqlarning buyraklari qanday tuzilgan?

- 1) Yahlit tuzilgan;
- 2) B.*Bo`lakchali tuzilgan;
- 3) Uzunchoq tuzilgan;
- 4) Dumaloq tuzilgan.

6. Chaqaloqlarda qon aylanish tezligi qanday kechadi?

- 1) A.*Kattalarnikiga nisbatan 2 marta tez;
- 2) B. Juda sust aylanadi;
- 3) C. 3 marta tez;
- 4) D. 4 marta tez.

7. Chaqaloqlarda kichik qon aylanish doirasi o`z faoliyatini qachon boshlaydi?

- 1) Homilaning 4-chi oyida;
- 2) B.*Birinchi marta nafas olganda

- 3) Homilaning 6-chi oyida
 - 4) Homilaning 9 chi oyida.
- 8. Chaqaloqlarda kichik va katta qon aylanish doirasi qachon ajraladi?**
- 1) A.*Oval teshik klapani berkilganda;
 - 2) B. O`pka stvoli puchayganda;
 - 3) C. O`ng bo`lmaga qon quyilganda;
 - 4) D. Chap qorinnchaga qon quyilganda.
- 9. Chaqaloqlar- yo`rkakdan yechilganda, qo`l va oyoqlarining bukib olishining sababi nimada?**
- 1) A.*Fiziologik gipertenziya;
 - 2) B. Mushaklar gipotoniyasi;
 - 3) C. Muskul tolalari yo`g`onlashgan;
 - 4) D. Muskul kuchi kam.
- 10.Go`dak bolalarda qovurg`alar qanday joylashgan?**
- 1) Vertikal;
 - 2) Silindrsimon;
 - 3) * Gorizantal;
 - 4) Qonussimon.
- 11. Chaqaloqlarni arterial bosimi normada qanday bo`ladi?**
- 1) 80-85 mm/simob ustuni;
 - 2) 60-65 mm/simob ustuni;
 - 3) 40-50 mm/simob ustuni;
 - 4) * 70-74 mm/simob ustuni.
- 12. Go`daklarda nima uchun siydik yo`llarida va buyrak jomlarida siydik turib qolishi kuzatiladi?**
- 1) * Devorlari past tonusga ega;
 - 2) Buyraklar yuqorida joylashgan;
 - 3) Buyraklar o`rtada joylashgan;
 - 4) Buyraklar dumg`aza yaqinida joylashgan.
- 13. Yangi tug`ulgan qiz chaqaloqlarda siydik chiqarish kanali qayerda joylashgan?**
- 1) Qovuqda joylashgan;
 - 2) Bel sohasida joylashgan;
 - 3) * Orqa chiqaruv teshigi yaqinida joylashgan;
 - 4) Buyrak yaqinida joylashgan.
- 14. Chaqaloqlardagi fiziologik albuminuriya sababini ko`rsating?**
- 1) A.* Buyrakning filtratsiya qobiliyati sustligi;
 - 2) B. Buyrakning filtratsiya qobiliyati yuqori;
 - 3) C. Bolalarda buyraklar yuqoriroq joylashganligi;
 - 4) D. Kattalarga nisbatan pastroq joylashganligi.
- 15. Siyishga shartsiz refleks qaysi yoshdagi bolalarga ta`luqli?**
- 1) 3-4 oy;
 - 2) B.* Chaqaloqlarga;
 - 3) 2 yosh;

4) 1,5 yosh.

16. Qiz chaqaloqlarning jinsiy a'zolarini parvarishida nimaga ahamiyat beriladi?

- 1) Tagligini qalinroq qilish;
- 2) B.* Tagini oldindan orqaga qarab yuvish va artish;
- 3) Pampers kiydirish;
- 4) Sovuq suv bilan yuvish.

17. Qon organizimda qanday vazifani bajaradi?

- 1) Karbonat angidridni hosil qiladi;
- 2) Ajratish vazifasini bajaradi;
- 3) C.* Oziq moddalar qon orqali to'qimalarga boradi;
- 4) Qayta so'riladi.

18. Taloqning organizimdagi vazifasi nima?

- 1) Eritrotsitlarni parchalash;
- 2) Monositlarni parchalash;
- 3) Eritrositlar hosil qilish;
- 4) D.* Limfotsitlar hosil qilish.

19. Organizmda limfa tugunlarini joylashishi nimaga bog'liq?

- 1) A.* Limfa oqib kelishiga;
- 2) B. Bolaning yoshiga ;
- 3) C. Bolaning jinsiga;
- 4) D. Sog'lom yoki kasallanishiga.

20. Asab tizimini funksiyasi nimadan iborat?

- 1) Ongni rivojlanishi;
- 2) B.* Tashqi muhit bilan aloqani tartibga solish;
- 3) Aqliy zaiflik;
- 4) Nuqsonlarli paydo qilish.

21. Chaqaloqning bosh miyasini og'irligi tana vazniga nisbatan qanday?

- 1) Tana vaznini $\frac{1}{40}$;
- 2) Tana vaznini $\frac{1}{10}$;
- 3) C.* Tana vaznini $\frac{1}{8}$ - $\frac{1}{9}$;
- 4) Tana vaznini $\frac{1}{12}$.

22. Chaqaloq miya to'imasining kislorod yetishmasligiga sezuvchanligini sababi nimada?

- 1) Spetsifik oqsil moddasi kam;
- 2) Oqsil moddasi ko'p;
- 3) C.* Suvga qon tomirlarga boy;
- 4) Suv va qon tomirlar kam.

23. Ayrim shartsiz reflekslarning qaytadan paydo bo'lishi nimalarga sabab bo'ladi?

- 1) A.* Patologik belgi ;
- 2) B. Nutqda o'zgarish;
- 3) C. Rivojlanishdan orqada qolishi;
- 4) D. Aqliy zaiflik.

24. Quyidagi haftalar soni qay biri normada tug'ilgan chaqaloqlarga xos?

- 1) 36-37 hafta;
- 2) B.35-36 hafta;
- 3) *38-40 hafta;
- 4) 34-35 hafta.

25. Normada tug`ilgan chaqaloq Apgar shkalasi bo`yicha necha ballni tashkil qiladi?

- 1) A.1-4 ball;
- 2) B 7-8 ball ;
- 3) C.5-6 ball;
- 4) D.* 7-10 ball.

26. Blenoreya nima?

- 1) Teri shilliq qavatining yallig`lanishi;
- 2) B.* Ko`z shilliq pardasining yallig`lanishi;
- 3) Nafas a`zolarining yallig`lanishi;
- 4) Shilliq qavatlarining yallig`lanishi.

27. Apgar shkalasi nechta belgidan iborat?

- 1) A.* 5-ta;
- 2) B. 4-ta;
- 3) C. 6-ta;
- 4) D. 3-ta.

28. Blenoreyaning oldini olish qachon amalga oshiriladi?

- 1) 1 Sutkadan so`ng;
- 2) 3 kundan so`ng ;
- 3) 7 kundan so`ng;
- 4) D.* Tug`ilgan vaqtida.

29. Blenoreyaning profilaktikasi uchun qaysi dori preparatidan foydalaniladi?

- 1) 30% sulfatil natriy;
- 2) * 1% tetratsiklin ;
- 3) Furatsilin;
- 4) 3% vodorod peroksid.

30. Yangi tug`ilgan chaqaloqni tana harorati necha marta o`lchanadi?

- 1) 3- marta;
- 2) 4 –marta;
- 3) C.* 2-marta;
- 4) 1-marta.

31. Kindik tizimchasining 2 qisqich oralig`i nima bilan artiladi?

- 1) Furatsilin;
- 2) 96% spirt;
- 3) C.* 5% yod;
- 4) 3% vodorod peroksid.

32. Kindik tizimchasining qoldig`i qachon tushadi?

- 1) 2-3 kundan so`ng;
- 2) *4-5 kundan so`ng;
- 3) 6-7 kundan so`ng;
- 4) 10 kundan so`ng.

33. Chaqaloqlarning 1 kunlik uyqu davomiyligi necha soatni tashkil qiladi?

- 1) *20-22 soat;
- 2) 18-20 soat;
- 3) 24 soat;
- 4) 16-18 soat.

34. Dastlabki antropometrik o'lchovlar chaqaloqlarda qachon o'tkaziladi?

- 1) 24 soat ichida;
- 2) 2 kundan so'ng;
- 3) C.* 2 soatdan so'ng;
- 4) 5soatdan so'ng.

35. Chaqaloqni kindigi nima bilan artiladi?

- 1) 70% etil spirti bilan;
- 2) B.* 96% spirt;
- 3) furatsilin bilan;
- 4) 3% vodorod peroksid.

36. Tug'ruq xonada chaqaloqlar necha kasallikka qarshi emlanadi?

- 1) 4 ta;
- 2) * 3 ta;
- 3) 2 ta;
- 4) 1 ta.

37. Chaqaloq 1chi qaysi kasallikka qarshi emlanadi?

- 1) BSJ;
- 2) OPV;
- 3) C.* VGB;
- 4) QPQ.

38. Virusli gepatit B dan so'ng chaqaloq qaysi kasallikka qarshi emlanadi?

- 1) Qizamiq;
- 2) Ichak infeksiyasi;
- 3) Pnevmoniya;
- 4) D.* Sil va sholga qarshi.

39. BSJ vaksinasi qayerga qilinadi?

- 1) * Teri orasiga;
- 2) Muskul orasiga;
- 3) Teri ostiga;
- 4) Teri ichiga.

40. Chaqaloqlarning 1 chi patronaji qachon amalga oshiriladi?

- 1) 10 kundan so'ng;
- 2) 5 kundan so'ng;
- 3) *3 kun ichida;
- 4) 15 kundan so'ng.

41. Chaqaloqni cho'miltirishda suvni harorati necha gradus bo'lishi kerak?

- 1) *37°C;
- 2) 35°C;
- 3) 39°C;
- 4) 22°C.

42. Chaqaloqni cho`miltirishda xona harorati necha gradus bo`lishi kerak?

- 1) 20°C;
- 2) *22°C;
- 3) 25°C;
- 4) 27°C.

43. Asfiksiya nima?

- 1) Haroratning ko`tarilishi;
- 2) Shaytonlash;
- 3) Qayt qilish;
- 4) *Bo`g`ilish.

44. Quydagilarni qay biri chaqaloqlardagi fiziologik holatlarga kiradi?

- 1) A.* Tug`ruq shishi;
- 2) B. Gipoksiya;
- 3) C. Asfiksiya;
- 4) D. Talvasa .

45. Fiziologik sariqlikning sababi nima?

- 1) Gipobillirubinemiya;
- 2) B.*Giperbillirubinemiya;
- 3) Gipoksiya;
- 4) GiperkapniY.

46. Teridagi o`tkinchi holatlarni aniqlang?

- 1) Terining oddiy bichilishi;
- 2) B.*Terining fiziologik ko`chishi;
- 3) Psevdofrunkulyoz;
- 4) Frunkulyoz.

47. Chala tug`ilgan chaqaloqning nechta darajasi bor?

- 1) 2-ta;
- 2) 3-ta;
- 3) C.*4-ta;
- 4) 6-ta.

48. Quydagi raqamlarni qay biri chala tug`ilgan chaqaloqqa hos?

- 1) 38-40 hafta 2.500 gr;
- 2) B.*35-37 hafta 2.001 gr;
- 3) 39 hafta 3.200 gr;
- 4) 41hafta 4.150 gr.

49. Chala tug`ilgan chaqaloqlarni cho`miltirishda suvning harorati necha gradus bo`lishi kerak?

- 1) A.* 38-39°C;
- 2) B. 35—36° C;
- 3) C. 36-41°C;
- 4) D.40-41°C.

50. Chala tug`ilgan chaqaloqni 3 chi daradarajasi necha haftalik?

- 1) 37-35 hafta;
- 2) 34-32 hafta;
- 3) C.*31-29 hafta;

4) 29 hafta.

6.4 Amaliy ko'nikma.

Chaqaloqning tana haroratini normal ushlab turish

Ta'rif

Chaqaloqning normal tana harorati – $36,5-37,5^{\circ}\text{S}$.

Termoneytral atrof-muhit – chaqaloq organizmi tomonidan minimal darajadagi modda almashinuvi va minimal darajadagi kislorod iste'mol qilinishida normal gavda harorati ushlab turilgan muhitdir.

“Issiqlik zanjiri” – chaqaloq issiqlik yo‘qotishining oldini olish va tana haroratini normal darajada ushlab turishga qaratilgan bir-biri bilan bog‘liq bo‘lgan harakatlardir.

Maqsad

Chaqaloqning normal tana haroratini ushlab turish.

Vositalar:

Nurli issiqlik manbai.

Chaqaloq uchun oldindan isitib qo‘yilgan ichki kiyimlar to‘plami.

Umumiy qabul qilingan standartlarga mos keluvchi xona isitkichlari.

Zarur xavfsizlik choralariga mos keluvchi isituvchi vositalar.

Qo‘ltiq haroratini o‘lchash uchun individual termometr.

Xona termometri.

Issiqlik himoyasini 10-ta qadami

Usullar (issiqlik zanjiriga amal qilish)

1. Issiq tug‘ruq zali

Tug‘ruq zalining haroratini $25-29^{\circ}\text{S}$ atrofida ushlab turish

Termometrni tug‘ruq zalining ichki devorlaridan biriga joylashtirish

Chaqaloqning normal tana haroratini ushlab turish uchun atrof-muhitning zarur bo‘lgan harorati

Tana vazni	Atrof-muhit harorati		
	$29,5^{\circ}$	$26,5^{\circ}$	$24,0^{\circ}$
1,5 – 2	Birinchi 2 kunda	Hayotining 3 kunida	3- xaftadan
2-3		Xayotining birinchi xaftasi	2- xaftadan
3 va >		Hayotining birinchi kunlaridan	Hayotining 2- kundan

Chaqaloqni reanimatsiya qilish uchun joy xona ichki devorlaridan birining oldida joylashgan bo'lishi lozim. U isitiladigan va unga 3 tomondan borish imkoniyati bo'lishi kerak.

2. Zudlik bilan artish

Yo'rgak va qalpoqchani oldindan isitib qo'yish lozim.

Tug'ilganidan so'ng darhol issiq yo'rgak bilan chaqaloqning tanasi va boshini artish.

Xo'l bo'lgan yo'rgakni qurug'iga almashtirish.

Chaqaloqning ustini yopish va boshiga qalpoqcha kiydirib qo'yish.

3. "Terini – teriga" aloqasi

Tug'ilganidag so'ng chaqaloqni darxol onasining ko'kragi, qorniga yotkazib qo'yish.

4. Ko'krak bilan ovqatlantirish

Ilk marotaba barvaqt ko'krakka qo'yishga ko'maklashish.

5. Chaqaloqni kiyintirish

Tug'ruq zalidan ko'chirishdan oldin chaqaloqqa oldindan isitib qo'yilgan kiyim kiydiring va uni issiq ko'rpa bilan o'rab qo'ying. Siqib yo'rgaklamang!

6. Ona va chaqaloqning birga bo'lishi

Ona va chaqaloqning kechayu kunduz birga bo'lishini ta'minlang.

7. Issiq transportirovka qilish

Transportirovka qilish paytida chaqaloqni issiqlik bilan ta'minlang.

8. Issiqda jonlantirish

Agar yangi tug'ilgan chaqaloq reanimatsiya tadbirlarini o'tkazishga muhtoj bo'lsa, unga zarur bo'lgan harorat rejimini ta'minlab berish lozim.

9. O'qitish

Tibbiy personal va chaqaloqning oila a'zolarini muntazam ravishda issiqlik zanjirini ushlab turish tamoyillariga o'qitish. Tug'ruq zalida chaqaloqning qo'ltig'idagi tana haroratini 2 marta o'lchash lozim.

Kindik qoldig'iga birlamchi ishlov berish.

Maqsad: kindikdan qon ketishi va infeksiya tushishining oldini olish.

Jihozlar: Steril qo'lqoplar, steril tagliklar, steril rezinali xalqa yoki Rogovin qisqichi, yoki bmr martalik plastik qisqich, steril qisqich.

Ko'rsatma: Chaqaloqlarga majburiy ishlov berish usuli

Kindik qoldig'iga birlamchi ishlov berish tuqruqdan keyingi birinchi 2 soat ichida bajariladi

Ko'llar yuvilib. Steril qo'lqoplar kiyiladi

Kindik qoldig'iga rezina xalqa kiritilgan qisqich qo'yiladi

Ikkinchi qisqich bilan xalqani kindik qoldig'iga kindik xalqasidan 3-4 sm

masofada qo'yiladi

Agar bular bo'lmasa (uydagi, mashinadagi tug'ruq) bint yoki bir necha qavat qilingan ipni etil spirti yoki aroqda namlab ishlatiladi

Rezina xalqadan 1sm masofada qo'yiladi

Kindik qoldig'i quruq va ochiq qoldirishi lozim

Chaqaloq ko'zlariga ishlov berish.

Maqsad: blennoreyaning oldini olish

Ko'rsatma: barcha Chaqaloqlarga tugilgandan sung birinchi soat ichida utkaziladi.

Jihozlar: 1% tetratsiklin yoki eritromitsin surtmasi (maz) (har bir bola uchun individual tyubik); Steril yoki toza bir martalik qo'lqoplar;

Qo'llarni yuvib, qo'lqoplarni kiyiladi

Pastki qovog'ini pastga tortib, ikkala ko'zining kon'yunktival qopchasiga bir martadan maz suriladi

Ko'z shilliq pardasiga tyubik tegmasligi lozim!

Bajarilgan muolaja kasallik tarixiga yozib qo'yiladi.

Asoratlar: Ko'zning infitseksiyalanishi (aseptika qoidalariga rioya qilmaganda), ko'zning mexanik zararlanishi.

Ko'krakka birlamchi tutish.

Maqsad: chaqaloqning tashqi muhitga, ichak va terisining normal bakterial flora ga ertaroq ega bo'lishi, laktatsiyaning tiklanishi, ona va bola o'rtasida ruhiy aloqa o'rnatilishi, yiringli-septik kasalliklar sonini kamaytirish, me'da-ichak faoliyatining tiklanishi, gipoglikemiyaning oldini olish, bachadonning qisqarishi imkon beradi.

Ko'rsatma: barcha chaqaloqlarga tugilgandan sung birinchi soat ichida utkaziladi

Bolani ona ko'kragiga qulay tutish va bola emishga tayyorligiga ishonch hosil qilish (qidirish va emish reflekslari mavjudligi)

onaga ko'krak so'rg'ichlarini qanday qilib bolaga tutish va bir necha tomchi og'iz sutini siqib chiqarishni tushuntirish,

bola ogzini ochib, so'rg'ichlarni to'liq og'ziga olishini kutish (surgichni areolasini tulik ogziga olishi lozim)

onaning his-tuyg'ularini so'rash va uning reaksiyasiga e'tibor berish

Muolaja davomiyligi chegarlanmagan, emizish vaqtida bolaning teri qoplami rangi va nafas olishiga e'tibor berish lozim

Moneliklar: onada ochiq sil, onasi sitostatik dorilar qabul qilganda, onada OVI/VICH musbat bo'lganda.

Ko'krak sutini qo'l yordamida sog'ish qoidalari:

- Sog'ishdan oldin qo'lni yaxshilab yuving.
- Sog'ish uchun qulay idishlar (stakan, chashka, banka, piyola,) tanlash lozim. ularni sovun yordamida yuvish, qaynoq suvda chayish lozim.

- O'tirgan yoki turgan xolda idishni ko'krakka yaqin masofada ushlang.
- Qo'lning bosh barmog'ini ko'krak areolasi ustida so'rg'ichdan yuqorida ushlab, ko'rsatkich barmoq esa ko'krakni pastki qismida, qolgan barmoqlar yordamida ko'krakni ushab turing.
- Bosh va ko'rsatkich barmoq yordamida ko'krakni yengil ezib, xarakatni ko'krak qafasi tomon davom ettiring.
- Bosh va ko'rsatkich barmoq yordamida kuchni ko'proq areola atrofida qo'llash va bu orqali ko'krakdagi sut sinuslarini (xaltachalarini) bo'shatishga intiling.
- Og'riq paydo bo'lsa sog'ish taktikasini o'zgartiring.
- Sog'ish davrida sut darrov hosil bo'lmasa, avval oksitotsin refleksi qo'zg'atiladi, u kuchli bo'lsa sut chizillab otilib chiqib boshlaydi.
- Sog'ish jarayonida ko'krak bezi terisini silash yoki kuchli ezishdan extiyot qilish lozim.
- Har bir ko'krakni aloxida ketma-ket 3-5 minutdan sog'ish va ko'krakda sut qolmaganiga ishonch hosil qilganda to'xtatish kerak.
- Iloji boricha sog'ilgan sutni idishchalar yordamida ichirish kerak. so'rg'ichni qo'llash keyinchalik ko'krakdan emishga to'sqinlik qilish mumkin.

NAFAS OLGAN BOLA REANIMATSIYASI USKUNA VA VOSITALAR

- Chaqaloklar uchun o'zi yoziladigan nafas kopchasi (agar chaqaloklar uchun mo'ljallangan kopcha bo'lmasa, katta yoshdagilar kopchasidan ham foydalanish mumkin).
- Chaqaloklar uchun nikob (vazni kam bola uchun 0 o'lchami [tug'ilishda 2.5 kg dan kam yoki homiladorlikning 37-haftasigacha tug'ilgan bola] va muddatida tug'ilgan bola uchun 1 o'lchami). So'rg'ich (aspirator) (mas., DeLee shilliq so'rg'ichi).
- Kislorod manbai (agar bo'lsa).

USLUBIYAT

- Zarur uskuna (jihoz) va vositalarni yig'ing.
- Qo'llarni yuving.
- Reanimatsiya uchun ishlatiladigan uskuna bekam-ko'st ishlashiga ishonch hosil qiling. Niqob yuzasini kaft bilan zich yoping va ikkinchi ko'l bilan qopchani bosing:
 - agar siz qo'lingiz bilan yetarly karshilikni sezsangiz, demak, kopcha yetarli bosimga erishmolda;
 - agar siz qopchani ko'yib yuborganingizda kopcha o'z holiga kaytsa, bu uning bekam-ko'st ishlashidan darak beradi.
- Bolani o'ralgan yoki usti yopilgan holatda ushlang, yuzi va ko'kraging yuqori qismini ochik qoldiring.
- Bolani qattiq, nur issikligi manbai ostidagi ilik yuzaga yotqizing.

NAFAS YO'LLARINI TOZALASH

- Bolani to‘g‘ri holatda yotkizing:
 - bolani chalkancha yotkizing;
 - nafas yo‘llarining o‘tkazuvchanligini ta‘minlash uchun bolaning boshini xiyol orkaga tashlang (bo‘yni kattalardagi kabi cho‘zilib turmasligi kerak). Buning uchun bolishcha qilib o‘ralgan yo‘rgak (pelyonka) bolaning yelkalari tagiga qo‘yiladi.

Agar shilliq yoki kusuq suyuqligi bo‘lsa, uni avvaliga og‘zidan, ke-yin esa burnidan so‘rib olib, nafas yo‘llarini tozalang.

- Agar bolaxanuzgacha nafas olmasa, kopcha va niqob yordamida ventilyatsiyani boshlang.

QOPChA VA NIQOB YoRDAMIDA VENTILYatsIYa

- Bola holatini takroran tekshiring va uning boshi xiyol orkaga tashlanganiga ishonch hosil qiling.
- Nikobni to‘g‘ri qo‘ying va uning germetikligini tekshiring:
 - nikobni bolaning yuziga uning iyagi, og‘zi va burnini yopadigan qilib ko‘ying;
 - niqob va bolaning yuzi o‘rtasidagi germetiklikni ta‘minlang;
 - kopchani fakat ikkita barmok (kattalar uchun kopcha) yoki butun ko‘l bilan (yangi tug‘ilganlar uchun kopcha) qising;
 - ikki marta (bir juft) nafas berib va ko‘krak qafasining harakatlanishini kuzatib, nikob va bola yuzi o‘rtasidagi germetiklikni tekshiring.

Nikob holati va uning germetikligini tekshirish

- Agar germetiklik ta‘minlansa va ko‘krak qafasining xarakatlari yakkol ko‘rinsa, kisloroddan foydalanib, bolani vengilyatsiya qiling. Agar kislorod hali bor bo‘lmasa, xona havosi yordamida ventilyatsiyani boshlang.
- Ventilyatsiya vaktida nafas olishda to‘g‘ri chastotani (minutiga taxminan 40 marta) va bosimni ushlab turing:
 - agar bolaning ko‘krak qafasi ko‘tarilsa, ventilyatsiya vaqtida nafas olishda bosim, ehtimol, yetarlicha hisoblanadi;
 - agar ko‘krak kafasi ko‘tarilmasa:
 - bolaning holatini yana bir marta tekshiring, va zarurat bo‘lsa, bolaning holatini yaxshilang;
 - niqob va bolaning yuzi o‘rtasidagi germetiklikni yaxshilash uchun bolaning yuziga takroran nikob qo‘ying;
 - ventilyatsiya vaktida nafas olishda bosimni ko‘paytirish uchun kopchani kattiqroq kising.
- Ventilyatsiyani bir minut mobaynida davom ettiring, va so‘ngra to‘xtang hamda mustaqil nafas olayotganiga tez ishonch hosil qiling:
 - agar nafas olish soni normal bo‘lsa (minutiga 30-60 marta nafas), ventilyatsiyani to‘xtating;

- agar markaziy sianoz (til va lablar ko'kimtir), to'shning ichga tortilishi, nafas chikarishda ingrash, yoki nafas olish soni minutiga 20-30 yoki 60 martadan ko'p bo'lsa, nafas yetishmovchiligini davolang;
- agar bolada gasping ko'rinishida noregulyar nafas olish bo'lsa u nafas olmayotgan bo'lsa, yoki uning nafas olish soni minutiga 20 martadan kam bo'lsa, ventilyatsiyani davom ettiring.
- Agar bola yig'lay boshlasa, ventilyatsiyani to'xtating va bola tinchlanishi bilan, besh dakika mobaynida uning nafas olishini kuzating:
 - agar nafas olish soni normal bo'lsa (minutiga 30-60 nafas) ventilyatsiyani to'xtating;
 - agar markaziy sianoz (til va lablar ko'kargan), to'sh su gining ichga tortilishi, nafas chiqarish vaqtida ingrak bo'lsa, nafas olish soni minutiga 20-30 yoki 60 dan ortiq bo'lsa, nafas yetishmovchiligini davolang;

TANA HARORATINI O'LCHASH VOSITALAR

- Tana haroratini 35°S dan (ko'ltikda) o'lchash mumkin bo'lgan termometr.
- Tana haroratini 25°S dan (rektal) o'lchash mumkin bo'lgan termometr.
- Dezinfeksiyalovchi eritma. Asosi suv bo'lgan surtma dori (malham).

USLUBIYAT

Qo'ltiq haroratini o'lchash

- Zarur vositalarni jamlang.
- Qo'llarni yuving.
- 35°S dan boshlab tana haroratini o'lchash mumkin bo'lgan oddiy termometr ishlating.
- Termometrning tozaligiga ishonch hosil kiling.
- Haroratni o'lchash vaktida bolani imkon boricha issiq tutishni minlang (ya'ni uni o'rang yoki iliq yuzaga yotqizing).
- Bolani chalqancha yoki bnboshi bilan yotqizing.
- Termometr 35°S dan kamni ko'rsatish uchun uni silkiting.
- Termometr uchini bolaning ko'ltik chukchurasiga chuqur kiriting va qo'lini tanasiga 3 (uch) daqiqagacha kisib turing.
- Termometrni chikaring va haroratni ko'ring. Agar bolaning xarorati shu termometrga (35°S dan past) o'lchash mumkin bo'lgan xolda juda past bo'lsa, rektal haroratini o'lchang.
- Foydalanishdan so'ng termometrni dezinfeksiyalovchi eritma bilan arting.

Rektal haroratni o'lchash

Rektal haroratni, oddiy termometr bilan juda past ko'ltiq haroratini o'lchash mumkin bo'lmagan holdagina o'lchang.

- Zarur vositalarni jamlang.
- Qo'llarni yuving.
- 25°S dan boshlab haroratni o'lchash mumkin bo'lgan termometrdan foydalaning.
- Termometrning tozaligiga ishonch hosil kiling.

- Haroratni o'lchash vaqtida bolani issik tutishni ta'minlang (ya'ni uni o'rang yoki iliq yuzaga yotqizing).
- Bolani chalkancha yoki yonboshi bilan yotkizing.
- Termometr 25°S dan kamni ko'rsatish uchun uni silkiting.
- Bolaning to'piqlaridan ohista tutib, oyoqlaridan ushlab, tizzalarini uning ko'krigiga xiyol bosing.
- Termometrni to'g'ri ichakka ko'pi bilan 2 sm ga kiriting, termometrni shu tariqa kamida 3 dakika ushlab turing.
- Termometrni chiqaring va Qanday haroratni ko'rsatganini ko'ring. Ishlatilgandan so'ng termometrni dezinfeksiyalovchi eritma bilan arting.

Gepatit V (VGV) virusiga qarshi vaksinatsiya qilish

1. Maqsad

Gepatit V virusiga qarshi aktiv immunitet hosil qilish

2. Vosita

Emlash uchun maxsus jihozlangan xona (xolodilnik, stol va bosh.).

VGV ga qarshi vaksina.

Bir martalik ishlatiladigan shprits.

Steril yoki toza rezina qo'lqop.

Steril paxta.

70% li spirt.

Ishlatigan shpritslarni xavfsiz yig'ish uchun tayyorlangan maxsus idish (ign o'tkazmaydigan konteyner).

3. Amaliyot

Immunizatsiyani maxsus tayyorlangan hamshira o'tkazishi kerak

Agar onada HbsAg musbat bo'lsa yoki unda HbsAg statusi aniq bo'lmasa:

-hamma yangi tug'ilgan chaqaloqlar, uning tug'ilgandagi tana massasi va umumiy

holatidan qat'iy nazar hayotining birinchi 12 soatida emlanishi kerak.

Agar onada HbsAg manfiy bo'lsa:

-hamma yangi tug'ilgan chaqaloqlarni tana massasi >1800 g, bo'lsa va umumiy holati

qanday bo'lishiga qaramay hayotining birinchi sutkasida emlanishi kerak.

-hamma yangi tug'ilgan chaqaloqlarni tana massasi <1800 g, bo'lsa, unda tana massasi

1800g ga yetganida yoki tug'ruqxonadan chiqayotganda emlanishi kerak.

Qo'lni yuvish.

Qo'lqopni kiyish.

Amaliyotni bajarishdan oldin bolani og'riqsizlantirish (protokol "Yangi tug'ilgan chaqaoqni og'riqsizlantirish").

Shpritsga 0,5 ml HbsAg vaksinasini tortish.

Vaksinani sonning yuqori oldingi yon qismiga muskul ichiga yuborish.

Bolaning rivojlanish kartasiga qilingan amaliyotni yozib qo'yish.

4.Asoratlar

Postvaksinal reaksiyalar

-in'ksiya qilingan joy giperemiyasi yoki qattiqlashishi.

Ko'krak suti bilan boqishning afzalliklari

Ona sutining chaqaloq va ilk yoshdagi bolalar uchun ahamiyati

- Dastlabki 6 oy davomida faqat ko'krak suti bilan boqish chaqaloqlar o'rtasidagi kasalliklar va o'limni kamaytiradi.
- 6 oygacha ko'krak suti bilan boqish bolaning o'sish va rivojlanishi uchun zarur bo'lgan barcha ozuqa moddalarni o'z tarkibida saqlaydi.
- O'sish va rivojlanishda muhim ahamiyatga ega bo'lib, o'sishning kechikishini oldini olish imkonini beradi.
- Doimo toza bo'ladi.
- Kasalliklarga qarshi, ayniqsa, diareya, respirator kasalliklardan himoya etuvchi antitelolarni o'z ichiga oladi.
- Har doim tayyor va kerakli haroratga ega.
- Yengil hazm bo'ladi va bola organizmida to'laqonli so'riladi.
- Bolaning ehtiyojini qondirish uchun yetarli miqdorda suv mavjud.
- Tish va milklar rivojlanishiga yordam beradi, bolaning emishi uning yuz va jag'ining tuzilishini rivojlantiradi.
- Ona va bola o'rtasida uzviy munosabatlar shakllanib, bolaning aqliy, psixomotor, ijtimoiy rivojlanishiga ta'sir qiladi.
- Kognitiv (aqliy) rivojlanish o'rtacha 2–3 ball yuqori.
- Chaqaloq uchun og'iz suti kasalliklardan himoya etuvchi foydani beradi.
- Kelajakda bolalar orasida uchraydigan diabet va semizlik kasalliklaridan himoyalanaadi.

Ona uchun bolani ko'krak suti bilan boqishning ahamiyati

- Agar ona kecha va kunduz faqat emizib boqsa, hayz davri qayta tiklanmasa, emizish 98% holatda dastlabki 6 oy davomidagi samarali kontratseptiv vositasi bo'lib hisoblanadi.
- Bola tug'ilishi bilan uni ko'krakka tutish bachadonning qisqarishini, yo'ldoshning ko'chishini rag'batlantiradi.
- Emizish qon ketish xavfini kamaytiradi.

- Chaqaloq tugʻilishi bilan uni darhol koʻkrakka tutish sut ishlab chiqarilishini ragʻbatlantiradi.
- Emizish onaning ish yuklamasini kamaytiradi (chaqaloq uchun sut aralashmasini sotib olish, suvni qaynatish, yonilgʻi materiallarini yigʻish, sutli aralashma tayyorlash).
- Ona suti har qanday vaqtda va har qanday sharoitda mavjud boʻlib, u doimo toza, toʻyimli va kerakli haroratga ega.
- Oila byudjetini tejaydi, hech qanday sutli aralashmalar sotib olishga hojat qolmaydi.
- Ona va bola orasida mehrga toʻla munosabatlar shakllanadi.
- Emizish koʻkrak va tuxumdon saratonining xavfini kamaytiradi.

Oila uchun bolani koʻkrak suti bilan boqishning ahamiyati

- Koʻkrak suti bilan emizib boqiladigan goʻdaklar kam kasal boʻladilar, natijada davolanishga ketadigan xarajatlar tejaladi.
- Sut aralashmalari sotib olinmaydi, yoqilgʻi ishlatilmaydi, doimo sut aralashmalarini tayyorlashga hojat boʻlmaydi.
- Agar ona kecha va kunduz faqat emizib boqsa, hayz davri qayta tiklanmasa, tugʻuruqlar orasidagi vaqt yetarli boʻladi.
- Kasallik tufayli davolanishga vaqt sarflamaydi.

Eslatma: oila aʼzolari onaga ovqatlantirish bilan bogʻliq boʻlmagan uy ishlariga yordam berishlari kerak.

Jamiyat/millat uchun bolani koʻkrak suti bilan boqishning ahamiyati

- Sogʻlom bolalar sogʻlom millatni tashkil etadi.
- Koʻkrak suti bilan emizib boqiladigan goʻdaklarning kamroq kasal boʻlishiga erishilib, davolanishga ketadigan xarajatlar kamayadi.
- Koʻkrak suti bilan emizib boqilgan bolalarning orasida kasallanish va oʻlim koʻrsatkichi kamayadi.

Bolani koʻkrakka toʻgʻri tutish qoidalarining belgilari

Yuqoridagi rasmda koʻkrakka toʻgʻri tutish qoidasining toʻrtta asosiy belgilari tasvirlangan. Bu belgilar ona va bola yordamga muhtojligini anglatishi mumkin:

- areolaning (qorachiq) koʻp qismi bolaning pastki labi emas, yuqori labi ustidan koʻrinib turadi;
- bolaning ogʻzi katta ochiq;
- bolaning pastki labi tashqariga qayrilib koʻrinib turadi;
- bolaning iyagi koʻkrakka tegib yoki nisbatan tegib turadi.

Bu belgilar bolaning ko'krakka yaqinligini va ko'krakning ko'p qismini qamrab olish uchun og'zini ochishini ko'rsatadi. Birinchi belgi bolaning ko'krak va ko'krak uchini pastdan olish orqali ko'krakning bola tanglayiga tiralishiga va sut naylari ustiga bosish uchun tilning ko'krak bezi to'qimasi ostiga joylashishiga imkon berishini ko'rsatadi. Barcha to'rt belgining borligi bola ko'krakka to'g'ri tutilganligidan dalolat beradi. Bundan tashqari, emizish ona uchun qulay bo'lishi kerak.

Noto'g'ri emizish belgilari

- Bola faqat ko'krak uchini emadi, ko'krakka noto'g'ri tutilgan bola yaxshi ema olmasligi mumkin.
- Ko'krakka noto'g'ri tutilgan bolada sut yo'llaridan sut to'liq ajralmaydi, buning natijasida yetarli miqdordagi sut chiqmaganligi uchun ko'krak shishib qolishi, sut yo'llarining tiqilib qolishi, ko'krak uchining yorilishi yoki yallig'lanishiga sabab bo'lishi mumkin. Emizish og'riqli kechadi.

Noto'g'ri emizish oqibatlari

Bola noto'g'ri emadigan bo'lsa, u yetarlicha sutni emib ololmaydi va buning natijasida:

- bola tomonidan yetarli miqdordagi sut emib olinmaganligi uchun ko'krak shishib qolishi, sut yo'llarining tiqilib qolishi yoki mastit kelib chiqishi mumkin;
- bola ko'krak sutini kam iste'mol qilishi va uning vazni kamayishiga olib kelishi mumkin;
- bola ko'krakdan bosh tortib, emmay qo'yishi mumkin;
- bola to'ymaganligi sababli uzoq muddat yoki juda tez-tez emishi mumkin;
- haddan tashqari uzoq emizish ko'krak uchining uzoq qo'zg'atilishiga va natijada sutning ortiqcha ishlab chiqarilishiga olib kelishi mumkin.

Onaning holati

Ona o'z xohishiga qarab o'tirishi, yotishi (quyida rasmda keltirilganidek holatda bo'lishi) mumkin.

Lekin u o'zini umuman bo'sh tutishi va bezovta bo'lmasligi, ayniqsa, bel sohasi tarang holda

bo'lmisligi kerak. O'tirgan holatda orqaga tayanch kerak bo'lib, bolani oldinga egilmasdan tutib tura
oladigan holatda bo'lishi zarur.

Bolaning holati

Emizish paytida bola onasiga nisbatan turli holatda – ko'ksida, qornida, qo'li ostida yoki tanasi yonida bo'lishi mumkin.

Onaning va bolaning onaga nisbatan holati qanday bo'lishidan qat'i nazar amal qilinishi lozim

bo'lgan to'rt asosiy qoida bor:

- bolaning boshi va gavdasi bir chiziqli bo'lishi kerak;
- bola ona tanasiga qaratilgan bo'lishi, uning burni ko'krak uchi sathida bo'lishi lozim. Bu

bolaning ko'krakni yaxshi emishi uchun eng qulay holatdir, chunki aksariyat ayollarda ko'krak

uchi biroz pastga qaragan bo'ladi;

- bolaning tanasi onaga yaqin bo'lishi kerak, bu uning ko'krakka yaqin bo'lishi va yaxshi emishiga imkon beradi;

- ona bolaning butun tanasini tutib turishi lozim. Bola to'shakka yotqizilgan holatda, yostiq

bilan ushlab turgan yoki onaning tizzasida yoki qo'lida bo'lishi mumkin. Ona bolani faqat

boshi, yelkasi yoki tananing quyi qismidan tutib turmasligi kerak, bu bolani ko'krakdan

uzoqlashtiradi, buning natijasida esa uning ko'krakka yetishi va areola ostini to'liq til

bilan qamralishini qiyinlashtiradi.

Bu qoidalarga amal qilish chaqaloq hayotining ilk ikki oyida, ayniqsa, muhimdir

Ko'krak suti bilan emizishning oralig'i va davomiyligi

Olti oy davomida chaqaloqni istisnosiz ko'krak suti bilan emizib boqishda yetarli miqdorda sut

ishlab chiqarilishi hamda ajratilishi uchun bola kunduzi ham, kechasi ham talabga binoan istagan vaqt

oralig'ida va davomiylilikda emishi kerak. Bu istakka qarab emizish cheklanmagan/erkin emizish yoki bola belgilaydigan emizish deyiladi.

Bola turli vaqt oralig'ida emadi va har emganda turli hajmda sut iste'mol qiladi.

Bolaga ko'krak to'g'ri tutilishi sharti bilan emizish davomiyligi va oralig'ini cheklamaslik kerak.

Ko'krak uchining shikastlanishi bolaning uzoq emishidan emas, ko'krakni noto'g'ri tutilishidan kelib

chiqadi.

Qorni ochgan bolaning yig'lashidan avvalgi ilk belgilari: bezovtalik, og'zi bilan ko'krak qidirishi

yoki barmoqlarini so'rishi. Ona bolaning qorni ochishi va emishga tayyorligi to'g'risidagi belgilarga

vaqtida javob berishni o'rganishi muhim. Bola ko'krakni o'zi qo'yib

yubormaguncha emishda davom etish

imkoniga ega bo'lishi lozim. Qisqa dam olgandan so'ng bolaga ikkinchi ko'krakni tutish, bola o'z xohishiga

qarab yana emishi yoki emishni to'xtatishi mumkin.

Agar bola juda uzoq muddat emsa (har emizganda yarim soatdan ko'p) yoki juda tez-tez emishni istasa

(har yarim yoki bir soatda) ko'krak to'g'ri tutilayotganini tekshirib ko'rish va lozim bo'lsa to'g'irlash kerak

Bo'ladi.

Muddatidan oldin tug'ilgan bolalar uchun zarur bo'lgan sut miqdorini hisoblash:

Chala tug'ilgan chaqaloqqa zarur bo'lgan ovqatning sutkalik xajmi VOZ taklif etgan tablitsalardan foydalaniladi:

Tana vazni 1.25 kg dan kam bulgan chakaloklarning vena ichiga yuboriladigan suyuklik tezligi va kukrak sutining xajmi

	Xayot kunlari						
	1	2	3	4	5	6	7
v/i ga yuboriladigan suyuklik tezligi(ml/s yoki mikrotomchi/min)	4	4	3	3	2	2	0
Xar 2 soatdagi ovkatlanish xajmi (ml/ovkatlantirish) 8-10 maxal	0	0	3	5	8	11	15

Tana vazni 1.25-1.49 kg bulgan chakaloklarning vena ichiga yuboriladigan suyuklik tezligi va kukrak sutining xajmi

	Xayot kunlari						
	1	2	3	4	5	6	7
v/i ga yuboriladigan suyuklik tezligi(ml/s yoki mikrotomchi/min)	3	3	3	2	2	0	0
Xar 2 soatdagi ovkatlanish xajmi (ml/ovkatlantirish) 8-10 maxal	0	6	9	16	20	28	30

Tana vazni 1.5-1.749 kg bulgan chakaloklarning vena ichiga yuboriladigan suyuklik tezligi va kukrak sutining xajmi

	Xayot kunlari
--	---------------

	1	2	3	4	5	6	7
v/i ga yuboriladigan suyuqlik tezligi(ml/s yoki mikrotomchi/min)	4	4	3	2	2	0	0
Xar 2 soatdagi ovkatlanish xajmi (ml/ovkatlantirish) 8-10 maxal	0	6	13	20	24	33	35

Tana vazni 1.75-2.5 kg bulgan chakaloklarning vena ichiga yuboriladigan suyuqlik tezligi va kukrak sutining xajmi

	Xayot kunlari						
	1	2	3	4	5	6	7
v/i ga yuboriladigan suyuqlik tezligi(ml/s yoki mikrotomchi/min)	5	4	3	2	0	0	0
Xar 2 soatdagi ovkatlanish xajmi (ml/ovkatlantirish) 8 maxal	0	6	14	22	30	35	38

Masalan: chakalok 4 kunlik, tana ogirligi 1,8 kg. Jadval yordamida kerakli bo‘lgan ovqat xajmini topamiz. Xar 2 soatda beriladigan ko‘krak suti 22 ml.

$$22 \text{ ml} \times 8 = 176 \text{ ml}$$

$$\text{Suyuqlik xisobi} - 5 \times 24 = 48 \text{ ml}$$

Bola tavsiya etilgan sut miqdorini qabul qilayotgan bo‘lsa, suyuqlik yetishmovchiligi 48 ml ni tashkil etadi. Tavsiya etilgan sut miqdoridan kam qabul qilayotgan bo‘lsa, qolgan miqdorini suyuqlik shaklida berishimiz kerak.

8 kunlikdan boshlab kaloriya usulida aniqlanadi – 10 kkal xnxTV

Masalan: 10 kunlik chala tug‘ilgan bola. TV - 1800 gr.

1 kunda ichishi kerak sut miqdori $10 \text{ kkal} \times 1,8 \times 10 = 180 \text{ kkal}$ kerak.

100 ml ona sutida 70 kkal bo‘lsa,

$$X - 180 \text{ kkal} \quad X = 100 \times 180 : 70 = 255 \text{ ml.}$$

255 ml 8 martaga bo‘lsak 1 martalik sut xajmi 32 ml ni tashkil qiladi

Onani emizishga umuman ruxsat etilmaydigan xolatlar:

1.Bola tomondan:

- miyada qon aylanishning utkir ogir buzilishlarida.
- rezus va qon guruxi tugri kelmaganda, gemolitik kasallikda,
- chukur chala tugilganda (surish va yutish refleksleri yuk),
- ogir distres sindromda (nafas yetishmovchiligi),

2.Ona tomondan ruxsat etilmaydigan xolatlar:

- buyrak yetishmovchiligi bilan kechayotgan buyrak kasalliklari,
- yurak yetishmovchiligi bilan kechayotgan tugma yurak paroklari, endo va miokarditlar
- ogir qon sistemasi kasalliklari,
- Bazedov kasalligi,
- yomon sifatli usmalar,

- utkir ruxiy kasalliklar.

Nisbatan ruxsat etilmaydigan xolatlar.

1. Ona tomonidan:

- sil kasalligi aktiv formalarini dastlabki 1 -2 oyida.

- sifilis agar ona xomiladorlikni 5-7 oyida shu kasallik bilan zararlangan bulsa.

- toshmali va kaytalama tiflar.

- chin chechak.

Onani emizishga absolyut va nisbiy moneliklarda chaqaloqlar sun'iy

6.5 YAKUNIY ATTESTATSIYA UCHUN VA`ZIYATLI MASALALAR .

1 – variant

1 – masala

Ko'krak bilan emiziyotgan yangi tug'ilgan chaqaloqlarga ona ko'kragi taranglashganligini uchun ayol, antibakterial malxam surtgan, natijada bola emmay qo'ygan.

Savollar:

1. Qanday taktika kullaysiz?
2. Qanday tashxis kuyasiz?
3. Qaysi mutaxassisga yunaltirasiz?
4. Taxminiy davolanish Qanday buladi?
5. Qanday tavsiya va maslaxat bera olasiz?

2 – masala

Shifoxonada chaqaloq 37-38 haftalik muddatda tug'ilgan, og'irligi 3500 gramm, bo'yining uzunligi 52 smni tashkil etgan, teri normal rangda bo'lgan umumiy ahvoli yaxshi, 3 kunda qayta massasi o'lchanganda 3400 grammni tashkil etayotgani qayd etildi.

Savollar:

1. Qanday taktika kullaysiz?
2. Qanday tashxis kuyasiz?
3. Qaysi mutaxassisga yunaltirasiz?
4. Taxminiy davolanish Qanday buladi?
5. Qanday tavsiya va maslaxat bera olasiz?
- 6.

2 – variant

1 – masala

Onasini so'zidan, aytishicha, bolasi kechasi bilan ko'p yig'lab ko'krakni inkor etmoqda. Obektiv tekshirilganda aktiv, harakatchan, qorni dam, palpatsiyada og'riqli.

Savollar:

1. Qanday taktika kullaysiz?
2. Qanday tashxis kuyasiz?
3. Qaysi mutaxassisga yunaltirasiz?
4. Taxminiy davolanish Qanday buladi?
5. Qanday tavsiya va maslaxat bera olasiz?

2 – masala

Aniqlanishicha ayolda gepatit tashxisi qo'yilgan va tug'riqdan keyin bolasini emizishni xoxlayotganligini aytmoqda, bolani tabiiy yoki sun'iy yo'l bilan oziqlantirishligi haqida siz nima maslahat berasiz?

Savollar:

1. Qanday taktika kullaysiz?
2. Qanday tashxis kuyasiz?
3. Qaysi mutaxassisga yunaltirasiz?
4. Taxminiy davolanish Qanday buladi?
5. Qanday tavsiya va maslaxat bera olasiz?

3 – variant

1 – masala

Emizishni qo'llab - quvvatlovchi guruhlar to'zilisini rag'batlantirilishi hamda tug'ruqxonadan yoki shifoxonalardan chiqarilayotgan onalarni shunday guruhlarga yuborish shartmi?

Savollar:

1. Qanday taktika kullaysiz?
2. Qanday tashxis kuyasiz?
3. Qaysi mutaxassisga yunaltirasiz?
4. Taxminiy davolanish Qanday buladi?
5. Qanday tavsiya va maslaxat bera olasiz?

2 – masala

Yangi tug'ilgan chaqaloq boshini tepa va chakka soxalarida shish va bosh chanog'ini shakli o'zgarganligi kuzatilmoqda, bola ko'p yig'lab, qisman ko'krakdan bosh tortib kelmoqda. Tug'ilganida Apgar shkalasi bo'yicha 8 ball to'plagan, ob'ektiv boshqa o'zgarishlar aniqlanmadi.

Savollar:

1. Qanday taktika kullaysiz?
2. Qanday tashxis kuyasiz?
3. Qaysi mutaxassisga yunaltirasiz?
4. Taxminiy davolanish Qanday buladi?
5. Qanday tavsiya va maslaxat bera olasiz?

4 – variant

1 – masala

Ayolni birinchi tugʻriq ekanligi uchun u bolani emiza olmayotganligini va bolasi uxlab qolayotganligini aytib yordam koʻrsatishni soʻrab murojaat qildi.

Savollar:

1. Qanday taktika kullaysiz?
2. Qanday tashxis kuyasiz?
3. Qaysi mutaxassisga yunaltirasiz?
4. Taxminiy davolanish Qanday buladi?
5. Qanday tavsiya va maslaxat bera olasiz?

2 – masala

Ayolni sut bezi koʻzdan kechirilganda, qizarganligi kuzatilmoqda. Ogʻrikni doimiyli va xaroratni koʻtarilishi aniqlandi.

Savollar:

1. Qanday taktika kullaysiz?
2. Qanday tashxis kuyasiz?
3. Qaysi mutaxassisga yunaltirasiz?
4. Taxminiy davolanish Qanday buladi?
5. Qanday tavsiya va maslaxat bera olasiz?

5 – variant

1 – masala

Soglom tugilgan kiz bola chakalokning jinsiy aʼzosidan konli ajralma kelishi kuzatildi. Ona vaximada. Chakalokning barcha kursatkichlari normada, umumiy axvoli xam yaxshi.

Savollar:

1. Qanday taktika kullaysiz?
2. Qanday tashxis kuyasiz?
3. Qaysi mutaxassisga yunaltirasiz?
4. Taxminiy davolanish Qanday buladi?
5. Qanday tavsiya va maslaxat bera olasiz?

2 – masala

Soglom tugilgan ugil bola chakalokning kukrak bezlarida shish kuzatilmokda. Chakalok axvoli nisbatan yaxshi. Emishi va uxlashi xam normada. Onaning suzlaridan, chakalok tugilganida bu xolat kuzatilmagan.

Savollar:

1. Qanday taktika kullaysiz?
2. Qanday tashxis kuyasiz?

3. Qaysi mutaxassisga yunaltirasiz?
4. Taxminiy davolanish Qanday buladi?
5. Qanday tavsiya va maslaxat bera olasiz?

6 – variant

1 – masala

Yangi tugilgan chakalok, onasining suzlaridan kup yiglayapti, uykusi bexalovat. Korin soxasi taranglashib, bola uzini orkaga tashlab tez –tez bezovta bulyapti. Ichi kelmaganiga ikki kun bulgan.

Savollar:

1. Qanday taktika kullaysiz?
2. Qanday tashxis kuyasiz?
3. Qaysi mutaxassisga yunaltirasiz?
4. Taxminiy davolanish Qanday buladi?
5. Qanday tavsiya va maslaxat bera olasiz?

2 – masala

Ayol yangi tugilgan chakalogini kup uxlashiga shikoyat kilyapti. Chakalok butunlay soglom dunyoga kelgan. Vazni 3450gr, buyi 49 sm tugilgan. Apgar shkalasi buyicha 8 ball olgan. Tugrukdan keyin xam xech Qanday patologiya kuzatilmagan.

Savollar:

1. Qanday taktika kullaysiz?
2. Qanday tashxis kuyasiz?
3. Qaysi mutaxassisga yunaltirasiz?
4. Taxminiy davolanish Qanday buladi?
5. Qanday tavsiya va maslaxat bera olasiz?

7 – variant

1 – masala

Ayol kukragida yorilishlar bulganligi sababli, boshkalar maslaxati bilan unga balik moyi surtgan. Keyinchalik kukragini emizish uchun chakalogiga tutganida, chakalok emishdan bosh tortib emmay kuygan.

Savollar:

1. Qanday taktika kullaysiz?
2. Qanday tashxis kuyasiz?

3. Qaysi mutaxassisga yunaltirasiz?
4. Taxminiy davolanish Qanday buladi?
5. Qanday tavsiya va maslaxat bera olasiz?

2 – masala

Chaqaloq tugruksxonada 38-39 haftalik muddatda tug‘ilgan, og‘irligi 3400 gramm, bo‘yining uzunligi 50 smni tashkil etgan, teri normal rangda bo‘lgan umumiy ahvoli yaxshi, 3 kunda qayta massasi o‘lchanganda 3100 grammni tashkil etayotgani qayd etildi.

Savollar:

1. Qanday taktika kullaysiz?
2. Qanday tashxis kuyasiz?
3. Qaysi mutaxassisga yunaltirasiz?
4. Taxminiy davolanish Qanday buladi?
5. Qanday tavsiya va maslaxat bera olasiz?

8 – variant

1 – masala

Onasini so‘zidan, aytishicha, bolasi kechasi bilan ko‘p yig‘lab ko‘krakni inkor etmoqda, uykusi bexalovat. Ob‘ektiv tekshirilganda aktiv, harakatchan, qorni dam, palpatsiyada og‘riqli.

Savollar:

6. Qanday taktika kullaysiz?
7. Qanday tashxis kuyasiz?
8. Qaysi mutaxassisga yunaltirasiz?
9. Taxminiy davolanish Qanday buladi?
10. Qanday tavsiya va maslaxat bera olasiz?

2 – masala

Aniqlanishicha ayolda OIV tashxisi qo‘yilgan va tug‘riqdan keyin bolasini emizishni xoxlayotganligini aytmoqda, bolani tabiiy yoki sun‘iy yo‘l bilan oziqlantirishligi haqida siz nima maslahat berasiz?

Savollar:

6. Qanday taktika kullaysiz?
7. Qanday tashxis kuyasiz?
8. Qaysi mutaxassisga yunaltirasiz?

9. Taxminiy davolanish Qanday buladi?
10. Qanday tavsiya va maslaxat bera olasiz?

9 – variant

1 – masala

Ayol tugruk patologiyasi sabab kesarcha kesish yuli orkali soglom bola dunyoga keltirdi. Chakalokning xolati yaxshi. Lekin ona reanimatsiyada kolganligi sababli chakalokni ovkatlantirish buyicha karor kabul kilish kerak.

Savollar:

6. Qanday taktika kullaysiz?
7. Qanday tashxis kuyasiz?
8. Qaysi mutaxassisga yunaltirasiz?
9. Taxminiy davolanish Qanday buladi?
10. Qanday tavsiya va maslaxat bera olasiz?

2 – masala

Yangi tug‘ilgan chaqaloq boshini tepa va chakka soxalarida shish va bosh chanog‘ini shakli o‘zgarganligi kuzatilmoqda, bola ko‘p yig‘lab, qisman ko‘krakdan bosh tortib kelmoqda. Tug‘ilganida Apgar shkalasi bo‘yicha 8 ball to‘plagan, ob‘ektiv boshqa o‘zgarishlar aniqlanmadi.

Savollar:

6. Qanday taktika kullaysiz?
7. Qanday tashxis kuyasiz?
8. Qaysi mutaxassisga yunaltirasiz?
9. Taxminiy davolanish Qanday buladi?
10. Qanday tavsiya va maslaxat bera olasiz?

10 – variant

1 – masala

Ayolni birinchi tug‘riq ekanligi uchun u bolani emizishda kiyinchilik bulayotgani va bolasi tinmay yiglab bezovta bulayotganidan, emizish vaktida bola xavo yutib kiynalyotganidan, kup kaytkilishidan shikoyat kilib yordam ko‘rsatishni so‘rab murojaat qildi.

Savollar:

6. Qanday taktika kullaysiz?
7. Qanday tashxis kuyasiz?
8. Qaysi mutaxassisga yunaltirasiz?

9. Taxminiy davolanish Qanday buladi?
10. Qanday tavsiya va maslaxat bera olasiz?

2 – masala

Ayol umumiy xolsizlikka shikoyat kilmokda. Sut bezi koʻzdan kechirilganda, qizarganligi kuzatilmoqda. Ogʻrikni doimiyliigi va xaroratni koʻtarilishi aniqlandi.

Savollar:

6. Qanday taktika kullaysiz?
7. Qanday tashxis kuyasiz?
8. Qaysi mutaxassisga yunaltirasiz?
9. Taxminiy davolanish Qanday buladi?
10. Qanday tavsiya va maslaxat bera olasiz?

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI SOG‘LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI
TIBBIY TA‘LIMNI RIVOJLANTIRISH MARKAZI
RESPUBLIKA O‘RTA TIBBIYOT VA FARMATSEVT XODIMLAR MALAKASINI OSHIRISH
VA IXTISOSLASHTIRISH MARKAZI ANDIJON FILIALI
“NEONATOLOGIYADA XAMSHIRALIK ISHI” YO‘NALISHIDAGI ISHCHI
O‘QUV DASTURI” GA

T A Q R I Z

Ishchi o‘quv dasturi Mamlakatimizda axoliga tibbiy xizmat ko‘rsatish darajasini oshirish, sog‘liqni saqlash tizimini islox qilish jarayonida onalik va bolalikni muxofaza qilish, “Sog‘lom onadan –sog‘lom farzand” tamoyillini xalq ongiga sindirishga aloxida e‘tibor qaratilmoqda ularga asoslanib ushbu ishchi dastur yaratildi.

“Neonatologiyada xamshiralik ishi” yo‘nalishidagi malaka oshirish sikli bo‘yicha kasbiy o‘quv modul ishchi o‘quv reja asosida Respublika o‘rta tibbiyot va farmatsevt xodimlar malakasini oshirish va ularni ixtisoslashtirish markazi o‘qituvchilari va tibbiy ta‘limni rivojlantirish markazi mutaxassisleri tomonidan tayyorlangan. Ushbu kasbiy modul dasturi bo‘yicha “Neonatologiyada xamshiralik ishi” guruhlarida mehnat faoliyatida uzilish bo‘lmagan va uch yildan ortiq neonatologiya bo‘limi, chaqaloqlar patologiya bo‘limi xamshirasi lavozimida ishlagan o‘rta tibbiyot xodimlari o‘qitiladi.

Shuning bilan onalarga o‘z bolasini parvarish qilish usullari, ulardagi xavfli belgilarni aniqlash, ko‘krak sutining axamiyati, chaqaloqlik davri kasalliklari, tug‘ruq zalida issiklik zanjiri axamiyati, chala tug‘ilgan chaqaloqlar parvarishi, kenguru usuli, chaqaloqlarni tug‘ruk zalida jonlantirish AVSD qadamlari, chaqaloq patologiya bo‘limlaridagi apparaturalar bilan ishlash bo‘yicha mavzular keng yoritilib berilgan.

Ishchi dastur asosida olib boriladigan mashg‘ulotlar davomida tinglovchilar malaka oshirish markazi o‘quv auditoriyalarida, Respublika davolash profilaktika muassasalarining tug‘ruk komplekslarida, perinatal markazlarida o‘qitiladi va tibbiyot soxasidagi yangiliklar, tibbiyotdagi zamonaviy tekshiruv usullari, chaqaloqlarga kechiktirib bo‘lmaydigan yordam va parvarishni, hozirgi kunda qo‘llanilayotgan yangi tibbiy texnologiyalar to‘g‘risida ma‘lumot oladilar. Nazariy mashg‘ulotlar ma‘ruzalar, suxbatlar va boshqa turli shakllarda markaz yoki o‘quv maskani o‘quv xonalarida, amaliy mashg‘ulotlar esa, asosan tug‘ruq bo‘limlarida va bolalarni davolash muassasalarining chaqaloqlar patologiya bo‘limlarida, perinatal markazlarda olib boriladi.

ADTI davolash fakulteti uchun

“Pediatriya va neonatologiya” kafedrası dotsenti:

SH.X. Atajanova

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI SOG‘LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI
TIBBIY TA‘LIMNI RIVOJLANTIRISH MARKAZI
RESPUBLIKA O‘RTA TIBBIYOT VA FARMATSEVT XODIMLAR MALAKASINI OSHIRISH
VA IXTISOSLASHTIRISH MARKAZI ANDIJON FILIALI
“NEONATOLOGIYADA XAMSHIRALIK ISHI” YO‘NALISHIDAGI ISHCHI
O‘QUV DASTURI” GA**

T A Q R I Z

Keyingi yillarda onalik va bolalikni muxofaza qilishga katta e’tibor qaratilmoqda. Sog‘liqni saqlash vazirligi tomonidan Davlat dasturlari asosida xalqaro tashkilotlar, Jaxon sog‘liqni saqlash tashkiloti bilan xamkorlikda olib borilayotgan loyihalarni amalga oshirilishi natijasida erishildi.

Respublikamizda sog‘liqni saqlash Davlat dasturi asosida tuzilgan skrining markazi faoliyati natijasida tug‘ma nuqson va irsiy kasalliklarni erta aniqlashga erishilyapti. Bugungi kunda yuqorida keltirilgan loyixalarga, skrining markazi faoliyati va perinatal markazi ishlarining faol kechishi natijasida go‘daklar o‘limi ko‘rsatkichi bir qancha darajaga pasaytirildi.

Ishchi dasturda ona va bola salomatligini saqlashdagi xamshiralik jarayoni, xamshira etika va deontologiyasiga e’tibor, axoli o‘rtasida olib borilayotgan reproduktiv salomatlik ishlari, bexatar onalik borasida bugungi kunda olib borilayotgan ishlar to‘g‘risida batafsil ma’lumotlar keltirilgan. Tinglovchilar malaka oshirish markazida olgan bilimlarini amaliy jixatlarini o‘rganadilar, amaliy ko‘nikmalarni qo‘llagan xolda chaqaloqlarni tekshirish va parvarishlash jarayonida qatnashadilar.

Mutaxassislik fanlari blokida “Neonatologiyada hamshiralik ishi” bo‘yicha tegishli mavzular kichik modul shaklida qamrab olingan. Dasturda davolash profilaktika muassasalari yangi tug‘ilgan chaqaloq bo‘limlari hamshiralarini malakaviy tavsifnomasi va lavozim yo‘riqnomalariga muvofiq, lozim bo‘lgan yangi bilimlar va ko‘nikmalarni (bilishi mumkin, bilishi lozim, bajara olishi kerak va qaysi amaliy ko‘nikmalarni o‘zlashtirish lozim) yetarli darajada o‘zlashtirishga qaratilgan materiallar taqdim etilgan.

Nazariy mashg‘ulotlar ko‘rgazmali qurollar, texnika vositalari (slaydaskop, videotasvirlar), muammoli masalalar va test savollari yordamida olib borilsa maqsadga muvofiq bo‘ladi. Amaliy mashg‘ulotlar nazariy bilimlarning bevosita davomi bo‘lib, ularning o‘zaro bog‘lanishiga e’tiborni qaratadi.

ADTI davolash fakulteti uchun

“Pediatriya” kafedrası mudiri T.F.N. dotsenti:

Arzibekov

A.G.Arzibekov

